

CULTUURRAAD
VOOR DE
NEDERLANDSE CULTUURGEMEENSCHAP

ZITTING 1973-1974

Nr. 3

HANDELINGEN

Vergadering van dinsdag 4 december 1973

INHOUDSOPGAVE

BERICHTEN VAN VERHINDERING

Afwezig met kennisgeving, blz. 118

VERSLAG

Indiening, blz. 118

ONTWERP VAN DECREET

Indiening en verzending, blz. 118

VOORSTEL VAN DECREET

Indiening en verzending, blz. 118

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Indiening en verzending, blz. 118

SAMENSTELLING VAN DE COMMISSIES

Wijzigingen onder de vaste leden, blz. 118

Wijzigingen onder de plaatsvervangende leden,
blz. 118

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

Mededeling van de Voorzitter, blz. 118

Vergadering van het Bureau van de Raad en de
fractievoorzitters, blz. 119

**MEDEDELING VAN DE REGERING OVER
HET ALGEMEEN BELEID INZAKE ONDERWIJS**

Voortzetting van de bespreking.

Sprekers : mevrouw N. **Van der Eecken-Maes**;
de heren **P. Vermeylen**; **J. Bascour**; **D. Coens**;
M. Dequeecker ; **G. Van In**, blz. 119

VOORSTEL VAN DECREET

van de heer **H. Boel** tot vaststelling van de officiële
benaming van de Nederlandse taal.

Algemene beraadslaging.

Spreker: de heer **L. Rombaut**, verslaggever,
blz. 131

Artikelsgewijze behandeling, blz. 131

Naamstemming, blz. 132

**VASTE NATIONALE CULTUURPACTCOMMISSIE
BENOEMING VAN DE NEDERLANDSTALIGE
LEDEN — GEHEIME STEMMING**

Schorsing van de vergadering, blz. 133

Verzoek tot verdaging van de geheime stemming
en stemming over dit verzoek, blz. 133

VRAAG (Rgt. art. 52)

Mondelinge vraag van de heer **A. De Beul** tot de
Minister van Nederlandse Cultuur en Vlaamse
Aangelegenheden over de gevolgen van de **B.R.T.**-
beslissing, het T.V.-journaal integraal in kleur uit
te zenden, blz. 133

**MEDEDELING VAN DE REGERING OVER
HET ALGEMEEN BELEID INZAKE ONDERWIJS**

Voortzetting van de bespreking.

Sprekers: de heren **A. Diegenant**; **W. Kuijpers**;
G. Monard; **F. De Bondt** ; **M. Coppieters**;
mevrouw **H. De Backer-Van Ocken**; de heren
J. van Waterschoot; **P. De Kerpel**; blz. 134

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

Mededeling van de Voorzitter, blz. 156

Vragen (Rgt. art. 51)

Schriftelijke vragen en antwoorden, blz. 156

RECHTZETTINGEN

Handelingen nr. 2 van 20 november 1973, blz. 156

**VOORZITTERSCHAP
VAN DE HEER R. VANDEKERCKHOVE,
VOORZITTER**

De heer **Leo Vanackere**, Secretaris neemt plaats aan het Bureau.

De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

De vergadering wordt geopend om 14 u. 05.

BERICHTEN VAN VERHINDERING

Afwezig met kennisgeving:

de heren H. Boel, H. Rubens; ziek.

de heer J. Van den Eynden; buitenslands.

de heren P. Akkermans, A. Bourgeois, P. De Vidts, L. Van Geyt, M. Verlackt-Gevaert, ambtsverplichtingen.

de heer W. Mesotten; familieverplichtingen.

VERSLAG

Indiening

De Voorzitter. — Het volgend verslag werd ingediend :

door de heer **L. Rombaut** namens de Commissie voor taalwetgeving en taalbescherming, over het voorstel van decreet tot vaststelling van de officiële benaming van de Nederlandse taal — nr. 121/2.

ONTWERP VAN DECREET

Indiening en verzending

De Voorzitter. — Het volgend ontwerp van decreet werd ingediend en naar de bevoegde commissie verzonden :

Ontwerp van decreet tot regeling van de erkenning van gemeentelijke culturele raden — nr. 128/1.

Verzonden naar de Commissie voor jeugdbeleid, permanente vorming en sport.

VOORSTEL VAN DECREET

Indiening en verzending

De Voorzitter. — Het volgend voorstel van decreet werd ingediend en naar de bevoegde commissie verzonden :

Voorstel van decreet van de heer **F. Boey** betreffende het taalgebruik voor de verkeersborden.

Verzonden naar de Commissie voor taalwetgeving en taalbescherming.

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Indiening en verzending

De Voorzitter. — Het volgend voorstel van resolutie werd ingediend en naar de bevoegde commissie verzonden :

Voorstel van resolutie van de heren **M. Coppieters** en **W. Jorissen** tot raadpleging van de Raad van State over de gehele of gedeeltelijke toepasselijkheid van de wet op het gebruik van de talen in bestuurszaken, op het Studiecentrum voor Kernenergie te Mol — nr. 126/1.

Verzonden naar de Commissie voor taalwetgeving en taalbescherming.

SAMENSTELLING VAN DE COMMISSIES

Wijzigingen onder de vaste leden

De Voorzitter. — Onder de vaste leden van de commissies worden de volgende wijzigingen voorgesteld door de C.V.P.-Cultuurfractie:

— in de Commissie voor onderwijs :

de heer **E. Vankeirsbilck** in de plaats van de heer **Th. Lefevre**.

— in de Commissie voor taalwetgeving en taalbescherming:

de heer **E. Vankeirsbilck** in de plaats van de heer **H. Callebert**.

Wijzigingen onder de plaatsvervangende leden

De Voorzitter. — Onder de plaatsvervangende leden van de Commissie voor radio en T.V. wordt de volgende wijziging voorgesteld door de C.V.P.-Cultuurfractie :

de heer **E. Vankeirsbilck** in de plaats van de heer **R. Gheysen**.

Is de Raad het daar mee eens? (**Instemming**)

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De Voorzitter. — Op verzoek van de Minister van Nederlandse Cultuur en Vlaamse Aangelegenheden en in strijd met wat op de u toegezonden aanvulling van de agenda werd vermeld, zal de mondelinge vraag van de heer De Beul tot de Minister van Nederlandse Cultuur en Vlaamse Aangelegenheden over de gevolgen van de B.R.T.-beslissing het T.V.-journaal integraal in kleur uit te zenden, om 15.15 uur worden behandeld.

Onmiddellijk daarna zullen, zoals aangekondigd op de agenda, de geheime stemming over de benoeming van de 13 vaste en de 13 plaatsvervangende Nederlandstalige leden van de Vaste Nationale Cultuurpactcommissie alsmede de naamstemming over het voorstel van decreet van de heer Boel tot

vaststelling van de officiële benaming van de Nederlandse taal, worden gehouden.

Is de Raad het eens met die regeling?

De heer Blanckaert heeft het woord.

De heer K. Blanckaert. — Mijnheer de Voorzitter, de Raad moet straks een geheime stemming houden over de benoeming van de 13 vaste en de 13 plaatsvervangende Nederlandstalige leden van de Vaste Nationale Cultuurpactcommissie.

Ik meen enerzijds dat het belangrijk is dat die commissie tijdig kan starten met haar werkzaamheden. Derhalve moet ze zo vlug mogelijk worden samengesteld. Anderzijds geloof ik, gezien die commissie toch een vrij delicate en belangrijke opdracht te vervullen krijgt, dat zij zou moeten kunnen starten met een consensus van alle groepen die erbij betrokken zijn.

Dat lijkt mij te beantwoorden **én** aan de filosofie van de commissie, **én** aan haar opdracht.

Ware het derhalve niet nuttig dat nu onmiddellijk of althans zo vlug mogelijk, het Bureau van de Cultuurraad daarover even zou beraadslagen, eventueel — dat acht ik wenselijk — aangevuld met de fractieleiders ten einde deze aangelegenheden in de beste voorwaarden te doen starten?

De Voorzitter. — Dames en Heren, er is een voorstel tot overleg in het Bureau aangevuld met de fractievoorzitters, vooraleer over te gaan tot geheime stemming over de benoeming van de leden van de Vaste Nationale Cultuurpactcommissie.

Ik kan mij moeilijk verzetten tegen een verzoek tot overleg in het Bureau.

Is de Raad het met dit voorstel eens? (*Instemming*)

Dan wordt het Bureau onmiddellijk bijeengeroepen.

— De heer **L. Rombaut**, Eerste Ondervoorzitter vervangt de Voorzitter in de voorzitterszetel.

De Voorzitter. — Dames en Heren, aan de orde is het voorstel van decreet van de heer Boel tot vaststelling van de officiële benaming van de Nederlandse taal.

Het toeval wil dat ikzelf verslaggever ben over dit voorstel en enkele toelichtingen wens te geven. Daar ik mij op dit ogenblik moeilijk door iemand anders in de voorzitterszetel kan laten vervangen, stel ik voor dit punt te behandelen na de voortzetting van het debat over de mededeling van de Regering over het algemeen beleid inzake onderwijs.

MEDEDELING VAN DE REGERING OVER HET ALGEMEEN BELEID INZAKE ONDERWIJS

Voortzetting van de bespreking

De Voorzitter. — Aan de orde is de voortzetting van het debat over de mededeling van de Regering over het algemeen beleid inzake onderwijs.

Mevrouw Van der Eecken-Maes heeft het woord.

De heer W. Jorissen. — Als de Volksunie er weer niet was dan konden wij de vergadering schorsen!

Mevrouw N. Van der Eecken-Maes. — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, geachte Leden van deze Raad, de eigenaardige wijze van doen van het Bureau zal misschien niet beletten dat over een zo belangrijke nota als over het onderwijsbeleid toch een interessant debat kan worden gehouden.

Namens mijn partij wil ik speciaal handelen over hoofdstuk II betreffende de eigentijdse onderwijsproblemen. Door de ziekte van een collega bestaat het gevaar dat wij misschien niet meer kunnen terugkomen op de basisbeginselen, en daarom zal ik daarover zeer kort iets zeggen.

De beginselen die u als grondslag neemt voor uw onderwijsbeleid, Mijnheer de Minister, zullen ongetwijfeld door iedereen onderschreven kunnen worden. U wijst op een duidelijke spanning wanneer u spreekt over de belangen van de studerende en anderzijds over de begrensdheid van de middelen en de spaarzaamheid die moet worden in acht genomen bij de begrotingen.

Dat is ongetwijfeld waar, maar wat ons juist interesseert is niet het aanduiden van de tegenpolen, maar wel duidelijke taal over de keuze die u maakt. Wij kunnen op dit ogenblik nog niet vaststellen of u duidelijk kiest voor de belangen van de studerende of voor de spaarzaamheid of in welke mate u die keuze maakt.

U stelt als een beginsel het treffen van maatregelen die pedagogisch verantwoord moeten zijn. Ik moet evenwel een aantal voorbeelden citeren uit het verleden waar dat manifest niet gebeurd is. De manier waarop de vijfdaagse schoolweek op sommige plaatsen werd ingevoerd, de socio-culturele activiteiten, de manier waarop er wordt „gejongleerd” met uurroosters, leraars die al dan niet aanwezig zijn bij het begin van het jaar, de wijze waarop de moderne wiskunde werd ingevoerd, de wijze waarop het V.S.O. werd aangepakt, zijn even zovele tegenstrijdigheden met uw eigen beginsel.

U spreekt ook over de rechten van de leerkrachten die moeten worden beschermd. Volgens mij is dat onvoldoende, en moeten de rechten van de leerkrachten worden uitgebreid.

Om de volledige gelijkheid in rechte en in feite te verwezenlijken zullen financiële maatregelen moeten worden getroffen op een aantal terreinen. Voor de rest zult u ervoor moeten zorgen dat de leerkrachten daadwerkelijk betrokken worden in het beleid.

Ik had liever zulke woorden gelezen in plaats van het paternalistische „beschermen” dat onze Belgische regeringen zo lang kenmerkte.

Wat betreft de fundamentele doelstellingen kunnen wij het alleen maar toejuichen dat zij nogmaals op papier worden gezet. Ik wil mij van verdere commentaar onthouden omdat de onderhandelingen

in de Schoolpactcommissie ons duidelijk zullen tonen in hoeverre men het meent met deze fundamentele beginselen.

Er wordt gesproken over informatie. De Minister van Nationale Opvoeding doet terecht zijn beklag over het niet bestaan van degelijke informatie als hulp bij het voeren van zijn beleid.

Wat de overige principes betreft, kunnen wij alleen maar stellen dat u het bijzonder goed meent met het onderwijs maar dat de middelen te schaars zijn en de politieke wil om ze te verwezenlijken in veel gevallen ontbreekt in brede lagen van onze politieke verantwoordelijken.

Zo kom ik dan tot het onderwerp waarvoor ik ingeschreven was, namelijk het hoofdstuk over de eigentijdse onderwijsproblemen.

Mijnheer de Minister, u hebt ons in dit hoofdstuk een soort diagnose gegeven van het onderwijsbeleid in deze tijd. Van groot belang is de juistheid van de diagnose.

U vertrekt van de onbetwistbaar juiste vaststelling dat onze tijd snel verandert en voortdurend in verandering is, en van de daaruit voortvloeiende spanningen, angsten en moeilijkheden.

U stelt dat wij een samenhangend beeld van de toekomst moeten vormen om het heden te begrijpen. Dat is een zeer bekoorlijk beeld, maar het is een beetje bedrieglijk zoals ieder zicht dat men in een spiegel heeft.

Een te eenzijdige benadering van de werkelijkheid namelijk zou ons tot verkeerde conclusies kunnen brengen.

Ik wil hier met name wijzen op de vrij eenzijdige benadering van de werkelijkheid waaraan de Minister zich bezondigt bij de analyse van het tijdsbeeld dat hem moet toelaten een juiste diagnose te stellen van het onderwijsbeleid in deze tijd.

Het is onvolledig volgens ons en derhalve onjuist uitsluitend de materiële leefwereld als uitgangspunt te nemen en dan te stellen dat onze generatie een scherpe breuk betekent ten aanzien van alle voorafgaande menselijke ervaringen.

Het grootste deel van de maatschappelijke cultuurgoederen waarmee wij vandaag de dag leven, de heersende waarden, de instituten, het zijn nog voortzettingen van de vorige eeuwen. Schoolsystemen, vakbonden, politieke partijen, oorlogen, vrede, machtsconcentraties, ziekte en honger, burgerlijke wetten, vooroordelen, problemen van leven, liefde en dood, het is alles betwist, alles in mutatie. Maar veel trager dan de materiële werkelijkheid veranderen de waardeoordelen en de instituten, zij overleven vaak deze beide en zichzelf.

U noemt 1968 een teken aan de wand. Dat is mager uitgedrukt. Het was meer dan een verwittiging voor de oude generatie die overjarige waarden en instituten in stand houdt. Het was de hoop die beweging werd, uitgedrukt in de slogan „de verbeelding aan de macht! ”. Het was de meest striemende veroordeling van een generatie die maar klaagt over de

snelle veranderingen, over angst en onveiligheid, die haar onmacht toegeeft. Bij wijze van voorbeeld citeer ik hier uit uw nota: „Het verlangen naar aanpassing betekent evenwel niet altijd de mogelijkheid onderwijs en methodes concreet te definiëren” en verder „Het wordt trouwens steeds moeilijker beslissingen te nemen wegens het ingewortelde wantrouwen en het gebrek aan een dringende wil tot participatie aan het politieke leven”.

Wat hebt u gedaan om de definiëring van onderwijs en methodes voor te bereiden? Hoeveel percent van het researchwerk en van de begroting voor Wetenschappelijk Onderzoek werd eraan besteed?

U die zelf zo ruitelijk uw onzekerheid toegeeft, u nodigt jonge mensen uit om te participeren aan het beleid, zonder beslissingsrecht en zonder macht. De kreet om inspraak in 1968 werd door het establishment dapper aangegrepen als redplank voor de generatiekloof en tegelijkertijd ter beveiliging van de eigen macht, ook in de scholen, de universiteiten. Uit dat vaatje moet U niet meer tappen, dat neemt de jeugd inderdaad niet.

U zegt dat de consumptiemaatschappij de jeugd misbruikt. Wat heeft u tot hier toe al gedaan om van deze verbruikersgroep ten minste een kritische groep te maken? Hoe benadert het onderwijs deze jonge verbruikers? Zijn de volwassenen trouwens niet blinder dan de jongeren, die meer dan de ouderen waarden als soberheid, creativiteit in hun subcultuur promoveren? Hoeveel plaats is er in uw onderwijs voor deze positieve dingen uit de subcultuur van de jongeren?

Zeer terecht stelt u : „dat de school verliest aan betekenis als enige kennisbron”. Maar tegelijkertijd moeten jonge mensen er een steeds groter deel van hun leven in doorbrengen.

Wij creëren een onderwijs dat één van de belangrijkste leefkringen wordt voor alle mensen gedurende zowat een kwart van hun leven. In die periode worden ze geconfronteerd met alle levensvragen, met heel de sociale werkelijkheid en het tijdsgebeuren. De school is dus een belangrijk samenlevingsverband en een mogelijkheid tot het aangaan van zinvolle relaties. Daarbij beschikt ze over geschoold pedagogisch personeel voor wie u **eindelij** k in recyclage, samenwerking en begeleiding voorziet.

Waarom aan deze schoolgemeenschap dan zo weinig autonomie toekennen? Waarom moet dit schoolmilieu maar als een „wachtzaal” voor het echte leven worden gezien als heel dat echte leven vorming en vormingskansen veronderstelt en als de school volgens u geen concrete voorbereiding op een loopbaan kan bieden? Dat eerste kwart van het leven is volwaardig leven. Kinderen en jongeren moeten in de schoolgemeenschap volwaardig kunnen leven binnen de maatschappelijke **werkelij**kheid en niet als in een voorgeborchte.

Een school waar men leert leven met de vragen van een veranderende tijd.

De doelstelling van het onderwijs zoals u' ze stelt is al te zeer intellectualistisch. U hebt het vooral over de overdracht van kennis.

Als de school geen monopolie heeft van de kennisoverdracht, zal ze een pool moeten zijn voor het structureren van elders verworven kennis, voor gevoelsmatig verwerken en creatief uiten, voor het ontdekken van eigen mogelijkheden tot **geluks**verwerving **en** tot maatschappelijk handelen.

U spreekt over de lage scholingsgraad van onze doorsnee mannelijke bevolking. Maar de problemen stellen zich voor de meisjes nog veel scherper.

De heer W. Calewaert (Minister van Nationale Opvoeding). — Ik ben niet bevoegd inzake legerdienst en beschik dus ter zake niet over de nodige gegevens.

Mevrouw N. Van der Eecken-Maes. — Mijnheer de Minister, het is een slecht uitgangspunt wanneer de Minister van Nationale Opvoeding zich op cijfers betreffende de defensie moet steunen.

De heer W. Calewaert (Minister van Nationale Opvoeding). — Men moet de cijfers nemen waar ze **te** vinden zijn.

Mevrouw N. Van der Eecken-Maes. — Nu krijgen de meisjes naast het meisjesonderwijs ook kans tot toetreding tot het jongensonderwijs. Daarmee is het probleem niet opgelost. Wanneer krijgen wij een „menselijk” onderwijs, geen onderwijs enkel voor toekomstige producenten, maar voor toekomstige ouders, verbruikers, huwelijkspartners?

De school dient de consumptiemaatschappij die u voor vele kwalen juist verantwoordelijk stelt.

De school moet volgens ons een onderdeel zijn van de permanente vorming. U stelt dat zij een onderdeel moet zijn van de permanente beroepsvorming. Is dat geen verkeerde stellingname? Is de indeling in twee stadia weer niet uitsluitend afgestemd op de noden van de consumptiemaatschappij? U stelt dat het klassieke begrip school wordt aangetast. Kiest u dan voor de „ontscholing” volgens datzelfde klassieke schoolbegrip, van deze maatschappij? Hoe zal u de school naar buiten openmaken? Gaat het eenvoudig opdrijven van de leerplicht niet tegen de meest recente behoeften in? Zal de inspanning om de leerlingen tegen hun zin meer uren op school te doen doorbrengen niet ten koste gaan van de vormingskansen buiten schoolverband?

Nog een woord over het onderwijs voor gehandicapten.

Mijnheer de Minister, u bent er misschien fier over dat u dit onderwijs voor gehandicapten in het klassieke onderwijssysteem hebt kunnen integreren. Ik wil u waarschuwen voor mogelijke nadelen.

Als het onderwijs voor gehandicapten in de klassieke vormen wordt geduwd, zal dan de nog bestaande prestatiemoraal in het klassieke onderwijs, dit onderwijs voor gehandicapten niet aantasten, met de bekoring om de resultaten van de besten op te drijven waardoor de echte treurige gevallen er zullen blijven bijzitten? Mijnheer de Minister, dit is een zeer reële vrees van ouders van gehandicapte kinderen die deze aan de instituten voor het onderwijs voor gehandicapten toevertrouwen. Deze prestatiemoraal moet uitgebannen blijven en mag niet tot gevolg hebben dat de grootste sukkelaars precies in dat onderwijs nogmaals aan de kant worden geschoven.

Waarom moeten kinderen die bijvoorbeeld een psychologische leeftijd van vijf jaar hebben bereikt absoluut naar de werkplaatsen van het voortgezet bijzonder onderwijs worden gestuurd waarvoor ze niet klaar zijn? Dit enkel omdat zij de kalenderleeftijd van twaalf of dertien jaar hebben bereikt! Tot slot, Mijnheer de Minister, een eerlijke bedenk-

king. De pessimistische kijk op de maatschappij en de aarzelende houding tegenover de onderwijsproblemen, zoals zij in deze nota tot uiting komen, noem ik een veeg teken.

Onze kinderen hebben recht op vaders en moeders, op pedagogen in de school en op verantwoordelijk ken in de onderwijsstructuren die niet reageren vanuit hun eigen angst maar vanuit de behoefte om leefbare structuren te scheppen waar men niet in afwachting leeft, maar waar men de kans krijgt om zichzelf te ontdekken en te verwezenlijken samen met anderen. Waar men gelukkig leert zijn en de voorwaarden voor geluk leert hanteren in een wereld vol verandering en met telkens nieuwe vragen.

Wij moeten het onderwijs kunnen vernieuwen en wars van onze eigen angsten en frustraties en misschien tegen de stroom van een zeer negentiende-eeuwse mentaliteit in. (**Applaus op de banken van de Volksunie**)

De Voorzitter. — De heer Vermeylen heeft het woord.

De heer P. Vermeylen (op het spreekgestoelte). — Mijnheer de Voorzitter, Dames en Heren, ik zal hier niet zoals de vorige spreker een aantal gemeenplaatsen uiteenzetten en dan de Minister verwijten dat hij niet doet wat zou moeten gedaan worden voor het onderwijs. Ik weet dat hij het zeer goed meent en dat hij niet strijdt voor een ouderwetse school. De moeilijkheden waarmee hij heeft af te rekenen zijn niet te onderschatten.

Ik zou enkel een opmerking willen maken in verband met de pluralistische school waarvan sprake op pagina 30 van de beleidsnota. Wij lezen daar: „volgens het ter discussie gelegde document. . .” Hieruit blijkt dat het document aanhangig is bij

de Schoolpactcommissie. Ik zal de Minister dus niet vragen onmiddellijk te antwoorden op mijn vraag of het voorbeeld dat hij aanhaalt van een pluralistische school waar ten minste 40% en ten hoogste 60% van het aantal leerkrachten houder moet zijn van een diploma van het neutraal officieel onderwijs, een keurslijf is voor alle pluralistische experimenten. Of moeten wij het zo zien, zoals de Minister verder zegt in de beleidsnota, dat de pluralistische scholen zullen kunnen ontstaan door een keuze die een inrichtende macht doet voor een bepaalde inrichting of door fusie van bestaande inrichtingen?

Het voorstel van de Minister is wel goed maar ik meen dat hier toch geen sprake kan zijn van een pluralistische school vermits er slechts in één onderwijs zou voorzien worden. Ik zie wel een mogelijkheid in het feit dat inrichtende machten, voor zover zij dat wensen, samen kunnen werken op bepaalde gebieden door hen zelf gekozen. Zo zou bij voorbeeld de infrastructuur ten dienste kunnen staan van twee inrichtingen of zouden twee inrichtende machten kunnen beslissen dat een aantal cursussen gemeenschappelijk zouden worden gegeven. Ik denk hier bij voorbeeld aan de lessen in lichamelijke opvoeding en in wiskunde. Verder zouden de inrichtende machten moeten vrij zijn om hun instelling zelfstandig te leiden.

Hieraan zou men aandacht moeten schenken want ik meen dat de verscheidenheid die hieruit kan voort vloeien meer waarborgen inhoudt voor een pluralistische school dan eenzelfde model, zoals het thans wordt vooropgesteld.

Ik vraag aan de Minister dat hij ook de aandacht van de Schoolpactcommissie hierop zou willen vestigen.

De Voorzitter. — De heer Bascour heeft het woord.

De heer J. Bascour (op het spreekgestoelte). — Mijn bedoeling is vandaag te pleiten voor het avonduniversitair onderwijs, met andere woorden voor de avondscolen met dagprogramma die licentiaatsdiploma's uitreiken.

Principieel is deze onderwijsvorm een van de meest democratische, omdat hij zich niet ertoe beperkt de kennis van de studenten bij te werken of uit te diepen, maar hun de kans biedt werkelijk een grote stap voorwaarts te doen, namelijk van het humaniorapeil over te stappen naar het licentiaatsdiploma, dat in het bedrijfsleven en in de overheidssector meer en meer vereist wordt om de werkelijk goede betrekkingen te bekleden : kaderen topfuncties.

Een tweede voordeel is dat deze werkstudenten tegelijkertijd de theorie aan de praktijk en de praktijk aan de theorie kunnen toetsen. Deze studievorm is dus geen noodoplossing maar biedt specifieke voordelen op intellectueel vlak.

Het is daarom dat ik het wenselijk acht, het thans

bestaande avonduniversitair onderwijs uit te bouwen: het wordt slechts in twee steden verstrekt (Brussel en Antwerpen) en slechts in twee studierichtingen : de handels- en aanverwante wetenschappen en de bestuurswetenschappen.

Is het werkelijk niet mogelijk ook in andere Vlaamse centra dergelijke scholen op te richten? Is het werkelijk niet mogelijk de opleiding te verruimen en ook de studies te organiseren die leiden tot het licentiaat in de economische wetenschappen, in de politieke wetenschappen, in de sociale wetenschappen ?

De kostprijs van dit avonduniversitair onderwijs is laag; de schoolgebouwen bestaan en kunnen 's avonds ook worden gebruikt, de docenten vallen onder de cumulatieve beperking en genieten derhalve slechts een gedeeltelijke bezoldiging, wat zij aanvaardt om idealistische redenen, geen studiebeurzen moeten worden verleend.

Dit argument is natuurlijk bijkomend, maar stelt mij in staat met des te meer kracht bij de geachte Minister aan te dringen opdat hij positief zou willen reageren op mijn voorstel om het avonduniversitair onderwijs een ruimere ontplooiing te verschaffen.

Mijn tweede bedoeling van vandaag is een vraag te stellen aan de geachte Minister. In zijn „Algemene Beleidsnota” noemt hij als ressorterend onder de bevoegdheid van de Cultuurraad, de voor het onderwijzend personeel vereiste diploma's en hij voegt eraan toe dat dit probleem tot de bevoegdheid van elk van de Ministers van Nationale Opvoeding afzonderlijk behoort.

Waarom heeft hij dan bij de Kamer van Volksvertegenwoordigers een ontwerp van wet over de aggregatie ingediend en geen ontwerp van decreet bij de Cultuurraad?

Graag ontvang ik hierop een duidelijk antwoord.

Ten slotte wens ik een woordje te zeggen over de „open universiteit”. De geachte Minister heeft een systeem geschetst zonder te zeggen of dit in een Belgisch kader zal gebeuren dan wel in een Vlaams. Dit is van groot belang, daar een Vlaamse open universiteit de mogelijkheid biedt samen te werken met Nederland.

Ook op deze vraag ontvang ik graag een antwoord van de geachte Minister. **(Applaus)**

De Voorzitter. — De heer D. Coens heeft het woord.

De heer D. Coens (op het spreekgestoelte). — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, geachte Collega's, namens de C.V.P. zou ik willen spreken over het basis- en secundair onderwijs en de begeleiding daarvan.

Hierbij zou ik willen uitgaan van de algemene doelstellingen, van de conceptvorming van dit onderwijs. Elke pedagogische conceptvorming heeft een waardeninhoud. Voor ons is deze geïnspireerd door onze christelijke levensbeschouwing. Wij menen dat de christelijke gemeenschap het democratisch

recht heeft voor zijn scholen een eigen concept uit te bouwen, al zijn wij als Christelijke Volkspartij begaan met de belangen van elk onderwijs. Onze mens- en maatschappijopvatting brengt er ons toe volgende onderwijsdoelstellingen voorop te stellen :

1. De school dient de totale persoonlijke ontwikkeling en moet het kind in zijn eigenheid eerbiedigen, en het begeleiden in de ontwikkeling van een persoonlijke identiteit en opstelling.
2. De school dient te socialiseren zodat de jeugd vaardig wordt gemaakt om een volwaardig leven in de gemeenschap en een eigen **waarden**-systeem en perspectieven uit te bouwen. Aldus kan een tegenwicht worden gevormd ten aanzien van de groeiende maatschappelijke vervreemding.
3. De school dient de wortel te zijn **van de** sociale vooruitgang via een intense samenwerking tussen school, gezin en gemeenschap. Als democratische gemeenschap moet de school geleid worden met inspraak van leerkrachten, ouders en gemeenschap.
4. Kleuter-, lager en secundair onderwijs moeten gezien worden in het perspectief van het principe van de voortdurende vorming. Zij vormen de schakels in een levenslang vormingsproces, noodzakelijk in onze snel evoluerende maatschappij.

Deze doelstellingen worden uitgewerkt in een vormingskader waarin aan alles en iedereen een eigen rol of functie wordt toebedeeld.

Dit algemeen pedagogisch referentiekader vertoont drie belangrijke uitzichten: het onderwijsprocédé, de didactische beïnvloeding en het beleid.

In het onderwijsproces of de ontwikkelingsweg die het kind volgt moet het kind centraal staan, niet de school, niet de onderwijzer en niet de leerstof, maar de ontwikkeling van de eigen persoonlijkheid van ieder kind. Met de Nederlandse socioloog Matthijsen zou ik willen stellen dat er een zeker „klasseonderwijs” bestaat, waardoor de fundamentele en de algemene maatschappelijke vooruitgang wordt afgeremd. Wij wensen daadwerkelijk „gelijke kansen voor eenieder” via onderwijs en permanente vorming te realiseren.

De leerkracht moet de leerlingen in hun **ontwikkelingsweg** begeleiden en stimuleren door een aangepaste didactische beïnvloeding. Een dergelijke pedagogische begeleiding en opleiding van de leerkracht moet worden uitgebouwd. In dit opzicht moeten wij onder andere de hervorming van het aggregaat ernstig aanpakken. De vernieuwing en bijsturing in het onderwijs moet worden gestimuleerd door een wetenschappelijke begeleiding. In dit verband kunnen de P.M.S.-centra een belangrijke rol spelen, maar daartoe moeten ze professioneel en materieel beter worden uitgerust. Wat het beleid betreft dient elke school de nodige inspraak en samenwerking tussen leerkrachten,

ouders en gemeenschap te waarborgen. Elke school moet zo autonoom mogelijk kunnen optreden en zich ontwikkelen tot een waarachtige **gemeenschaps**-school.

Uit deze doelstellingen en uit dit, algemeen pedagogisch referentiekader zou ik nu een aantal kritische bedenkingen willen formuleren ten aanzien van het onderwijs, zonder hierbij iets te willen afdoen aan de lovenswaardige inspanningen die het beleid en de betrokkenen opbrengen om ons **onderwijs**-bestel te vernieuwen en te verbeteren.

1. Het prestatiebeginsel op het beperkte intellectuele vlak speelt te sterk door in plaats van de totale, persoonlijke ontplooiing van ieder kind.
 2. Het onderwijs is nog altijd te levensvreemd en leidt tot vervreemding ten aanzien van de maatschappij.
 3. De maatschappelijke opstelling van de school is nog te veel sociaal-neutraal en bestendigt aldus de bestaande instellingen en structuren, met andere woorden werkt te zeer maatschappij-stabiliserend.
 4. De doorstroming kleuter-, lager- en secundair onderwijs wordt te weinig beschouwd in het perspectief van de permanente vorming.
 5. Het onderwijsproces is nog al te zeer gericht op de gemiddelde en beste leerlingen; bovendien verminderde de leertijd en vermeerderde de onvoldoende geselecteerde leerstof.
 6. De school richt zich te veel tot de kinderen van de sociale middengroep en de hogere klassen, terwijl de kinderen uit de lagere klassen al belast zijn vanuit enerzijds de hiërarchisch-autoritaire structuur van het gezin, medebepaald en bepalend voor de autoritaire structuur van de onderneming en vanuit anderzijds de nog steeds minderwaardige materiële mogelijkheden.
 7. De eigen leef- en ervaringswereld, het **cultuur**-patroon en de ontwikkelingsweg van het kind worden te weinig als geldig uitgangspunt genomen in de programmering van het onderwijs, wel is er academisch-wetenschappelijke vakindeling.
 8. De leerkracht is te weinig gericht op begeleiding van vormingsprocessen en te zeer op overdracht van vaak voorbijgestreefde kennis.
 9. De directies en inspecties zijn te zwaar belast met administratieve taken en kunnen zich nog te weinig inlaten met de pedagogische begeleiding van de leerkrachten.
 10. De inspraak van de ouders en van de **gemeenschap** is nog zeer miniem en te weinig gestructureerd.
- Vanuit deze kritische bedenkingen zou ik thans enkele concrete voorstellen en prioriteiten willen formuleren voor een vernieuwingsaanpak van ons onderwijs, buiten beschouwing gelaten die welke reeds aan bod komen in het V.L.O. en het V.S.O. dat thans experimenteel wordt uitgewerkt en **waar-**

van wij met veel belangstelling uitzien naar de evaluatie om van daaruit de vernieuwing te helpen uitbouwen.

1. De structuur en finaliteit van kleuter- en secundair basisonderwijs.

Dit zien wij als volgt :

- de eigenlijke kleuterschool voor de 3-4-jarigen waarin de manuele en verbale expressie worden gestimuleerd, ongunstige verschijnselen worden opgespoord en aangepast behandeld ;
- de overgangperiode van de 5-jarigen waarin ze in elk opzicht worden voorbereid op systematisch onderricht in vaardigheden, systeemvakken en andere basisschoolactiviteiten, zulks in klassen ingedeeld volgens een flexibel groepeeringsmodel en met verlaagde klassennormen onder de leiding van leerkrachten die een speciale deskundigheid moeten hebben;
- de eigenlijke basisschool voor de 6- 11-jarigen waarin de grondslagen worden gelegd tot ont-plooiing van de totale persoonlijkheid; deze scholen moeten losgemaakt worden van de instellingen voor secundair onderwijs ;
- het secundair onderwijs voor de 12-17-jarigen dat via de principes van observatie en oriëntatie gericht is naar de meest geëigende opleiding voor elke leerling.

Bij dit alles moeten bijwerkclassen worden georganiseerd voor degenen die met tijdelijke speciale moeilijkheden kampen en niet aangewezen zijn op buitengewoon onderwijs. In dit opzicht zijn zowel de aanpassingsklassen als de taalopvangklassen van uitzonderlijke betekenis ; bedoelde experimenten mogen niet beperkt zijn tot het neutraal onderwijs, ook het geëngageerd onderwijs heeft daar volop recht op !

2. De omvang en inplanting van de scholen

Hier zullen we het niet rechtstreeks hebben over de rationalisatie en programmatie van de scholenbouw, evenmin over de experimenten met de pluralistische scholen maar gewoon over de herwaardering van de plaatselijke school. Dat betekent niet dat men de bestaande één- en tweeklassige scholen moet institutionaliseren, wel dat men aan elke school — ook de kleine — een aangepaste pedagogische begeleiding moet waarborgen, bijvoorbeeld door een ambulante pedagogische begeleiding en door de normen voor het bekomen van een schoolhoofd-zonder-klas te verlagen ; het schoolhoofd moet trouwens ontlast worden van overtollige administratieve taken.

De herwaardering van de plaatselijke school betekent ook dat men deze scholen moet wapenen tegen de zuigkracht van de lagere scholen, gehecht aan inrichtingen voor secundair onderwijs. De basisschool moet ingebed zijn in de sociaal-culturele achtergrond van de kinderen en hun gemeenschap.

3. De begeleiding van leerlingen, ouders en leerkrachten.

In dit verband dringen wij aan op wat volgt :

- Het vernieuwen van de opleiding en de recyclage van de leerkrachten, in het bijzonder het leren van individualisatie- en groepstechnieken in het licht van doelstellingenonderwijs, moet worden doorgevoerd.
- De Psyche-Medische-Sociale-centra (P.M.S.) moeten worden verbreed tot psycho-pedagogische centra voor het onderwijs en zulks van bij het begin van de kleuterschool, zowel ten aanzien van de leerlingen, de ouders en de leerkrachten. Daartoe zal aan de P.M.S.-equipe een pedagoog-onderwijskundige moeten worden toegevoegd. Wij hebben niets tegen nationale instituten voor de pedagogiek, evenmin tegen regionale pedagogische centra; integendeel, deze zijn nodig voor het researchwerk. Maar met de P.M.S.-centra en de Studie- en Beroepsoriënterings-diensten (S.B.O.) beschikken wij over fantastische mogelijkheden die, mits uitbreiding van equipe en werkingsmogelijkheden, de onderwijsvernieuwing van hoog tot laag kunnen stimuleren, zulks in samenwerking met de pedagogische centra.

De gesubsidieerde P.M.S.-centra en de S.B.O.-diensten wensen volwaardig betrokken te worden in de door u vooropgestelde vernieuwing van het P.M.S.-werk, zich hierbij inspirerend door het manifest uitgegeven naar aanleiding van hun jongste congres, waarop een afgevaardigde van uw voorganger bedoeld overleg in het vooruitzicht stelde. U kunt niet ongestraft de Centrale voor Studie- en Beroepsoriëntering, waarbij meer dan 180 vrije P.M.S.-centra en S.B.O.-diensten, met meer dan 1 000 personeelsleden zijn aangesloten, over het hoofd zien.

Wij vragen dan ook aan de Minister dat hij zonder verwijl de sinds lang gevraagde en reeds lang in het vooruitzicht gestelde „Raad voor Studie- en Beroepsoriëntering ” of „Hoge Raad voor Psycho-Medisch-Sociaal-werk” operationeel zou maken op paritaire basis. Wij moeten allen samenwerken om de noodzakelijke en bestendige vernieuwing van ons onderwijsbestel te realiseren in het belang van alle betrokkenen en van de hele gemeenschap in groei naar welvaart en welzijn.

4. Het buitengewoon onderwijs.

Wij beschikken over een goede kaderwet van 6 juli 1970, die echter te traag operationeel wordt gemaakt, hoewel de noden zeer dringend zijn.

Wij maken van deze gelegenheid graag gebruik om de leden van de Hoge Raad voor het Buitengewoon Onderwijs te feliciteren met hun degelijke en omstandige adviezen die zij u, alle omstandigheden in acht genomen, tijdig overmaken.

In naam van mijn fractie en in het bijzonder van

de duizenden gehandicapte kinderen van dit land, durf ik pleiten voor een snellere uitvoering van deze wet, heel in het bijzonder wat betreft:

ten eerste, het kosteloos vervoer voor alle kinderen van het buitengewoon onderwijs, tot op het einde van hun schoolperiode;

ten tweede, verhoging van de werkingstoelagen ;

ten derde, zekerheid voor de leerkrachten en de begeleiders van de consultatiebureaus voor gehandicapten en de gespecialiseerde P.M.S.-centra, inbegrepen de overgang van eerstgenoemde instellingen naar de laatstgenoemde.

Met ongeduld wachten wij op het volledig operationeel maken van de wet en wij zullen u regelmatig herinneren aan de streefdatum die uzelf hebt bepaald, namelijk 1 september 1974. Het Parlement zal ij de nodige kredieten niet weigeren voor degenen die onze steun het meest nodig hebben: de gehandicapten; dit is een algemeen humane opdracht.

5. *Het vernieuwd secundair onderwijs.*

Verleden jaar hadden wij de gelegenheid uitvoerig op de vernieuwing van het secundair onderwijs in te gaan. Wij kunnen nu kort zijn. Principieel verklaren wij ons voorstander van het V.S.O. bij wijze van experiment, het moet dan ook als zodanig worden uitgevoerd. Wij hebben bijgevolg met overtuiging het voorstel van decreet van Collega Laridon mede ondertekend om een onderzoek in te stellen naar de realisatie van het V.S.O.

In het bijzonder willen wij uw aandacht vragen voor het uitwerken van het Vernieuwd Beroepssecundair Onderwijs, niet het minst voor de sociale betekenis van een volwaardig beroepsonderwijs.

Zowel in de conceptie als in de evaluatie van de vernieuwingen in het secundair onderwijs is overleg en samenwerking tussen de verschillende netten mogelijk en wenselijk. Als C.V.P. zijn we geïnteresseerd in het onderwijs voor alle kinderen, leerlingen en studenten, zonder enig onderscheid.

Tot besluit zou ik op uw tussenkomst en bemiddeling een beroep willen doen om de Europese en internationale uitstraling van onze onderwijsinstellingen te waarborgen; meer bepaald ten aanzien van :

- het Koninklijk Instituut voor Internationale Betrekkingen dat, zoals u weet, voor het lopende jaar 1973 een minimale jaarlijkse toelage van 6 miljoen zou toegekend worden van het Fonds voor Collectief Fundamenteel Onderzoek;
- en voornamelijk, het Europa-College te Brugge dat door de oprichting van het Europees Instituut te Florence niet mag worden afgeremd in de kwantitatieve en kwalitatieve expansie door gebrek aan financiële middelen en het geplaatst worden in een ongelijke concurrentiële positie.

De heer W. Calewaert (Minister van Nationale Opvoeding). — Het budget is verdubbeld.

De heer Coens. — Het zal ook nodig zijn, Mijnheer de Minister, want het aantal studenten is ook sterk aangegroeid.

Tot daar mijn betoog namens de C.V.P.-fractie. Mijnheer de Minister, wij wensen ten volle mede te werken aan de uitbouw van een eigentijds onderwijs voor allen, in de vaste overtuiging dat wij hiermede een volwaardige bijdrage kunnen lever en aan een democratische welzijnssamenleving.

(Applaus op verschillende banken)

De Voorzitter. — De heer Dequeecker heeft het woord.

De heer M. Dequeecker (op het spreekgestoelte). — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, Dames en Heren, ik zal me tot enkele punten beperken.

Ik heb met veel belangstelling kennis genomen van de organisatie, bij wijze van proef, van aanpassingsklassen in het lager onderwijs. Ik ben van oordeel dat hiermee een noodzakelijke stap gezet is in de praktische uitvoering van de wet op het buitengewoon onderwijs. Hij is inderdaad noodzakelijk daar de wet op het buitengewoon onderwijs erin voorziet dat pedagogische achterblijvers in de gewone school moeten blijven. In de gewone lagere school moeten dan ook de structuren geschapen worden die toelaten de nodige ortho-didactische hulp te bieden aan deze leerlingen. De organisatie van aanpassingsklassen zoals ze voorlopig geregeld werd bij de circulaire van 23 augustus 1973, is echter maar een eerste, schuchtere stap in die richting. Inderdaad, de op dit moment gestelde voorwaarden tot oprichting van een aanpassingsklas zijn uiterst beperkend. Momenteel leiden ze zelfs tot een zekere discriminatie van de leerlingen. Ik besef dat hiervoor budgettaire imperatieven worden ingeroepen, maar toch meen ik dat het reeds voor de nabije toekomst noodzakelijk is, de mogelijkheden inzake oprichting van aanpassingsklassen te verruimen. Waar nu de aanpassingsklas in de plaats kan treden van een bestaande weddesubsidie voor een buitengewoon onderwijsklas, lijkt het me gewenst dat men reeds vanaf het volgend schooljaar zou kunnen overgaan tot de oprichting van een aanpassingsklas, in de gevallen waar een ambt nog voor de duur van één jaar en één maand wordt toegekend (bedreigde klas). Ik ben nochtans evenzeer van oordeel dat de tot standkoming niet zo maar in het wilde weg mag gebeuren. Persoonlijk hecht ik immers veel belang aan de wijze waarop het werk van de taakleraar gebeurt. In uw circulaire van 23 augustus schrijft u dat de taakleraar een grondige gespecialiseerde opleiding moet hebben en u vraagt bij overgangsmaatregel : zes jaar ervaring van het personeelslid dat liefst in het bezit moet zijn van **een** bijkomend getuigschrift, zoals geregeld bij ministerieel besluit

van 10 mei 1924 of het diploma afgeleverd door een hoger pedagogisch instituut.

Ik betreur het dat in deze circulaire geen melding wordt gemaakt van getuigschriften die met het oog op de vorming van de taakleraren reeds werden of worden uitgereikt. Zoals u weet, Mijnheer de Minister, werd in het gemeentelijk onderwijs niet gewacht tot 1973 om klassen in de zin van de huidige aanpassingsklassen te organiseren. Bovendien heb ik tijdens de schooljaren 1964/1965 en 1965/1966 een gemeentelijke opleiding voor „remedial teacher” of taakleraar in het leven geroepen en plaatselijk een aantal geïnteresseerde leerkrachten voor deze specifieke opdrachten een vorming laten geven. Sindsdien zijn er ook door andere instanties dergelijke cursussen georganiseerd. Zo loopt er momenteel een opleiding die georganiseerd wordt door het Hoger Instituut voor **Readaptatiewetenschappen**, in samenwerking met het Hoger Instituut voor Opvoedkundige Wetenschappen te Mechelen. Het lijkt me normaal dat houders van een dergelijk getuigschrift, die in sommige gevallen al jaren praktische ervaring hebben in een dergelijke klas, beschouwd zouden worden als zijnde houders van een vereist bekwaamheidsbewijs. Anderzijds komt het me ook voor dat voor de uitoefening van een dergelijke belangrijke taak, steeds de eis van het bezit van een getuigschrift gesteld zou moeten worden en dat het ambt van taakleraar als een selectieambt erkend zou worden. Ik zou het op prijs stellen zo er met deze suggesties rekening kon worden gehouden.

Het moet me van het hart, Mijnheer de Minister, dat ik ten eerste ben ontgoocheld geweest bij het lezen van een deel uwer uiteenzetting inzake buitengewoon onderwijs. U spreekt over een realiteit tot 1970 en over de toestand op dat ogenblik.

Welnu, ik vind de zienswijze zoals ze in uw tekst wordt vermeld, betreurenswaardig. Het kan zijn dat op sommige plaatsen, een aantal gevallen niet de nodige aandacht krijgen. Er moet bovendien, in deze vaak delicate aangelegenheid, ook rekening worden gehouden met de gevoeligheid van de ouders.

Het is echter beslist onjuist, dat kinderen alleen dan overgebracht worden naar het buitengewoon onderwijs, nadat ze in het lager onderwijs totaal zijn mislukt. Het is beslist ook onjuist dat er van een systematische depistage praktisch geen sprake is. Het is ook onjuist dat er geen adequate orthopedagogische en -didactische praktijk is. Het is maar een halve waarheid te beweren dat de initiatieven meestal van privé-aard zijn. Sinds tientallen jaren, en in sommige gevallen veel langer, hebben gemeenten en steden hun taak begrepen inzake buitengewoon onderwijs. Ik meen dat het ook niet rechtvaardig is ten opzichte van de gemeentelijke en vrije inrichtende machten, hun initiatieven als ongecoördineerd te doen doorgaan. Ik protesteer

tegen de affirmatie dat gehandicapte kinderen willekeurig „ergens” in een school voor „abnormalen” worden ondergebracht. Het spijt me, Mijnheer de Minister, dat het door sommige inrichtende machten gepresteerde werk inzake buitengewoon onderwijs zó miskend wordt.

U begint wel met een bloemetje te gooien naar de instelling van Dr. Decroly, waar ik 50 jaar geleden met een kweekschool op bezoek ging — het is een Franstalige instelling te Brussel, maar ik wens toch te onderstrepen wat bij voorbeeld sinds 20 jaar en langer in het gemeentelijk onderwijs te Deurne gebeurt, en waar men te Antwerpen zo ongeveer sedert het begin van deze eeuw mee bezig is. Reeds in 1953, toen de schoolbevolking in Deurne bleef toenemen in het lager onderwijs en het vervoer van gehandicapte kinderen naar de scholen voor buitengewoon onderwijs van de stad Antwerpen, geen efficiënte oplossing meer was, zijn we te Deurne gestart met de organisatie van het buitengewoon onderwijs voor licht en matig mentaal gehandicapten. Daar ik me goed bewust was dat deze aangelegenheid met grote ernst moest gebeuren heb ik destijds een beroep gedaan op de diensten van wijlen Prof. Dr. J. De Busschere, die aan de Gentse Rijksuniversiteit een Dienst voor depistage en begeleiding van gehandicapte kinderen leidde. Vanaf het eerste ogenblik van onze organisatie werden, te Deurne, de kinderen op een systematische en verantwoorde wijze gedepisteerd. Reeds vanuit die tijd dateert de organisatie van detectieproeven in het eerste leerjaar van de lagere school ten einde mogelijke gevallen, die voor verder onderzoek in aanmerking kwamen, op te sporen. Enkele jaren later werd in samenwerking met de Commissie van Openbare Onderstand een dienst gecreëerd voor onderzoek van kinderen met leer- en opvoedingsmoeilijkheden. Deze dienst heeft steeds voor de diagnose en de begeleiding van de leerlingen ingestaan. Ingevolge de uitbreiding van de school voor buitengewoon lager onderwijs en om het buitengewoon onderwijs beter bij de behoeften van deze leerlingen aan te passen gingen wij reeds in 1962 over tot de oprichting van een der eerste externaten voor buitengewoon secundair onderwijs. Al die tijd hebben wij gepoogd een verantwoorde organisatie op te bouwen, die we ook steeds wetenschappelijk lieten begeleiden. Ik denk dat de pogingen op vele plaatsen analoog zijn geweest. Sta me toe nu even na te gaan wat er op dat stuk in het Stedelijk Onderwijs te Antwerpen werd gedaan.

In mei 1899 werd door schepen Desguin een jongensschool „voor lastig lerende kinderen” geopend. Een honderdtal leerlingen werd haar toevertrouwd. In 1907 werden drie speciale klassen voor meisjes gehecht aan een lagere meisjesschool.

In 1923 zijn er twee lagere scholen voor buitengewoon onderwijs : één in het zuiden en één in het noorden van de stad.

Half-opvoedbare zwakzinnigen krijgen sedert 1930 onderwijs.

Na de tweede wereldoorlog noemt men deze scholen „gemengde scholen”. Men past er inderdaad coëducatie toe.

In, 1956 wordt, altijd te Antwerpen, het onderwijs aan gezichtszwakken georganiseerd.

In 1965 werden er klassen opgericht voor **hard**-horigen.

Sedert 1958 bestaat er kleuter- en lager onderwijs voor zieke kinderen in het Kinderziekenhuis Good-Engels.

Buitengewoon onderwijs voor kleuters in een afzonderlijke kleuterschool bestaat sedert 1959.

In samenwerking met de 1 le Directie (Sociale Zaken) ontstond het Mytylinstituut.

De afschaffing van de vierde graad lag aan de basis van de oprichting van het buitengewoon beroeps-onderwijs in 1961.

In twee instituten voor buitengewoon beroeps-onderwijs werden de leerlingen opgeleid naar verschillende finaliteiten. Ik zal de opsomming niet geven, deze komt voor in de tekst die ik aan de Minister heb overgemaakt.

Het stedelijk onderwijs heeft de wet op het buitengewoon onderwijs niet afgewacht om het **Psycho**-pedagogisch Centrum, het Medisch Centrum en een team geneesheren, verpleegsters, maatschappelijk assistenten in te schakelen bij de depistage en follow-up van de gehandicapte kinderen.

Nog voor er van een gespecialiseerd **P.M.S.**-centrum gewag werd gemaakt stelde de stedelijke inrichtende macht een directeur, doctor in de pedagogische wetenschappen, van het stedelijk buitengewoon onderwijs aan die belast werd met het onderzoek van deze leerlingen.

De stad Antwerpen beschouwt het ambt van leraar als een selectieambt. Vanaf 1962 voorzien onafgebroken tweejaarlijkse normaalleergangen in de opleiding van de leerkrachten, zoals door het ministerieel besluit van 1924 is voorgeschreven.

Het vervoer van de leerlingen wordt georganiseerd in afspraak met de omliggende gemeenten. Het vervoer gebeurt met autobussen en taxi's. Het is kosteloos.

De leerlingen uit de hogere klassen, in zoverre hun mentale en lichamelijke toestand dit mogelijk maakt, komen op eigen kracht naar school.

Zoals de huidige toestand in verband met de uitvoering van artikel 2 van het Koninklijk Besluit van 22 juli 1972 houdende omschrijving van de types van buitengewoon onderwijs, werd in de stad Antwerpen tot een reorganisatie van het buitengewoon onderwijs overgegaan op 1 september 1973. Hier ook heb ik de volledige opsomming aan de Minister overgemaakt.

In het kleuter- en lager buitengewoon onderwijs vertoeven er momenteel \pm 650 leerlingen.

In het voortgezet buitengewoon onderwijs bedraagt het leerlingenaantal ongeveer 450.

Al deze leerlingen zijn op een paar uitzonderingen na onderworpen aan een onderzoek door het P.M.S.-centrum, zoals voorgeschreven door de wet op het buitengewoon onderwijs.

Het uitblijven van uitvoeringsbesluiten betreffende school- en klassenormen, monografieën, kaders, werkings- en uitrustingsstoelagen, maakt de taak van de inrichtende macht met lichter. Bovendien worden er door de stad extra financiële lasten gedragen om een pedagogisch verantwoord buitengewoon onderwijs mogelijk te maken.

— De heer **R. Vandekerckhove** treedt opnieuw als Voorzitter op.

De heren **Leo Vanackere** en **A. Van Hoorick**, Secretarissen, nemen plaats aan het Bureau.

In het Psyche-Pedagogisch Centrum aan de **België**-lei, beschikt de stad Antwerpen over een speciaal team voor het bijzonder onderwijs met als opdracht de depistage van de kinderen te doen en wat meer is, de kinderen te begeleiden.

Dit team bestaat uit:

- één doctor in de pedagogische wetenschappen;
- vier licentiaten in de psychologie;
- één maatschappelijk assistent;
- één sociale verpleegster.

Alle leerkrachten van het buitengewoon onderwijs worden door de stad Antwerpen uitgenodigd de door haar ingerichte normaalleergangen gedurende twee jaar te volgen. Men kan dus stellen dat de kinderen in de Antwerpse buitengewoon **onderwijs**-scholen bij leerkrachten terechtkomen die zich in deze tak gespecialiseerd hebben. Vanaf 1973- 1974 werd in het tweede jaar een specialisatie doorgevoerd zodat de kandidaat-buitengewoon onderwijs leerkrachten kunnen kiezen voor een categorie buitengewoon onderwijs die zij beogen.

Aan het stedelijk Pedagogisch Centrum, Zirkstraat, zijn verbonden een licentiaat orthopedagogiek en een onderwijzer buitengewoon onderwijs ; met als opdracht doelstellingen en een planning uit te werken voor de verschillende niveaus.

Reeds is uitgewerkt:

doelstellingen en programma voor de licht mentaal gehandicapten onder de naam „ Werkdocument buitengewoon onderwijs”, een overzicht van de leerstoornissen, een observatieschema voor de karakterieel gestoorden.

Bovendien heeft de stad Antwerpen een doorgevoerde specialisering in het voortgezet secundair buitengewoon onderwijs. Het rendement hiervan (beroepskeuze-beroepssucces) wordt momenteel nagegaan door de studenten van het Stedelijk Hoger Instituut voor Sociale Studie. De leraars en leerlingen hebben de follow-up in het practicum opgenomen. Tevens werden er voor alle individueel op te vangen gevallen de nodige — soms financieel zware — inspanningen gedaan om aan elk kind

naast maatschappelijke zekerheid ook levensvreugde te schenken. Leerlingen van het Mytil-instituut krijgen soms individueel handel en administratie; eventueel 3e en 4e taal, enz.

Deze maatregelen worden wel door de Staat gesuggereerd, maar géén koninklijk besluit maakt de materiële uitvoering mogelijk.

Ik heb u melding gemaakt van twee gemeentelijke instellingen, maar ik wil u ook nog in herinnering brengen dat, meer dan vijftig jaar geleden reeds, een vrije instelling is gesticht. Het gaat om het Sint-Jozefsgesticht — in Gent „Het Strop” genaamd — dat in 1901 werd gesticht en van meetaf bedoeld was als een centrum van voorlichting en opleiding. Het eerste instituut voor bijzonder onderwijs werd door deze congregatie in 1877 in Gent ingericht. Deze congregatie had te Gent haar eigen normaalschool; het nieuwe instituut zou de oefenschool worden voor hen die zich tot het bijzonder onderwijs voorbereiden.

Het is ontegensprekelijk dat het gesticht „Het Strop” een buitengewoon succes heeft gekend; het aantal leerlingen groeide jaarlijks aan. Ook kan worden vermeld dat Montessori de inrichting heeft bezocht en dat sommige van haar leermiddelen treffende gelijkenis vertonen met die welke men te Zwijnaarde vindt.

Het succes is hoofdzakelijk te danken aan de onverdroten ijver, de bewonderenswaardige geest van opoffering en de pedagogische werkzaamheid van Broeder Ebergiste. Als algemeen doel wordt nagestreefd de kinderen op te leiden tot bruikbare leden van de maatschappij die later in staat zullen zijn zich te wijden aan een nuttige bezigheid en eventueel zelf in hun levensonderhoud te voorzien.

Mag ik u ook nog vermelden dat hij een onuitputtelijke collectie van leermiddelen noodzakelijk acht en vraagt bij de keuze van de leermiddelen rekening te houden met het karakter en de bijzondere geschiktheid van elke leerling.

Ik heb dit voorbeeld willen aanhalen, Mijnheer de Minister, om u aan te tonen dat het misschien — althans dat moeten wij uit uw tekst afleiden — aan uw aandacht is ontsnapt dat er in Vlaanderen en te Brussel, jaren terug reeds, degelijk buitengewoon onderwijs is geweest.

Wat de schoolplichtverlenging en het beroeps-onderwijs betreft, Mijnheer de Minister, heb ik ook kennis genomen van uw inzichten inzake uitbreiding van de schoolplicht, met daaraan gekoppeld een wijziging in de opleidingsmogelijkheden van de leerlingen die vooral over een praktische begaafdheid beschikken. U stelt daarin, dat u in de toekomst deze leerlingen na een eerste jaar secundair onderwijs, graag georiënteerd zou zien ofwel naar het gewoon beroepsonderwijs ofwel naar een beroepsvorming via het beroep. Ik ben van oordeel dat hierover vooraf een degelijke studie zou moeten worden gemaakt. Met de invoering van het vernieuwd secundair onderwijs kan de tendens reeds

bestaan om minder leerlingen naar het gewone beroepsonderwijs te oriënteren. Bij de aanvang van het secundair onderwijs vormt deze groep het geringste aantal leerlingen. Wanneer er nu nog een opsplitsing moet gebeuren van deze groep, tussen het gewoon beroepsonderwijs en een beroepsvorming via het beroep, vrees ik dat de huidige beroepsschool veel van haar leerlingen zal zien verdwijnen. Ik meen dan ook dat het hier over een fundamentele hervorming van het onderwijsstelsel gaat waarvoor het goed zou zijn de inrichtende machten vooraf te raadplegen. Dat de beroepsvorming via het beroep zinvol kan zijn valt niet te betwijfelen. Ik vraag echter af of de beide wegen niet kunnen geïntegreerd worden in één enkel systeem van beroeps-onderwijs. In hetzelfde verband lijkt het me alleszins noodzakelijk dat, waar de school en de begeleidings-diensten hebben aangetoond dat dertienjarigen ongeschikt zijn voor theoretisch onderwijs, zij zoals in het verleden tot het beroepsvoorbereidend jaar (2e jaar van de beroepsschool in het oude stelsel) zouden worden toegelaten. Ik zou het als een vergissing beschouwen al deze kinderen te dwingen eerst de aanpassingsklas van het secundair onderwijs te doen volgen.

Ik heb mijn tekst eveneens ingekort inzake de omnivalentie van de getuigschriften in het secundair onderwijs, het maturiteitsexamen en de toelating tot de universiteit, waarover ook vorige sprekers het reeds hebben gehad.

Op verschillende plaatsen komen deze kwesties in uw algemene beleidsnota ter sprake. Er blijkt daaruit dat er een algemene ontevredenheid heerst over het maturiteitsexamen in zijn huidige vorm. Dat het niet voldoet is ook mijn standpunt. De vraag is echter of er een ander maturiteitsexamen in de plaats moet komen? Persoonlijk ben ik voorstander van de afschaffing van het maturiteitsexamen. Wie met vrucht een doorstromingsrichting van het secundair onderwijs heeft doorlopen moet tot de universiteit worden toegelaten en kiest op „eigen verantwoordelijkheid” of hij verder studeert en wat hij verder studeert. Ik weet dat verscheidene instanties zich zorgen maken over het grote aantal studenten dat aan de universiteiten mislukt, en dat men ernaar zoekt nieuwe toelatingseisen te stellen. Ik ben geen voorstander van een numerus clausus die vooraf bepaald wordt, zoals onder meer te Leuven wordt gevraagd. Ik meen daarentegen dat de opvatting van de rector van de Gentse Rijksuniversiteit democratischer is. Daartegenover staat dat, zoals u zelf zegt, een oplossing moet worden beoogd voor de schrijnende situaties die thans uit de talloze mislukkingen van jongeren aan de universiteit voortvloeien. Is daar niet een andere oplossing voor te vinden? Is het werkelijk nodig dat studenten twee semesters moeten wachten, vooraleer de universiteit zich uitspreekt over hun studiemogelijkheden? Aan verschillende universiteiten worden nu reeds halfjaarlijkse tentamens

gehouden. Ze blijken een goede predictieve waarde te bezitten. Daarom lijkt het me dat een goed georganiseerde heroriëntering of wijziging van niveaukeuze, na verloop van één semester beter aanvaardbaar is. Het kan allicht zonder studieverlies gerealiseerd worden en zou de frustraties van het niet-geslaagd zijn in aanzienlijke mate kunnen vermijden. In het hoger niet-universitair onderwijs zijn immers studierichtingen georganiseerd, die min of meer analoog of verwant zijn aan de universitaire specialisaties.

Een oplossing kan mijn inziens dan ook gezocht worden in een verplichte semestriële of kwadriestriële organisatie van alle hoger onderwijs. Tegelijk moeten dan natuurlijk ook de studie-inhouden der eerste semesters zowel aan de universiteiten als aan de inrichtingen voor hoger niet-universitair onderwijs herdacht worden. Het betekent niet dat ze gelijk moeten zijn of van hetzelfde niveau. Naast een reeks algemene inleidende colleges, zal vermoedelijk het propaedeutisch karakter van de cursussen op beide niveaus tijdens het eerste semester of kwadriester sterk doorwegen.

De overgang van de student die na deze eerste examens aan de universiteit geen bevredigend resultaat behaalt, moet dan ook zonder moeilijkheden en zonder tijdverlies naar een verwante vorm van het hoger niet-universitair onderwijs, verzekerd worden. Aangezien op dat niveau niet zelden opleidingen van het korte en van het lange type zijn ingericht, zal de na één kwadriester afgewezen student er waarschijnlijk met kans op succes zijn studiën kunnen voortzetten. De toegang tot de universiteit moet mogelijk blijven voor alle studenten die volledig secundair onderwijs van het doorstromingstype met succes beëindigd hebben. In dat onderwijs moet men er naar streven de leerling beter studiegeschikt te maken, ervoor te zorgen dat hij of zij zich bewust is van zijn of haar mogelijkheden en eventuele grenzen, de leerlingen en hun ouders objectief en duidelijk voor te lichten over de studiemogelijkheden in het hoger onderwijs en de behoefte aan gediplomeerden in de diverse sectoren. Op de universitaire faculteiten komt dan meteen een zware verantwoordelijkheid te liggen. Ze zullen degelijke evaluatiemethodes moeten hanteren, waarop hun uitspraken na verloop van een kwadriester gebaseerd zijn en aan de marginale gevallen het voordeel van de twijfel moeten toestaan. Daarmee zou nochtans, naar ons gevoel, het democratische principe van de toegang tot de universiteit gevrijwaard blijven. Het zou de universitaire faculteiten een middel geven tot autoregulatie met de daaraan verbonden verplichting van het „aangenomen werk”, zoals door eminente pedagogen verdedigd, zonder dat het voor de betrokken studenten nutteloos studietijdverlies en voor de gemeenschap nutteloze financiële bestedingen meebrengt.

Mijnheer de Minister, ik dank u voor het tijdig indienen van uw beleidsnota waardoor ons de gelegenheid werd gegeven nu over deze verschillende belangrijke punten uit te weiden. (**Applaus op de socialistische banken, rechts en op de banken van de P. v.V.**)

De Voorzitter. — De heer Van In heeft het woord. **De heer G. Van In (op het spreekgestoelte).** — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, geachte Collega's, sta mij toe even uit te weiden over het hoofdstuk bijzonder onderwijs, en meer bepaald over het buitengewoon secundair onderwijs, zoals het in de beleidsnota werd naar voren gebracht.

Ik ben in zekere zin dankbaar dat ik de gelegenheid krijg onmiddellijk na de heer Dequeecker, burgemeester van Deurne, op de tribune te komen omdat hij op een zo welsprekende manier en gestoffeerd met data en feiten de privé-initiatieven, **weze** het dan op gemeentelijk vlak, uit de doeken heeft gedaan in verband met de zorg voor de gehandicapten. Die zorg dagtekent gelukkig reeds van vóór de wet van 6 juli 1970. Ik geloof echter dat onze geachte Collega de tekst van de beleidsnota gewild slecht heeft gelezen, want ik denk dat de Minister met opzet de toestand van vóór de wet zodanig schril en contrastrijk heeft geschetst om precies de weldaden van de wet beter in de verf te kunnen zetten.

Een feit is zeker, — dat zal niemand tegenspreken — wanneer wij vandaag over het buitengewoon onderwijs spreken, dan moeten wij op de eerste plaats hulde brengen aan de naamlozen die reeds sedert jaren op een waarlijk idealistische manier en veelal zonder subsidie op de bres staan om aan een deel van onze jeugd zin in het leven te geven.

Mijnheer de Minister, ik kom **toevalig** uit een provincie waar deze initiatieven bij uitstek wortel hebben geschoten. Ik acht het in een debat zoals dat van vandaag onze plicht op de eerste plaats na te gaan wat er allemaal reeds is gebeurd om daar dan des te beter praktische conclusies uit te kunnen trekken, omdat het inderdaad altijd nog beter kan. Mijnheer de Minister, ik vertrek van drie uitgangspunten.

Uiteraard moet onze grootste zorg gaan naar de meest behoeftigen. Dat is zodanig manifest en voor geen discussie vatbaar, dat wij, wat het bijzonder onderwijs betreft, speciale aandacht en een bijzondere financiële inspanning moeten kunnen opbrengen.

Als tweede uitgangspunt stel ik dat de school en het onderwijs er zijn voor het kind en niet omgekeerd. Ik kom daar straks op terug.

Ten slotte het derde uitgangspunt: elke vorm van opleiding en onderwijs moet in wezen **maatschappijgericht** zijn. Wij moeten de jongeren, ook de gehandicapte jongeren, zoveel mogelijk kansen geven om in de maatschappij te worden opgenomen en daar functioneel, functioneel-kritisch desnoods, tot ontplooiing te komen.

De wetgeving op het bijzonder onderwijs van 6 juli 1970 werd door het dozijn uitvoeringsbesluiten dat erop volgde nog niet operationeel gemaakt, natuurlijk met uitzondering van wat reeds bestond, zoals door de heer Dequeecker en mijzelf in de verf werd gezet. Hier herhaal ik alleen maar wat de heer Coens, een andere spreker, op deze tribune reeds zegde.

Wij spreken nu, aan de vooravond van het nieuwe jaar 1974. Mijnheer de Minister, als streefdatum voor de volledige uitvoering van de wetgeving op het bijzonder onderwijs hebt u 1 september 1974 gesteld. Wij betwijfelen ten zeerste of dit zal kunnen. Wij staan er zeer kritisch tegenover. Hoe dan ook, wij kijken uit naar de maatregelen die uw departement ter zake zal treffen.

Met veel nadruk herhaal ik : de school moet er zijn voor het kind en niet andersom. De indruk moet worden weggewist dat van de kant van het Rijk, ik wik en weeg mijn woorden, met opzet de bedoeling zou voorliggen bepaalde maatregelen ten opzichte van het bijzonder onderwijs uit te vaardigen om het Rijksonderwijs in staat te stellen op dezelfde hoogte te komen als het vrije initiatief. Dit heeft natuurlijk allerlei nadelige gevolgen. Als het vrije initiatief enkele passen voor is mag het niet de kans lopen te worden afgeremd. Mijnheer de Minister, u hebt integendeel de plicht zoveel mogelijk bij te dragen tot de uitbreiding van het vrije initiatief.

Met andere sprekers stel ik ook vast dat sluitende regelingen voor het leerlingenvervoer nog altijd uitblijven, speciaal dan wat het bijzonder onderwijs betreft. In uw beleidsnota hebt u gezegd dat er moeilijkheden bestonden ten opzichte van de begroting. Als mijn inlichtingen juist zijn is er reeds een fiat van de Staatssecretaris voor Begroting sinds september 1973, zodat wij redelijkerwijze mochten verwachten dat dit leerlingenvervoer nog zou worden georganiseerd voor het thans lopende schooljaar.

Wij stellen vast dat het niet is gebeurd. Wij weten dat teksten klaar zijn, wij wachten op de publikatie. Nog steeds handelend over het bijzonder onderwijs, stel ik vast dat er een reeks misnoegdheden bestaan in verband met het bepalen van de klasnormen, het statuut van het gespecialiseerd personeel, de werkingskosten, en de begeleiding zowel van de schoolgangers als van de lesgevers.

Ik geef enkele details. In het bijzonder secundair onderwijs werkt het personeel mijns inziens nog altijd op semi-vrijwillige basis. Het personeel weet niet goed hoe zijn statuut is, met alle nadelige gevolgen **vandien**. Bepaalde leerkrachten die zich aanboden in een school raken misnoegd en zullen de eerste kans voor een nieuwe betrekking aangrijpen, met het noodlottige gevolg dat de betrokken kinderen eens te meer in de kou worden gezet.

Ik weet dat over dit onderwerp de monografieën in

de Hoge Raad besproken worden. Virtueel zijn de voorstellen klaar. Wij wachten erop, zowel de schooloverheden als de leerkrachten, die als eerste betrokkenen toch op bepaalde prioriteiten mogen rekenen.

Ik wil ook even uitweiden over de klassieke **weddeachterstallen** in het vrij onderwijs. Het lijkt mij onbehoorlijk, rekening houdend met de zeer speciale inspanning die de leerkrachten in het technisch vrij onderwijs voor gehandicapten moeten leveren, dat deze weddeachterstallen constant blijven bestaan. Ook is er nog steeds geen paramedisch personeel in de vrije instellingen aanwezig. Ik geloof dat ook hier het adagio, dat ik daarstraks voorhield opgaat en dat u nog altijd van zins is het rijksinitiatief op een onrechtstreekse manier te bevoordelen.

Wat de vervolmaking van de leerkrachten zelf betreft, stel ik vast dat, daar waar zij met een praktische opdracht geconfronteerd worden, hun opleiding nog te zeer theoretisch is. De leerkrachten zelf vragen te mogen worden opgeleid door middel van teamwork, door middel van coördinatie tussen de scholen, zelfs scholen van diverse disciplines. Dit is naar mijn mening een rechtvaardige eis, die trouwens aansluit bij de eis tot oprichting van een didactisch centrum voor het bijzonder onderwijs. Hier moet ik onze Collega, de heer Dequeecker, daar waar hij verklaarde dat er bepaalde initiatieven waren genomen, tegenspreken. Dit sluit niet uit dat het overzicht van de ganse structuur van het bijzonder onderwijs en van het bijzonder secundair onderwijs volledig mank gaat en dat iemand, bijvoorbeeld een ouder, die daarin zijn weg moet zoeken, te beklagen is.

Ik geloof, Mijnheer de Minister, u te mogen vragen, **zoniet** van u te mogen eisen, dat de leerkrachten die zich wijden aan het bijzonder onderwijs ook op een speciale manier zouden worden benaderd en gemotiveerd. Wij moeten vermijden dat de scholen voor bijzonder onderwijs getto's zouden worden. Maar terzelfder tijd mogen wij niet vergeten dat de speciale opleiding die het bijzonder onderwijs vereist ook inhoudt dat de kinderen, de leerkrachten, de school in haar geheel, op een eigen wijze moeten worden benaderd.

Wanneer wij spreken over bijzonder onderwijs, dan betekent zulks bijna individueel onderricht of therapeutisch onderricht. Het is in die geest dat wij u vragen, Mijnheer de Minister, dat u uw beleidsnota zou bijschaven en dat wij uitzien naar de fatale datum 1 september 1974 om te weten hoe het bijzonder onderwijs in Vlaanderen er uiteindelijk zal uitzien. **(Applaus op de banken van de Volksunie)**

De Voorzitter. — Wij onderbreken dit debat om, zoals vroeger werd beslist, over te gaan tot de behandeling van het voorstel van decreet tot vaststelling van de officiële benaming van de Nederlandse taal.

**VOORSTEL VAN DECREET TOT
VASTSTELLING VAN DE OFFICIELE
BENAMING VAN DE NEDERLANDSE TAAL**

Algemene bespreking.

De Voorzitter. — Aan de orde is het voorstel van decreet van de heer Boel tot vaststelling van de officiële benaming van de Nederlandse taal — nrs. 121/1 en 2.

De algemene bespreking is geopend.

De heer Rombaut, verslaggever, heeft het woord.

De heer L. Rombaut (op het spreekgestoelte). — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, Dames en Heren, ziehier dan een tweede taaldecree, al zal dit decemberdecreet stellig heel wat minder stof doen opwaaien dan het beruchte septemberdecreet.

Stel u trouwens gerust, dit voorstel van decreet is niet ontsproten aan het brein van onze geachte Collega Vandezande, maar dit van onze trouwens niet minder geachte Collega Boel, van wie ik vandaag tot mijn spijt verneem dat hij door ziekte belet is dit debat bij te wonen en aan wie ik, stellig in uw aller naam, een spoedig herstel toewens.

Ik zal niet herhalen wat in de korte maar toch stevig gefundeerde toelichting bij dit voorstel van decreet wordt gezegd.

Wij zijn er ons allen van bewust dat onze officiële taal niet het Vlaams maar wel het Nederlands is.

Uw commissie heeft aan de originele tekst van het voorstel enkel een paar vormelijke wijzigingen aangebracht zoals bij voorbeeld in artikel 3. Daar werd gesproken van het gebruik van de termen Vlaams of Vlaamse taal, die enkel nog verantwoord blijven in die gevallen waarin zulks wegens historische of folkloristische redenen verantwoord is en waar uw commissie meende te moeten schrijven : wegens historische, geografische of volkskundige redenen. U zult nochtans vergeefs het adjectief „volkskundig” in onze dikke Van Dale zoeken maar wij vinden het dan toch in het groene boekje, of de woordenlijst der Nederlandse taal, terug.

Alleszins, Dames en Heren, is dit voorgestelde decreet grondwettelijk stevig verantwoord. Ik heb in mijn bondig verslag naar enkele artikelen verwezen, namelijk : de artikelen 3bis en 3ter van de Grondwet.

In artikel 3bis wordt inderdaad gesproken van het Nederlands taalgebied en in artikel 3ter van de Nederlandse cultuurgemeenschap.

Maar er zijn nog een heel stel artikelen van de Grondwet die hier te berde zouden kunnen worden gebracht en ik haal onder meer artikel 32bis aan dat handelt over de indeling van de leden van elke Kamer in een Nederlandse en Franse taalgroep.

Van artikel 59bis luidt de aanhef. „ Er is een cultuurraad voor de Nederlandse cultuurgemeenschap bestaande uit de leden van de Nederlandse

taalgroep van beide kamers.” In paragraaf 4 van dit zelfde artikel vindt u nog twee maal het Nederlands taalgebied vernoemd.

Artikel 86bis bepaalt dat, de Eerste-Minister eventueel uitgezonderd, de Ministerraad evenveel Nederlandstalige als Franstalige ministers telt.

Artikel 108ter van de Grondwet inzake de Brusselse agglomeratieraad spreekt in paragraaf 2 van een Nederlandse en een Franse taalgroep, in paragraaf 4 van een Nederlandse commissie voor de cultuur en van de Nederlandse en de Franse taalgroep van de agglomeratieraad, **en** in paragraaf 5 nogmaals van een Nederlandse en een Franse commissie.

En ten slotte het artikel 132 betreffende de verwijdering van de Université Catholique de Louvain buiten het Nederlandse taalgebied. Uiteindelijk onderstreep ik het allerlaatste artikel van onze Grondwet namelijk artikel 140 : „ De tekst van de Grondwet is in het Nederlands en in het Frans gesteld.”

In onze Grondwet komt slechts éénmaal de term „Vlaams” voor, namelijk wanneer er sprake is over het „Vlaams gewest”. Het eerste lid van artikel 107 quater van de Grondwet luidt inderdaad als volgt: „België omvat drie gewesten: het Vlaamse gewest, het Waalse gewest en het Brusselse gewest”.

Dames en Heren, dit betekent dat u nog altijd gerust uit volle borst de Vlaamse Leeuw zal kunnen zingen en dat het Vlaamse heir nog immer pal zal staan, maar dat uw aloude kreet „In Vlaanderen Vlaams” voortaan zal moeten luiden „In Vlaanderen Nederlands” (**Applaus op verschillende banken**)

De Voorzitter. — Vraagt nog iemand het woord in deze algemene bespreking?

Dan verklaar ik de algemene bespreking voor gesloten en gaan wij over tot de bespreking van de artikelen.

De door de Commissie aangenomen tekst wordt als basis voor de bespreking genomen.

Artikelsgewijze behandeling

De Voorzitter. — Artikel 1 luidt:

Artikel 1.

De officiële benaming van de taal gebruikt door de Nederlandse Cultuurgemeenschap van België is „het Nederlands” of „de Nederlandse taal”.

— **Aangenomen.**

Artikel 2 luidt:

Artikel 2.

Deze benaming wordt gebruikt in alle in die taal gestelde stukken, uitgaande van openbare diensten en daarmee gelijkgestelde diensten, inrichtingen van openbaar en gesubsidieerd onderwijs, door de

overheid gesubsidieerde verenigingen en instellingen.

— **Aangenomen.**

Artikel 3 luidt:

Artikel 3.

Het gebruik van de termen „Vlaams” of „Vlaamse taal” tot aanduiding van de benaming van de taal gebruikt door de Nederlandse Cultuurgemeenschap van België, is beperkt tot die gevallen waarin zulks wegens historische, geografische of volkskundige redenen verantwoord is.

— **Aangenomen.**

Artikel 4 luidt:

Artikel 4. ,

De Koning vervangt in bestaande wetten de termen „Vlaams” of „Vlaamse taal” door de termen „Nederlands” of „Nederlandse taal”.

— **Aangenomen.**

Wij gaan thans over tot de naamstemming over het gehele voorstel van decreet.

Naamstemming

De Voorzitter. — Er wordt overgegaan tot de naamstemming over het voorstel van decreet.

Uitslag van de stemming :

135 leden namen deel aan de stemming.

135 leden hebben geantwoord JA.

Dientengevolge neemt de Raad het voorstel van decreet aan; het zal aan de Koning ter bekrachtiging worden voorgelegd.

Hebben JA geantwoord: HH.

Adriaensens H.
Aerts J.
Anciaux V.
Baert F.
Belmans J.
Blanckaert K.
Bode M.
Boey F.
Boeykens G.
Bogaert Alb.
Bogaerts Aug.
Bonnell R.
Calewaert W.
Carpels O.
Chabert J.
Claes L.
Claes W.
Claeys W.
Coens D.
Cooreman E.
Coppieters M.
Coucke M.

Craeybeckx-
Orij G. (Mw)
De Backer-
Van Ocken H. (Mw)
De Beul A.
De Bondt F.
de Bruyne H.
De Clercq C.
Decoux A.
De Facq E.
De Kerpel P.
De Mey O.
Deneir A.
De Nolf A.
De Paepe P.
Dequeecker M.
De Rore A.
Devos G. (Mej)
D'haeseleer L.
Diegenant A.
Diependaele R.
Dua A.

Duerinck N.
Elaut L.
Férrir J.
Flamant E.
Geerinck A.
Gelders F.
Geldolf W.
Gheysen R.
Ghysels J.
Goemans H.
Grootjans F.
Henckens J.
Houben R.
Hulpiau R.
Jorissen W.
Kelchtermans L.
Kempinaire A.
Lagae A.
Laridon A.
Lecluyse R.
Leemans E.
Leynen M.
Leys P.
Lindemans L.
Maes R.
Major L.
Mangelschots J.
Markey G.
Mattheyssens R.
Monard G.
Nauwelaerts-
Thues J. (Mw.)
Niemegeers L.
Nyffels G.
Olaerts J.
Persyn W.
Poma K.
Raskin E.
Roelants J.
Rombaut L.
Rubens H.
Rutten M.
Schiltz H.
Sels L.
Suykerbuyk H.
Swaelen F.
Tanghe F.
Temmerman G.

Turf-
Demunter G. (Mw)
Van Acker A.
Van Bogaert E.
Van Daele D.
Vandekerckhove R.
Vandenberghe G.
Vandenhove M.
Van der Aa M.
Vanderborgh F.
Van der Eecken-
Maes N. (Mw)
Van der Elst F.
Vanderpoorten H.
Vandewiele M.
Vandezande R.
Van Doninck H.
Van Elewyck J.
Van Elsen C.
Van Eynde J.
Vangronsveld F.
Vanhaegendoren M.
Van Herreweghe M.
Van Hoorick A.
Vankeirsbilck E.
Van Lidth de Jeude G.
Vanijlen E.
Van In G.
Van Leemputten R.
Van Mechelen F.
Vannieuwenhuyze R.
Vansteenkiste E.
Vansteenkiste L.
van Waterschoot J.
Verbist A.
Verhaegen G.
Verhaegen V.
Verhenne L.
Verleysen W.
Vermeylen P.
Verroken J.
Verspeeten A.
Versteele R.
Vranckx A.
Wannyn J.
Willems G.
Wouters L.
Wyninckx J.

**VASTE NATIONALE
CULTUURPACTCOMMISSIE**

**Benoeming van de 13 vaste en de 13 plaatsvervangende
Nederlandstalige leden — Geheime stemming.**

De Voorzitter. — Overeenkomstig artikel 22 van de Wet van 16 juli 1973 waarbij de bescherming van de ideologische en filosofische strekkingen gewaarborgd wordt en het overeenstemmend door de

Cultuurraad aangenomen decreet betreffende het Cultuurpact, is aan de orde de geheime stemming over de benoeming van de 13 vaste en de 13 plaatsvervangende Nederlandstalige leden van de Vaste Nationale Cultuurpactcommissie.

De lijst van de kandidaten, gesteund door de fracties van de Raad, werd in de zaal rondgedeeld. Vraagt iemand het woord?

De heer M. Coppieters. — Mijnheer de Voorzitter, wij vragen een schorsing van de vergadering voor een kwartier.

De Voorzitter. — Is de Raad het hiermede eens? (*Instemming*)

— *De vergadering wordt geschorst om 15.35 u.*

— *Zij wordt hervat om 15.55 u.*

De Voorzitter. — Dames en Heren, de vergadering wordt hervat.

Vraagt nog iemand het woord in verband met de aan de orde zijnde geheime stemming?

De heer K. Blanckaert heeft het woord.

Verzoek tot verdaging van de geheime stemming en stemming over dit verzoek

De heer K. Blanckaert. — Mijnheer de Voorzitter, om de redenen die ik daarstraks heb aangehaald toen ik gesuggereerd heb dat het Bureau en de fractievoorzitters samen zouden vergaderen, stel ik nu voor de stemming te verdagen.

De heer M. Coppieters. — Wij vragen de stemming over dat voorstel, Mijnheer de Voorzitter.

De heer L. Rombaut. — De socialistische fractie steunt de vraag tot verdaging, Mijnheer de Voorzitter.

De Voorzitter. — Overeenkomstig artikel 23 van het Reglement gaan wij over tot de stemming bij zitten en opstaan.

— Het voorstel tot verdaging van de stemming, bij zitten en opstaan in stemming gebracht, wordt aangenomen.

De Voorzitter. — De stemming wordt dus verdaagd.

VRAAG (Rgt. art. 52)

Mondelinge vraag van de heer A. De Beul tot de Minister van Nederlandse Cultuur en Vlaamse Aangelegenheden over de gevolgen van de B.R.T.-beslissing het T.V.-journaal integraal in kleur uit te zenden.

De Voorzitter. — Dames en Heren, aan de orde is de mondelinge vraag van de heer De Beul tot de Minister van Nederlandse Cultuur en Vlaamse

Aangelegenheden over de gevolgen van de B.R.T.-beslissing het T.V.-journaal integraal in kleur uit te zenden.

De heer De Beul heeft het woord.

De heer A. De Beul (op het spreekgestoelte). — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, ondanks krachtig protest van de Bond van Radio en T.V.-journalisten besloot de B.R.T. ter gelegenheid van 20 jaar Vlaamse televisie dat het T.V.-journaal maar integraal in kleur moet worden uitgezonden.

Deze beslissing heeft tot gevolg dat twee derde van de op de redactie binnenkomende nieuwsfilms niet kunnen worden gebruikt. De informatie wordt daardoor schromelijk verarmd, onevenwichtig en op bepaalde momenten totaal eenzijdig. In feite legt deze beslissing de T.V.-journalisten de zoveelste vorm van autocensuur op en ditmaal dan louter op basis van een kortzichtige prestigepolitiek, geïnspireerd door de belangen van de consumptiemaatschappij.

De consumptie eist kleur. Wat niet in kleur is, hoeft het publiek dus niet te zien. Het feit dat er nog altijd 94 % zwart-wit-kijkers zijn speelt hierbij geen rol. Het recht op informatie van de kijkers is gewoonweg van ondergeschikt belang. Dat is evident de beleidsvisie van de B.R.T.

Graag vernam ik nu van de heer Minister, of het inbouwen van de kleurencensuur in het T.V.-journaal zijn goedkeuring wegdraagt. Zo dit niet het geval is — en dit hoop ik — wens ik te vernemen welke maatregelen hij gaat nemen om het T.V.-journaal terug zijn normale kansen op informatie te geven.

De Voorzitter. — De Minister van Nederlandse Cultuur en Vlaamse aangelegenheden heeft het woord.

De heer J. Chabert (Minister van Nederlandse Cultuur en Vlaamse Aangelegenheden) (*op het spreekgestoelte*). — Mijnheer de Voorzitter, Dames en Heren, ik heb de opmerkingen van de heer De Beul onmiddellijk en grondig laten onderzoeken.

Ik kan het geachte Lid mededelen dat de beslissing het T.V.-journaal integraal in kleur uit te zenden hoegenaamd niet tot gevolg heeft dat twee derde van de binnenkomende nieuwsfilms niet kunnen gebruikt worden.

De bevoorrading met nieuwsfilms betreft immers voor het allergrootste gedeelte kleurfilm.

De contracten zowel met United Press International Television News als met Visnews zijn op kleurfilm afgestemd. Ook de eigen productie is volledig in kleur. Alleen in uitzonderlijke omstandigheden, waar de belichting geen kleuropnamen mogelijk maakt, bijvoorbeeld voor avondvoetbalwedstrijden, wordt in zwart-wit gefilmd.

Ook het overgrote deel van de onderwerpen die via de Eurovisie worden geleverd, is in kleur.

Het is dus niet juist te beweren dat de televisie-nieuwsdienst in zijn activiteiten werd geremd. Het feit dat onderwerpen, die om hun nieuws- of beeld-waarde de aandacht verdienen, nog steeds in zwart-wit worden uitgezonden, bewijst dat de beleidsvisie van de B.R.T. anders is dan het geachte Lid zich voorstelt.

Ik kan de heer De Beul dan ook geruststellen: het in kleur uitzenden van het televisiejournaal bracht geen beperking voor de berichtgeving mee. De normale kansen op informatie bleven behouden, zij werden trouwens ook nooit gehinderd.

De Voorzitter. — Het incident is gesloten.

MEDEDELING VAN DE REGERING OVER HET ALGEMEEN BELEID INZAKE ONDERWIJS

Voortzetting van de bespreking.

De Voorzitter. — Aan de orde is de voortzetting van het debat over de mededeling van de Regering over het algemeen beleid inzake onderwijs.

De heer Diegenant heeft het woord.

De heer A. Diegenant (op het spreekgestoelte). — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, geachte Collega's, ik vind het zeer belangrijk dat het beleid in verband met de oriëntering van onze onderwijsinstellingen kan besproken worden. Ik hoop dat dit aanleiding kan geven tot het samen bepalen van de oriëntatie van ons onderwijs en van onze algemene politiek ter zake.

Ik zou dan ook de heer Minister willen danken voor de aandacht die hij heeft verleend aan dit initiatief. Persoonlijk wil ik mij ook verheugen in de meer wetenschappelijke benadering van de didactiek en van de vorming van de leerkrachten zoals dat tot uiting komt in de nota. Leraar zijn veronderstelt inderdaad veel begaafdheden en talenten. Dit sluit geenszins uit dat een degelijke en opgevolgde vorming noodzakelijk is en blijft. Wat ik echter mis in uw beleidsnota, Mijnheer de Minister, is uw visie op de socio-culturele activiteiten in de school en in naschools verband. In hoofdstuk III, C waar U de middelen tot democratisering bespreekt, schrijft U over de integratie van de socio-culturele elementen nodig voor een globale opvoeding. Het komt mij voor dat het niet is zoals u het schrijft. De socio-culturele sfeer en de omgeving waarin het kind leeft, moet men leren kennen niet louter als informatie over het kind, alhoewel dat zeker noodzakelijk is, maar men moet de activiteiten uit de socio-culturele sector gebruiken als bijzonder waardevolle elementen die bijdragen, niet alleen tot kennisverrijking en interessepool, maar als middelen tot totale opvoeding van het kind.

Daarom kan ik de socio-culturele activiteiten niet aanzien als „een aanvullend initiatief”, zoals U het schrijft in uw beleidsnota en waar eventueel zou kunnen aan voorbijgegaan worden.

Het komt mij voor dat socio-culturele activiteiten zeker schoolse activiteiten zijn. Als naschoolse of bijschoolse activiteiten kunnen ze bijzonder nuttig zijn. Vooreerst zijn deze activiteiten een band tussen de school en het algemeen leefmilieu, de algemene leefsituatie van het kind, zowel tijdens de schooltijd alsook als voorbereiding tot de periode waarop de school verlaten wordt. Dit is een bijkomende band tussen de leerlingen van de school zelf. Hun wordt hierdoor een houvast geboden die ze vaak missen in een wereld die steeds lossier wordt. Het geeft hen de kans tot identificatie in een eerder anonieme gemeenschap.

In een streven naar democratisering van het onderwijs vind ik het nuttig te putten uit de onderwerpen gelegen in de socio-culturele sector, waarbij ik uiteraard de sector van de lichaamsbeweging en de sport volledig insluit. Dit geldt zeker waar men wil streven naar een verhoging van het **onderwijsrendement**.

Mijnheer de Minister, u opteert tevens voor een individualisering van de leerstof, „programma's op maat voor elke leerling”, vorderingen in elke leerstof naargelang van de capaciteiten van elke leerling bijvoorbeeld in het lager onderwijs. Zo zou het dan mogelijk worden dat sommige leerlingen de lagere cyclus in vier jaar doorlopen, terwijl anderen er zeven jaar zouden op zetten. Deze bedenkingsluit in dat men niet alleen aan de **minder-begaafden** inhaalprogramma's voorstelt, maar ook dat men de meer-begaafden in staat stelt hun talenten en aspiraties te ontwikkelen, zonder hen te remmen. Dit lijkt mij ook een kwestie te zijn van algemeen onderwijsrendement en van aanpassing van de middelen aan de individuele waarden van de leerling. Dat thema vergt zeker nader onderzoek.

Wat de individualisatie van de leerstof in het algemeen zeker vergt, is een meer permanente en een steeds grotere inzet van de leerkracht, grotere inzet dan wanneer hij zich slechts dient aan te passen aan het gemiddelde van zijn klas. Ik vind het ten slotte belangrijk dat voor de leerkracht zowel als voor de leerling meetbaar zou blijven welk effect, welk rendement zijn leren en zijn aanleren sorteren. De leerkracht moet kunnen weten in hoever hij het doel dat hij zich stelde, bereikt heeft. Zowel op het vlak van het doorgeven van kennis als wat een bredere algemene opvoeding betreft, moet de leraar weten welk resultaat hij behaald heeft.

De evaluatie van de resultaten van zijn werk blijft voor hem de belangrijkste motivering tot verdere inzet.

De financiële motivering alleen, alhoewel die zeker voorhanden moet zijn, volstaat niet.

Mijnheer de Minister, in uw opties voor het lager onderwijs, lees ik weinig dat me ertoe brengt te

geloven dat u vertrouwd zou zijn met experimenten die men „de mi-temps *pédagogique*” genoemd heeft. Belangrijk zijn de experimenten doorgevoerd te Vanves bij Parijs en te Cuesmes bij Mons.

De proef bestond erin twee gelijkaardige schoolbevolkingen te vergelijken. De ene groep kinderen volgde het schoolstelsel zoals wij dat kennen; de tweede groep volgde een halve dag les — de intellectuele vakken — en de namiddagen werden besteed aan lichaams oefeningen en sportactiviteiten. Op het einde van het jaar waren de schooluitslagen dezelfde, maar de tweede groep vertoonde een betere gezondheid, de kinderen waren minder afwezig en hadden een grotere sociale gerichtheid.

Dit jaar werd aan het Instituut voor Lichamelijke Opvoeding bij de Katholieke Universiteit te Leuven een doctoraat lichamelijke opvoeding behaald door de heer Renson, met een thesis getiteld : „Socio-culturele determinanten van de somatische ontwikkeling, de motorische vaardigheid en het sportgedrag van dertienjarige Belgische jongens”.

Deze studie vormt een onderdeel van het onderzoek naar de fysieke toestand van twaalf- tot negentienjarige Belgische jongens.

Tot welke besluiten kwam de heer Renson?

Er zijn in dit land op dit vlak, achteruitgestelde groepen, met name :

1. De lagere sociale standen, waarbij het opleidingsniveau en het beroep van de ouders bepalend is;
2. de landelijke jeugd;
3. de jongens uit de talrijke gezinnen, waarbij de toestand slechter wordt naarmate de geboortearrang lager is;
4. in vergelijking met hun leeftijdsgenoten uit de humaniora zijn de leerlingen uit het technisch onderwijs : minder groot, minder zwaar, liggen hun prestaties lager.

Voor een werkelijke democratisering van ons onderwijs liggen hier zeker aanduidingen voor het grijpen.

De heer Renson stelde verder vast dat er een positieve, zij lage correlatie bestond tussen sportbeoefening en schooluitslagen maar dat de hoogste schoolprestatie vaak correleert met de beste lichamelijke prestatie; dat de motorische handigheid correleert met de algemene intellectuele begaafdheid; dat wie aan sport doet neurotisch minder labiel is.

Terloops mag ik u misschien meedelen dat het met de somatische en motorische eigenschappen van onze jeugd, in vergelijking met andere landen, niet zo schitterend is gesteld. Vergelijkende en vergelijkbare studies bestaan en ook voorbeelden van hoe kan ingegrepen worden zijn voorhanden.

Denken wij bijvoorbeeld aan de initiatieven destijds genomen door President Kennedy, na zijn „New Frontier” verklaring. De resultaten ervan zijn bekend.

Het is onze mening dat Nationale Opvoeding hier een taak te vervullen heeft in de verheffing en bevrijding van de mens en dat deze actie belangrijk kan bijdragen tot het milderen van de staatstusskomsten voor gezondheidszorg, wat wellicht een meeruitgave kan rechtvaardigen.

Mijnheer de Minister, de laatste tijd werden door Nationale Opvoeding nieuwe initiatieven genomen en op vrije schoolnamiddagen worden socio-culturele activiteiten ingericht. Met de invoering van de vijfdaagse schoolweek, ietwat geforceerd door de oliecrisis, worden deze activiteiten bedreigd.

U hebt door uw rondschrijven de kans gelaten ze op woensdagnamiddag te laten organiseren. Wat meer aanmoediging daartoe kan evenwel geen kwaad. Een recente mededeling van het Nationaal Sportverbond van het vrij onderwijs vestigt daar ondermeer de aandacht op. Ik neem aan dat ook de Rijksonderwijsorganisatie voor Omni Sport daar gevoelig voor is. De werking van de vier sportsecretariaten die in het Rijksonderwijs werden opgericht wordt door het blijven bestaan van de vrije woensdagnamiddag geconditioneerd.

Hetzelfde is ongetwijfeld waar voor andere culturele activiteiten, zoals Jeugd en Muziek, tentoonstellings- en toneelbezoeken.

Mijnheer de Minister, u schreef over herbezinning over het lager onderwijs, ons basisonderwijs.

Ik zou willen aandringen op de realisatie, het verwezenlijken van een gedeelte van de inhoud van dit lager onderwijs waarover de herbezinning sedert geruime tijd wordt gevoerd, namelijk op het vlak van de lichamelijke opvoeding, zowel als middel tot fysieke als algemene menselijke vorming.

Nu meer dan honderd jaar geleden werd geopteerd voor vier lestijden per week. Zij kwamen er echter nooit. Thans wordt, zeker in de middens die begaan zijn met de fysische en algemeen menselijke vorming van het kind, geopteerd voor één lestijd per dag.

Zeker, er zijn de materiële implicaties, de infrastructuur, er zijn de personeelsimplicaties: wie zal de lessen geven? Er zijn ook de financiële gevolgen van dit alles.

Laat mij toe u hierover enkele suggesties te formuleren.

Beginnen wij met de vraag : Wie zal de lessen geven? In den beginne werd geopteerd voor de onderwijzer die hiervoor een bijzondere, bijkomende vorming zou krijgen.

Wellicht leidde de te hoge techniciteit, waarin het vak werd voorgesteld en ontwikkeld, ertoe dat de onderwijzer zich onbekwaam ging gevoelen en er werd — gedeeltelijk althans — overgeschakeld naar het systeem van de bijzondere leermeester.

Door dit systeem werden de scholen met veel leerlingen bevoordeeld. Men moest in één school immers 450 leerlingen hebben om een beroep te kunnen doen op een gespecialiseerde kracht. Nadien werd het 320 leerlingen. Initiatieven werden genomen om thans dit getal op 200 te brengen.

Dit is zeker een verbetering. Maar ze neemt evenwel de discriminatie niet weg die bestaat tussen de grotere scholen in de stad en de kleinere scholen op het platteland, zelfs als dit land heuvelachtig is. Het enige middel dat, naar onze mening, hier een oplossing kan brengen is het opnieuw algemeen belasten van de gewone onderwijzer met de lessen van lichamelijke opvoeding.

De modaliteiten om dit te verwezenlijken kunnen later worden besproken.

Wij zijn overtuigd dat het mogelijk is initiatieven in deze zin te nemen, ondermeer deze genomen door het Bestuur van Lichamelijke Opvoeding, Sport en Openluchtlevens, waardoor aan de onderwijzer een bijzondere vorming werd gegeven, tonen aan dat het inderdaad mogelijk is, zelfs op een gefundeerde manier.

Immers, één lestijd per dag in alle klassen van het lager onderwijs, zou ons anders een aantal van ongeveer 7 600 bijzondere leermeesters vragen.

Ik geloof dat dit een te zware bijkomende implicatie zou zijn.

Wat de infrastructuur betreft, tonen de recente cijfers aan dat slechts 0,7 % van de Nederlandstalige Rijksscholen over een turnzaal beschikken.

In het Nederlandstalig lager onderwijs — dat hier iets minder conservatief lijkt — is dit 23 %.

In het vrij onderwijs zou dit 3,5 % van de specifieke vakleerkrachten zijn die door de school zelf worden bezoldigd.

Maar wat vooral spijtig is, is te moeten vaststellen dat deze cijfers op twintig jaar tijd praktisch niet evolueerden.

Rekening houdend met ons klimaat mag dit als een bijna waanzinnige toestand worden bestempeld. Zeker, ook hier treedt beterschap op, maar bijzonder langzaam en dan nog omdat initiatieven worden genomen door andere openbare besturen die in deze sector polyvalente infrastructuur bouwen, infrastructuur die ze dan ook voor de scholen openstellen.

De initiatieven op het stuk van de infrastructuur genomen door het departement van Nationale Opvoeding zouden wij als benedenmaats willen bestempelen. Maar misschien is het toch niet zo erg als in Frankrijk waar Minister Messner vorig jaar voorstelde de sector Lichamelijke Opvoeding van het departement van Nationale Opvoeding te ontkoppelen.

Maar toch zou ik u ter illustratie van hoe het bij ons kan zijn een bijzonder nijpend voorbeeld willen aanhalen, niet uit het lager onderwijs deze keer, maar toevallig toch in de sector van het **rijks**-onderwijs. Er werden drie sporthumaniora's opgericht waarvan een te Wemmel. Deze initiatieven kenden een overweldigend succes; inschrijvingen konden niet worden aanvaard. Nieuwe initiatieven in deze sector worden gepland. Maar welke infrastructuur krijgen de leraars en de leerlingen ter beschikking? In sommige plaatsen zeker benedenmaats.

De heer W. Calewaert (Minister van Nationale Opvoeding). — Waarmede moet men beginnen, met de infrastructuur, met de sporthumaniora? Als het ene er is en het andere niet, dan richt men een verwijt.

De heer A. Diegenant. — Mijnheer de Minister, het is inderdaad een groot financieel probleem, de implicaties zijn ruimer, maar ik geloof dat men beide zaken samen moet proberen te realiseren.

Maar laat mij u dan toch signaleren dat het in Wemmel erg schijnt te worden daar men zelfs besloten heeft bij u een stakingsaanzegging in te dienen. (**Gelach van de Minister van Nationale Opvoeding**)

Ja, iedereen kan al eens gaan staken, maar men signaleert mij dat op het internaat de electriciteit is uitgevallen en dat dit regelmatig gebeurt, dat op de slaapkamers een temperatuur van -2 graden Celsius wordt waargenomen, dat de muren invallen en dat men praktisch geen sportzalen en ook geen velden heeft. Men zegt: „het is alsof wij zouden moeten leren schrijven met een gebroken griffel op een stukje lei.”

Mijnheer de Minister, ik geloof dat wij voor dit specifiek geval dringend een afdoende oplossing moeten brengen. Uw departement beschikt over hoge kredieten maar u wordt verplicht en aangezet tot zeer vele uitgaven. Ik hoop nochtans dat u de wil zult opbrengen om niet alleen te Wemmel een onmiddellijke oplossing te brengen, maar dat u tevens aan het nijpend en breed verbreid infrastructuurprobleem in de sector van de lichamelijke opvoeding, probleem dat sedert jaren aansleept, een progressieve en algemene oplossing zult geven. Destijds leerden wij op de school „Non scholae sed vitae discimus,” de sector van de socio-culturele activiteiten, algemeen mensvormend, gemeenschapsgericht en voorbereidend op het leven van de leerling na zijn schoolperiode, biedt u, zo komt het ons voor, vele waardevolle elementen om dit gezegde werkelijk te laten beleven. (**Applaus op verschillende banken**)

De Voorzitter. — De heer Kuijpers heeft het woord.

De heer W. Kuijpers (op het spreekgestoelte). — Mijnheer de Voorzitter, geachte Vergadering, namens de Volksuniefractie, ga ik enkele bemerkingen maken in verband met de beleidsnota ten aanzien van het hoger onderwijs en speciaal ten aanzien van de open universiteit.

Mijnheer de Minister, ook wij stellen er prijs op — u hebt het vandaag reeds verschillende keren gehoord — u te danken omdat wij die stevige boterham op voorhand ontvingen zodat wij over teksten kunnen praten.

Vooraf een bemerking die heel mijn tussenkomst schraagt. Ik meen te mogen veronderstellen dat uw nota samengesteld werd uit denkwerk

van verschillende werkgroepen. Zodoende is u tot een geheel gekomen van mooie lappen beleidsmateriaal. Er is echter naar mijn aanvoelen — ten aanzien van de universiteit — een gemis van globaal beleidsinzicht. Ik bedoel hiermee de gedachte van het vernieuwd hoger onderwijs.

Vanuit deze gedachte wil ik mijn bemerkingsstellen.

Er is eerst en vooral het probleem van het zakken der kandidaten in het eerste jaar. Dit hangt samen met het tweede probleem, het maturiteitsexamen en het derde probleem, de open universiteit.

Het is een gemeenplaats te beweren dat het maturiteitsexamen niets uithaalt.

Het maturiteitsexamen kent maar twee positieve gevolgsjes. Ten eerste, men betreft waarnemers bij de evaluering van de schoolopleiding die bevorderend kunnen inwerken. Ten tweede, er ontstond een brug voor de gediplomeerden van het technisch onderwijs. Door het maturiteitsexamen werd de omnivalentie van hun diploma gerealiseerd. Ik weet niet of dit voldoende bij de beleidsmensen is doorgedrongen.

Ik verneem dat in het technisch onderwijs op de 17 714 mensen die een eindexamen voortgezet onderwijs behaalden, er 1 023 waren in het schooljaar 1971-1972, die via het maturiteitsexamen een omnivalentie hebben bekomen voor hun diploma.

Zo zou ik wel willen pleiten voor de afschaffing van het maturiteitsexamen maar voor het behoud van de omnivalentie van het diploma technisch onderwijs.

Een ander probleem : wat met de selectie? Mijnheer de Minister, in uw nota citeert u de rectoren De Somer, Devreker en Gerlo. Ik hoef rector De Somer hier niet te „verdedigen” maar ik meen, wanneer men zijn openingsrede leest, dat u -hem onrecht hebt aangedaan door hem te beperkt te citeren „... dat de selectieprocedure meer gericht moet zijn op de oriëntatie binnen de universiteiten.”

Wanneer wij het werkstuk van Rector De Somer uitpluizen loopt die oriëntatie binnen de universiteit terug op het basisprincipe waarbij hij het eerste jaar tot een oriëntatiejaar zou willen uitgebouwd zien.

Zijn inspiratie leunt aan bij de Dahrendorf-gedachten over de Gesamt-hochschule en bij de Amerikaanse verwezenlijkingen dienaangaande. De selectie van de student kan op een goedkope en gemakkelijke wijze verwezenlijkt worden in het eerste jaar van de universiteit via een aangepast twee-semester-systeem. Ik zie de Minister even kritisch opkijken. Ziehier dit schema : men hergroepeert de programma's die nu abstract ingedeeld werden in afgezonderde universiteitsfaculteiten en in N.U.H.O.-afdelingen. Een concreet voorbeeld: de sociologie, de economie, de politieke en sociale wetenschappen en de psychologie bestrijken elkaar binnen het leven van de mens, van de maatschappij en dus ook van de studieprogrammering.

Welnu, zou het zo moeilijk zijn een studiepakket voor één gezamenlijk eerste semester samen te stellen? En universitair, en N.U.H.O.-mensen zouden dit samen volgen. Na het eerste semester kan men nagaan of de kandidaten blijk geven van meer concrete of abstracte gerichtheid. In het tweede semester zou een eerste definiëring volgen, hetzij naar hetgeen ik zou noemen in de meer concrete N.U.H.O.-vormen, of anderszins in de meer abstracte en wetenschappelijke universitaire richtingen. Met andere woorden, ik wil hier ten gronde pleiten voor een brugmogelijkheid voor de student, niet op het einde van de studiën, maar in de eerste kandidatuur. Vanuit die brugmogelijkheid, door het losmaken van de strikte programmering, groeit vanzelf een betere selectie. Want, Mijnheer de Minister, het is toch duidelijk dat van de 47 % van de eerstejaars studenten die mislukken, een heel hoog procent zeer goede uitslagen behaalt in het N.U.H.O.

Mijnheer de minister, ziet u de mogelijkheid niet een wetenschappelijk onderzoek op te zetten om na te gaan wat er gebeurde met diegenen die mislukten in het eerste jaar? Waar zij naartoe zijn gegaan?

In dit denkschema dienen wij de oplossingen voor de opleiding van de technisch ingenieurs en de architecten te schetsen.

Vlaanderen beschikt over vijf universitaire centra. Men heeft er de vrije keuze van de pluralistische, van de vrijzinnige en van de katholieke opvatting. Welnu, laat ons de technische ingenieursopleiding, inbouwen binnen de organisatiegehelen van deze bestaande universitaire centra. Laat de studenten vertrekken in een gezamenlijke brugklas met een gezamenlijk brugsemester. Laat sommigen van deze mensen, na het eerste semester, via hun persoonlijk inzicht, de begeleiding, het monitoraat enzomeer, rustig overstappen in het tweede semester naar de richting 'technisch ingenieurs'. De anderen, die meer op wetenschappelijk onderzoek en abstracte studie zijn afgestemd, volgen de richting 'burgerlijk ingenieurs'.

Daarnaast zie ik vanuit de brugklas de mogelijkheid om een tweejarig grauaat uit te bouwen, onder andere de zogenoemde technisch regenten. Deze zullen in het V.S.O. een bijzonder belangrijke rol spelen, denken we hieraan. Deze oplossing zal voor het rijk een kostenbesparing meebrengen. In het kader van een tienjarenplan kan men de bestaande scholen voor de opleiding van technisch ingenieur langzaam afbouwen.

De heer De Bondt. — Te koop stellen?

De heer W. Kuijpers. — Ik meen dat er op het ogenblik wat meer dan wat gebouwen wordt te koop gesteld, Mijnheer De Bondt.

Een tweede brug zou de student na de drie jaar durende opleiding voor technisch ingenieur, de

mogelijkheid bieden over te schakelen naar de opleiding burgerlijk ingenieur of te opteren voor verdere specialisering.

Een dergelijke oplossing kan ook worden uitgewerkt voor de opleiding van architect.

Samenvattend hierbij zou ik dus willen pleiten dat men strikte programmering in het hoger onderwijs loslaat. De huidige programma's in de opleiding werken als een zeef waarin men blijft liggen of doorheen valt. Voor een opleiding toch een bijzondere arme oplossing, nietwaar?

Ik zou dan willen overstappen naar een ander punt uit uw beleidsnota : de „ open universiteit “. Naar mijn inzicht is deze mogelijkheid in uw beleidsnota „ te smal ” benaderd. En dit naar Engelse inspiratie, waarbij alleen de vorming van de volwassenen beoogd wordt. Er kan méér bereikt worden, Voor de open universiteit moeten we vanuit drie principes denken. Het eerste principe betreft de reorganisatie van de universitaire instellingen, met name het opentrekken van de bestaande universiteiten via een hergroepering en herprogrammering van het geheel van het hoger onderwijs — dus universitair en N.U.H.O.

Een tweede principe vindt aansluiting bij de uurkredieten. Dit systeem is zeer jong in ons land en draagt de sporen van de invloed der patroons, die in dit sociaal voordeel de kaderopleiding voor hun bedrijven willen inbouwen. Via het systeem van de uurkredieten kan de hele vorming van de mens in open universiteit aangepakt worden.

Een derde principe houdt verband met alles wat het postgraduaat betreft, wat zeker in de open universiteit thuis hoort.

Uw beleidsnota spreekt ook over de financiering en controle. Want inderdaad, wie a zegt moet ook b zeggen.

Ik denk dat de onderwijswereld gelukkig was met de financieringswet van 1971, maar slechts een paar uitvoeringsbesluiten werden tot op heden verwezenlijkt. Waar blijven de andere?

Ik zou tevens willen pleiten, Mijnheer de Minister, voor een ander aspect: een gecoördineerd academisch beleid binnen en ten gevolge van de financiering.

Inderdaad, er is een boekhoudkundige controle, maar er is geen academische planning. Ik wil dit met een voorbeeld duidelijk maken : de landbouwfaculteiten. Wij hebben er vier in ons land. Noch de betoelaging, noch het beleid is uniform. Gembloers ontvangt driemaal zoveel subsidies als Leuven, Gent tweemaal zoveel. Het heet dat dit verworven rechten zijn die de financieringswet blijvend toekent aan deze universiteiten.

Zo komen wij aan de beheersvormen. De studentencontestatie is geluwd, Mijnheer de Minister, er zijn beheersvormen bijgekomen waarin inspraak gerealiseerd werd. De „ young lions ” zijn „ old lions ” en professor geworden, u weet best hoe dat gaat!

Een bureaucratisering binnen de universiteit is een

feit. Ik zou dan ook willen pleiten voor een rationalisatie van het administratieve beheer binnen de gedachte „ Universiteit Vlaanderen ”. Ik vraag mij af in hoeverre het goed te praten is dat vijf universiteiten, die op een minimum van elkaar gevestigd zijn, elk een computercentrale willen oprichten, elk een studie bureau willen hebben, en noem maar op.

Ik meen dus dat wij op dat vlak zeer vlug zouden moeten kunnen overgaan tot de oprichting van inter-universitaire beheersvormen. Dat is een reëel pluralisme, waarbij men niet eerst de ideologie moet uitpraten,

Zo komen wij tot de weddeschalen.

U zal ook wel, Mijnheer de Minister, die nota gekregen hebben waarin een herwaardering van de professorenwedden gevraagd wordt. Ik wil mij daar niet ten gronde over inlaten, u is zelf de betrokkene in deze materie.

De heer W. Calewaert (Minister van Nationale Opvoeding). — Ik heb niet mede getekend.

De heer W. Kuijpers. — De professoren — ten minste een bepaalde groep — eist in verhouding tot de magistratuur een verhoging van de weddeschalen. Daaromtrent twee gedachten : ten eerste, binnen de onderwijswedden gaande van deze van de kleuterleidtser tot deze van de hogeschool-professoren zou een bepaalde verhouding dienen te bestaan. Als wij nu deze maandinkomsten naast elkaar leggen, dan is de ergerlijke wanverhouding opvallend.

Mevrouw N. Van der Eecken-Maes. — Vooral per uur gerekend.

De heer W. Kuijpers. — Mevrouw Maes, zegt; „vooral per uur” en ik voeg er in tweede orde aan toe „vooral per examen”. Want, wat zien wij, dat universiteitsexamens — die mijns inziens behoren tot de opdracht van het lesgeven — een buitengewone honorering opleveren, wat natuurlijk niet te verantwoorden valt in verhouding tot de andere beroepen.

Anderzijds zien we de cumulatie.

Binnen de rijksuniversiteiten bestaat er theoretisch een cumulatieve beperking. In de vrije universiteiten, zoals de K.U.L., werden bepaalde maatregelen genomen.

Ik pleit voor een cumulatieve verbod. Het is toch te gek dat men tegelijkertijd professor is en daarbij nog bijvoorbeeld een opdracht aanvaardt binnen dit halfroond. Die zaken zijn bijzonder ergerlijk voor de studenten. De minister zal dat zelf al wel hebben ondervonden. Men kan nu éénmaal niet alles doen. Wat meent de minister van een vrijstelling, van het openhouden van een bepaald ambt of opdracht nadat men een politieke of een andere opdracht aanvaardde? En dit kan men uitbreiden voor elk

beroep. De functie zou „vrij gehouden” worden met behoud van alle verworven rechten.

Mijnheer de Minister, ik besluit.

Vernieuwd hoger onderwijs, rationaliserende financiële controle, beleidsplanning, enzovoort... kunnen ten slotte maar reëel groeien als de betrokkenen van alle universiteiten in contact met elkaar worden gebracht.

Zo pleit ik voor een interuniversitaire samenwerking op alle niveaus. Ik pleit voor het scheppen van contactorganen waar alle betrokkenen in een pluralistische geest en met het oog op rationalisatie elkaar kunnen ontmoeten. (**Applaus op de banken van de Volksunie**)

De Voorzitter. — De heer Monard heeft het woord.

De heer G. Monard (op het spreekgestoelte). — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, geachte Collega's, ik hoop iedereen tenminste met mijn eerste mededeling gelukkig te maken, namelijk dat mijn uiteenzetting zeer kort zal zijn.

De beleidsverklaring van de Minister vind ik in vele opzichten zeer interessant. Het is een nieuw geluid in het Ministerie van Nationale Opvoeding.

De heer G. Van In. — Dat is nog geen nieuwe lente.

De heer G. Monard. — Ik moet zeggen dat ik de toon en de inspiratie van de tekst bijzonder heb gewaardeerd. Ik vrees echter voor een gevaar, namelijk de kloof tussen enerzijds, zeer goed bedoelde progressieve open beginselverklaringen en anderzijds, conservatieve, en zelfs sectaire beleidsbeslissingen die allicht te wijten zijn aan de druk van bestaande organisaties, instellingen, personen en ideeën. Ik ga het gevaar van deze kloof even illustreren op twee punten.

Het voornaamste doel van mijn uiteenzetting is te wijzen op de noden van het kleuteronderwijs. Van het hoger onderwijs waarover de heer Kuijpers daarnet heeft gesproken, vallen wij dus even terug op het kleuteronderwijs. Dit kleuteronderwijs was nogal erg afwezig in uw beleidsnota, Mijnheer de Minister. Het is een beetje het zwakke broertje inzake het onderwijsbeleid in België.

Mevrouw N. Van der Eecken-Maes. — Het is daarom dat het er goed gaat.

De heer G. Monard. — Misschien wel, maar ik geloof toch niet dat het er zo goed gaat, en dat er daar heel wat noden zijn. Het kleuteronderwijs is veruit het goedkoopst in België. De werkingstoelagen voor het gesubsidieerd kleuteronderwijs bij voorbeeld liggen belachelijk laag; zij bedragen slechts één vierde van het niveau van de werkings-toelage voor het secundair onderwijs.

Sinds onheuglijke tijden gaat het Belgisch beleid ervan uit dat een kind minder mag kosten naarmate

het jonger is, en dat een student meer kost naarmate hij ouder is en dichter bij het beroepsleven staat. Deze opvatting is niet zo evident. De moderne psychologie leert precies het tegenovergestelde: vorming en begeleiding zijn voor de persoonlijkheidsontwikkeling van het kind belangrijker naarmate het jonger is.

In deze beleidsnota stelt de Minister dat bijzondere aandacht en **zorg** moet gaan naar kinderen die door hun sociale afkomst een culturele achterstand hebben opgelopen. Zowel de onvoldoende of verkeerde stimulering vanuit het gezin, de kloof tussen gezinscultuur en schoolcultuur, als een aantal fysische en psychische remmingen kunnen best reeds in de kleuterschool worden overwonnen, zodat zij geen verdere hinder vormen voor het kind in de lagere school en zeker in de secundaire school. Daarom is individualisering van het onderwijs voor kleine kinderen van het grootste belang voor de democratisering waaraan de Minister terecht veel belang hecht.

De organisatoren van peuterscholen hebben dit van meet af aan ingezien. Het is wel duidelijk, en dat is geen verwijt aan u persoonlijk, Mijnheer de Minister, dat de peuterscholen in een andere tijd en vanuit een andere conceptie zijn ontstaan dan de kleuterscholen.

Voor de grootsten in de peuterschool, dus bijna drie jaar, is er één kinderverzorgster per 12 kinderen; daarbij zijn er dan nog part time verpleegsters en maatschappelijk werkers of werkers. Grosso modo komt men zo tot **één** full time personeelslid per 8 kinderen.

Op drie jaar, of nu al wat vroeger, gaat het kind van de peuterschool naar de kleuterklas, en tegelijk van het Ministerie van Volksgezondheid naar het Ministerie van Nationale Opvoeding. Deze overgang naar uw departement komt het kind duur te staan, Mijnheer de Minister. Het komt plots terecht in een groep van 25 à 30 kinderen waarvoor één kleuterleidster moet instaan gedurende de hele dag. Tot 3 jaar één personeelslid per 8 kinderen, daarna plots één per 30! Ik geloof niet dat deze vermindering van begeleiding tot amper één derde verklaard kan worden op grond van een totale psychologische ommekeer van het kind op 3 jaar!

Ook hier blijkt weer dat de voorzieningen zijn opgezet vanuit bepaalde departementen en bepaalde diensten, en niet vanuit de noden van het kind, want dan kan men die plotse vermindering niet verklaren. Omdat peuterscholen wellicht later ontstaan zijn gaat het Ministerie van Volksgezondheid uit van meer verantwoorde psyche-pedagogische inzichten.

Het Ministerie van Nationale Opvoeding beschouwt in de praktijk, niet in de beginselverklaring, het kleuteronderwijs nog altijd als de „bewaarschool”. Wat kan een kleuterleidster van dertig kleuters meer doen dan kinderen bewaren als ze van huis weg zijn, ze bijhouden, ervoor zorgen dat ze niet teveel kwaad doen en elkaar geen ongelukken aandoen. Als ze

staat voor 30 kinderen is het gewoon onmogelijk de principes toe te passen die zij in het onderwijs heeft geleerd. Het onderricht dat aan deze kleuterleidsters wordt meegegeven loopt grotendeels voor op wat mogelijk is met de huidige begeleidingsnormen.

Hoe kan zij zich met ieder kind afzonderlijk bezighouden? Hoe kan ze zich speciaal bezighouden met de socio-cultureel zwakkeren? Hoe kan zij ieder kind leren kennen met zijn afkomst, zijn milieu, zijn capaciteiten, zijn belangstelling, en ook zijn remmingen? Zij staat dagelijks voor 30 kinderen van 3, 4 of 5 jaar,

Toch moet ik uit mijn ervaring als vader van twee kleuters het volgende getuigen :

Ik sta werkelijk verbaasd over het beleid inzake kleuterklassen in een aantal kleuterscholen. Ik heb — en ik hoop dat niemand mij verkeerd zal begrijpen — van heel het onderwijzend personeel de grootste bewondering voor de kleuterleidsters.

U zal opwerpen dat individualisering weer meer geld zal kosten. Uiteraard. Ik wil daarom een realistisch voorstel doen, al lijkt het wellicht te realistisch. Wat ik vraag is een allerstrikst minimum.

Het is nu zo dat het aantal kinderen in de kleuterscholen omwille van de demografische evolutie eerder in dalende lijn gaat. Er worden geregeld kleuterklassen afgeschaft. Deze demografische evolutie wordt nu gebruikt om het aandeel van het kleuteronderwijs in de totale onderwijsbegroting te verminderen. Dit is onaanvaardbaar en volkomen strijdig met de door u vooropgezette beginselen. Men mag niet gebruik maken van de vermindering van het aantal kinderen om besparingen te doen op het kleuteronderwijs. Vandaar dat ik dit zeer minimale voorstel doe dat bedoeld is als positieve bijdrage en niet als een negatieve kritiek. Mijn voorstel is het aandeel van het kleuteronderwijs op peil te houden en de vermindering van het aantal kleuters te gebruiken om geleidelijk de begeleidingsnormen te verbeteren. Dan pas zullen wij komen tot een geïndividualiseerd kleuteronderwijs dat meer is dan bewaarscholen. Daardoor kunnen wij ook het probleem van het overschot aan kleuterleidsters — hetgeen mij pijn doet wanneer ik zie dat er soms meer dan 30 kinderen in de kleuterklassen aanwezig zijn — opvangen.

Ik zou op dit voorstel graag een precies antwoord krijgen. Is het ja dan neen uw bedoeling straks het aandeel van het kleuteronderwijs in de totale onderwijsbegroting op peil te houden en zo geleidelijk de begeleidingsnormen te verbeteren?

Ik kom zo tot het tweede punt van mijn uiteenzetting, namelijk het onderwijs van de kinderen van Belgische militairen bij de Belgische Strijdkrachten in Duitsland. U weet dat dit onderwijs zich in een zeer speciale situatie bevindt. De Belgische scholen in Duitsland zijn alle rijksscholen. Het vrij onderwijs heeft hier afgezien — dat was een goede beslissing — van eigen oprichtingen, in ruil voor de

belofte dat de benoemingen bijzonder evenwichtig zouden gebeuren en rekening houden met alle opinies en strekkingen. Er werd nooit een pariteit vastgelegd. Ik pleit daar ook niet voor. Maar er bestaat dus wel een speciale situatie, namelijk de typisch Belgische vrije keuze is niet aanwezig. Verschillende jaren werd dit akkoord nageleefd.

Sinds 1964 ging dit onderwijs over van Landsverdediging naar Nationale Opvoeding. Deze overgang is in principe gezond, zoals het in principe gezond zou kunnen zijn dat de peuterscholen overgaan naar Nationale Opvoeding. Voorlopig zou ik er echter voor pleiten dat de peuterscholen naar Volksgezondheid gaan, want dan zullen de peuters een betere begeleiding krijgen. De overgang naar Nationale Opvoeding was hier niet interessant, want dat bracht **mee** — ik wil dit rustig en in alle openheid zeggen, Mijnheer de Minister, — een sterke politisering van alle aanstellingen en promoties in het rijksonderwijs in Duitsland. Op dit ogenblik is het duidelijk dat alleen een **A.C.O.D.-lidkaart** in het rijksonderwijs nog een goede wissel op de toekomst is,

Dat is bijzonder erg in een situatie waarin de vrije keuze niet is verzekerd. Als men op een bepaald ogenblik de ongelukkige beslissing gaat nemen om toch nog naast dit Rijksonderwijs vrije scholen op te richten dan zal ik dat betreuren, maar dan zou de oorzaak hiervan liggen in de benoemingspolitiek die door uw kabinet ter zake wordt gevoerd.

Mijnheer de Minister, u moet toch beseffen dat zulke politiek bij velen wantrouwen schept tegen de open en verdraagzame verklaringen inzake pluralisme en gemeenschapsschool en dat men **daarmede** deze nieuwe schoolvorm geen goede dienst bewijst. In Duitsland, Mijnheer de Minister, hebt u de gedroomde kans om experimenten met pluralistische gemeenschapsscholen op te zetten. Er is slechts één onderwijsnet waarop alle kinderen van elke strekking en milieu aangewezen zijn. Waarom wacht u om daar, waar er geen concurrentie tussen de verschillende netten aanwezig is, het experiment door te voeren? U hebt daar een ideale kans.

De heer A. Van Hoorick. — Dat is nogal doorzichtig.

De heer G. Monard. — Waarom?

De heer A. Van Hoorick. — U kunt dit experiment doen, maar neem er dan een andere plaats hier in ons land bij. Dan zou het niet zo doorzichtig zijn.

De heer G. Monard. — Bij de Belgische Strijdkrachten in Duitsland is de meest ideale situatie aanwezig. U verplicht de kinderen naar dit onderwijs te gaan. Ze hebben er geen vrije keuze.

De heer A. Van Hoorick. — U hebt het katholiek onderwijs dat reeds een groot net is en dan wil u het Rijksonderwijs nog voor de helft in die filosofische overtuiging inschakelen. Wij gaan akkoord met het

pluralistisch experiment maar dan ook een experiment naar gelang in het Vlaamse land. Dan is er mogelijkheid tot discussie. Maar hetgeen u voorstelt is al te doorzichtig.

De heer G. Monard. — Ik verzet mij daar niet tegen maar ik betreur wel dat u het experiment van de pluralistische gemeenschapsschool in termen van machtsverhouding stelt.

Persoonlijk zie ik het zo, wanneer alle kinderen van de Belgische gemeenschap in Duitsland aangewezen zijn op één schooltype, u dit schooltype dan open en pluralistisch maakt, zodanig dat het de school wordt van de plaatselijke gemeenschap die daar leeft en waarin alle strekkingen die daar aanwezig zijn, voorkomen.

Wanneer men het ernstig meent en wanneer de pluralistische gemeenschapsschool niet ergens een „zet” is, dan moet men bereid zijn daarop in te gaan. **(Applaus op de banken van de C. V.P.)**

De heer A. Van Hoorick. — U verzet zich in termen van machtsstreven. Het zou ernstig te overwegen zijn wanneer u het experiment ook in het Vlaamse land zou aanvaarden.

De heer G. Monard. — Dat heb ik helemaal niet uitgesloten. Ik zeg alleen dat daar de ideale structuren aanwezig zijn om met het experiment te beginnen.

De heer A. Van Hoorick. — Er zijn nog ideale structuren aanwezig.

De heer G. Monard. — Mijnheer Van Hoorick, u moet toch begrijpen dat het niet opgaat en dat het niet ernstig is een gemeenschap te zeggen dat er enerzijds alleen maar het Rijksonderwijs bestaat maar dan anderzijds een politiek te voeren waarbij de aanstellingen haast gemonopoliseerd worden door één filosofische en zelfs politieke strekking.

De heer A. Van Hoorick. — Dat zegt u altijd wanneer het om een socialistisch Minister gaat.

De heer F. De Bondt. — Dat is niet waar.

De heer H. Schiltz. — Die diplomaregeling is niet ernstig. Dat is een criterium dat niet kan gelden.

De heer M. Coppieters. — Dat is een onmenselijk criterium.

De heer G. Monard. — Wij vragen dat, daar waar de Rijksschool bij uitstek de school voor iedereen moet zijn en waar er dus geen keuze is, de ideale voorwaarden worden geschapen om met het experiment van de pluralistische gemeenschapsschool te beginnen en daar te bewijzen dat men het ernstig meent.

De heer G. Van In. — Dat is een late ontdekking.

De heer G. Monard. — Het Rijksonderwijs over het algemeen — en ik zeg dit vanuit een eerlijke bekommernis voor het Rijksonderwijs — is trouwens nergens gediend met politisering waarbij dit onderwijs wordt misbruikt om organisaties te versterken. Ik meen dat de neutraliteitsverklaring duidelijk hieraan gekoppeld is. Indien men een positieve neutraliteitsverklaring wil waarin de verschillende strekkingen aan bod kunnen komen — kan dit een vooruitgang zijn.

Maar dan moet men ook zorgen dat binnen die Rijksschool en binnen het personeel al deze strekkingen aanwezig zijn, anders kan er geen openheid zijn en kan men niet tot een positieve neutraliteit komen. **(Tumult op alle banken)**

Wij kennen nu sinds vele jaren een haast bestendige aanwezigheid van socialisten op Nationale Opvoeding. Als deze gebruikt werd om het onderwijs inhoudelijk te socialiseren en te democratiseren, zou ik daar gelukkig mee zijn. Maar het voornaamste stempel die de achtereenvolgende ministers op het onderwijs hebben gedrukt, is de massale benoeming van leerkrachten, die om den brode aansluiten bij uw organisaties. Dan moeten alle echte progressieven in België daar toch wel met heel wat twijfels zitten.

Wij hopen, Mijnheer de Minister, dat wij op deze beide terreinen, namelijk het kleuteronderwijs en het Belgisch onderwijs in Duitsland, — die ergens toch wel typevoorbeelden zijn, — weldra in uw beslissingen dezelfde frisse wind voelen waaien als in uw beleidsverklaringen voor deze Cultuurraad. **(Applaus op de banken van de C. V.P.)**

De Voorzitter. — De heer De Bondt heeft het woord.

De heer F. De Bondt (op het spreekgestoelte). — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, geachte Collega's, het hoort tot de geplogenheden eerst een woordje te zeggen over de beleidsnota als document. Ik wil echter zeer openhartig zijn. Ik beoordeel deze beleidsnota positief door het feit dat zij bestaat en negatief omdat zij, als document, mij geen voldoening schenkt. Ik spreek nog niet over de inhoud, daar kom ik straks op terug.

De Nederlandse Cultuurraad heeft getracht zijn documenten zoveel mogelijk te verspreiden in het land. De voornaamste belangstellenden zijn vanzelfsprekend de leden van de Cultuurraad zelf.

Mijnheer de Minister, u heeft op vele plaatsen in uw beleidsnota — en dat vind ik fijn — een aantal meningen van auteurs of een aantal gedachten uit rapporten verwerkt. Het komt mij echter bijzonder onwetenschappelijk voor dat er geen enkele verwijzing is aangebracht. Dit houdt in dat de aandachtige lezer, die wil nagaan of u de aangehaalde gedachten goed heeft weergegeven, of waarom u bepaalde delen bij het citeren van een advies weglaat of beklemtoont, volledig in het duister tast. Ik zou willen, Mijnheer de Minister, dat wij in de toekomst

beleidsnota's krijgen waarin de verwijzingen zijn opgenomen.

De heer W. Calewaert (Minister van Nationale Opvoeding). — Mijnheer De Bondt, is dit een beleidsnota of een wetenschappelijk stuk dat in een wetenschappelijk tijdschrift moet worden gepubliceerd. Het is niet omdat de Cultuurraad voorstelt een beleidsnota schriftelijk aan de leden mede te delen dat men die moet beoordelen alsof het een wetenschappelijke bijdrage zou zijn.

De heer F. De Bondt. — Mijnheer de Minister, het is uw volste recht daarover uw eigen mening te hebben doch het is misschien niet onnuttig de reactie te kennen van iemand die u niet onvriendelijk gezind is. Mijn reactie is waard wat zij waard is.

De heer W. Calewaert (Minister van Nationale Opvoeding). — De mijne ook!

De heer F. De Bondt. — Het zal u niet onbekend zijn dat in andere landen waar men beleidsnota's opstelt, het inderdaad gebeurt op de manier die ik zoëven heb voorgesteld. Dat neemt niets weg aan het beleidskarakter van die nota's. Het openen van die verwijzingen kan het beleidskarakter enkel versterken en de bruikbaarheid van de beleidsnota vergroten. Wanneer ik de adviezen die gegeven worden inzake Nationale Opvoeding — en dit is wel een beleidskwestie — vergelijk met de adviezen die gegeven worden op het vlak van de sociaal-economische werkelijkheid in dit land, dan stel ik vast dat deze laatste wel voor het publiek beschikbaar zijn. De adviezen die worden gevraagd door het Ministerie van Nationale Opvoeding kunnen wij slechts kennen door onbescheidenheid. Ik vind dit geen goede manier van werken. Dit is dan ook de politieke achtergrond van mijn opmerking.

De heer W. Calewaert (Minister van Nationale Opvoeding). — Geef mij eens een concreet voorbeeld, Mijnheer De Bondt.

De heer F. De Bondt. — Die zal ik u dadelijk geven, Mijnheer de Minister, bij de bespreking van uw nota. Ik denk dat de door mij gesuggereerde verwijzingen van de punten die u in vedette wil stellen via uw beleidsnota, Mijnheer de Minister, — dit is niet agressief bedoeld — uw beleid zouden dienen. De geloofwaardigheid en het belang van datgene wat u zegt wordt onderstreept door de referentie.

De heer W. Calewaert (Minister van Nationale Opvoeding). — Mijnheer De Bondt, ik heb de pretentie te zeggen dat ik in mijn leven wetenschappelijk werk heb voortgebracht en weet hoe men moet citeren. Hier gaat het echter om een politieke beleidsnota en indien u die vergelijking maakt, dan voel ik mij daardoor inderdaad beledigd.

De heer F. De Bondt. — Als ik uw beleidsnota lees, Mijnheer de Minister, kan ik zonder referenties niet beoordelen of datgene wat daarin gezegd wordt inderdaad juist is. Het spijt mij, maar dat is de realiteit. U hoeft zich hier trouwens niet op te stellen als wetenschapsmens. U bent hier als politicus; ik trouwens ook.

De heer W. Calewaert (Minister van Nationale Opvoeding). — Juist daarom reageer ik erop, Mijnheer De Bondt.

De heer F. De Bondt. — Ik formuleer vanuit mijn standpunt een suggestie. Als u vindt dat die een aanfluiting is van uw wetenschappelijke kwaliteit, dan vind ik dat spijtig voor u, maar mijn suggestie is bedoeld als een opbouwende opmerking voor uw beleidsnota en voor de eventuele latere beleidsnota's die aan deze Raad zullen worden voorgelegd.

De heer W. Calewaert (Minister van Nationale Opvoeding). — Noemt u dat opbouwend!

De heer F. De Bondt. — Het doel dat ik nastreef is daarmede aan die beleidsnota's een bijkomende dimensie te geven.

De heer W. Calewaert (Minister van Nationale Opvoeding). — Uw conclusie is, Mijnheer De Bondt, dat dit waarschijnlijk zo is gebeurd om bepaalde adviezen verborgen te houden. Als u dat opbouwende kritiek noemt !

De heer F. De Bondt. — Dat is ondermeer het geval in verband met sommige onderdelen, Mijnheer de Minister. Het Parlement heeft geen kennis van adviezen die op verzoek van Nationale Opvoeding worden uitgebracht. Het Parlement heeft alleen kennis van de adviezen die door de sociaal-economische departementen worden ingewonnen omdat die gepubliceerd worden en voor het publiek bekend zijn. Wij krijgen die als lid van het Parlement overigens regelmatig toegestuurd.

De heer W. Calewaert (Minister van Nationale Opvoeding). — Heeft u mij ooit in het Parlement of in de Commissie voor de Nationale Opvoeding de tekst gevraagd van om het even welk advies dat ik u niet onmiddellijk zou hebben bezorgd, Mijnheer De Bondt?

De heer F. De Bondt. — Mijnheer de Minister, ik situeer dit niet op dat vlak. Ik stel het op het vlak van de middelen waarmede het Parlement werkt. Die middelen moeten niet worden geleverd op vraag van een Parlements lid aan een Minister.

De heer M. Vanhaegendoren. — Wij zijn hier niet in het Parlement maar in de Cultuurraad, Mijnheer De Bondt.

De heer F. De Bondt. — Inderdaad.

De heer M. Vanhaegendoren. — Indien u de algemeenheid of wat dan ook in deze beleidsnota bekritiseert, dan zou u eerst in eigen boezem moeten kijken, waarmede ik bedoel de boezem van uw partij. Als wij een volwaardige culturele autonomie zouden bezitten dan zou de Minister hier niet met een algemene beleidsnota naar voren moeten komen, maar dan zou hij deze Raad zijn begroting kunnen voorleggen, waarover wij een concrete bespreking zouden kunnen voeren.

Het is niet de schuld van de Minister dat wij het bij algemeenheden moeten houden. Het is mede de schuld van uw fractie omdat wij staan voor een onvolmaakte culturele autonomie.

De heer F. De Bondt. — Ik heb niet gezegd, Mijnheer Vanhaegendoren, dat wij hier geen concrete bespreking kunnen houden. U bent waarschijnlijk een ogenblik verstrooid geweest.

Mevrouw Van der Eecken-Maes. — Een slecht punt!

De heer F. De Bondt. — Het is niet mijn bedoeling u aan te vallen, Mijnheer de Minister. Ik zeg u gewoon mijn mening en ik blijf erbij.

De heer A. Van Hoorick. — Maar u is het er toch mee eens dat het verheugend is dat wij een beleidsnota krijgen van deze omvang.

De heer F. De Bondt. — Natuurlijk, Mijnheer Van Hoorick. Ik zou deze opmerking trouwens niet kunnen maken indien de beleidsnota er niet was. Die opmerking is alleen bedoeld om de kwaliteit ervan en het rendement ten aanzien van het beleid zoals het door de Minister is geformuleerd, voor mijzelf en mijn Collega's te verhogen. Het is helemaal geen „schoolmeesterij” mijnerzijds; verre van daar.

De heer M. Vanhaegendoren. — Ik had anders wel de indruk, Mijnheer De Bondt, dat wij hier getuigen waren van de verdediging van een doctoraatsverhandeling.

De heer F. De Bondt. — Mijnheer de Minister, ik zou nog enkele woorden willen zeggen over wat in uw nota voorkomt met betrekking tot de overgang naar de universiteit. Het is inderdaad een moeilijk probleem. U zoekt naar mogelijkheden om het maturiteitsexamen, waarover niet velen tevreden zijn, te vervangen door een andere sanctionering van de studies van het secundair onderwijs, eventueel met het oog op de oriëntering naar het hoger onderwijs, inzonderheid naar het universitair onderwijs, met het doel het aantal mislukkingen binnen redelijke perken te houden. U heeft met het oog daarop reeds een technische commissie in het leven geroepen

wier taak het is u voor te lichten over de mogelijkheden om het bestaande maturiteitsexamen af te schaffen.

Wij kunnen niet genoeg onze waardering voor dit initiatief uitspreken, en u aanmoedigen deze Commissie snel tot een resultaat te brengen. Het verheugt ons ook dat u, op basis van het rapport van deze Commissie, de verschillende geïnteresseerde milieu's zult raadplegen alvorens tot een conclusie te komen. Niemand van ons zal verbergen dat dit een moeilijke materie is. Het is een materie waar men gedurig slingert van een benadering op het individuele vlak naar een benadering op het louter structurele vlak. Ik denk dat men de individuele aspecten van een goede sanctionering van de studies en van een goede oriëntering moet op het oog hebben en tegelijkertijd moet zien dat daaraan ook de nodige structurele elementen vast zitten. Voorzover wij over deze aangelegenheid zouden kunnen meespreken, geloven wij dat moet gezocht worden naar een middel om op het einde van de middelbare studies een soort homogenisering te maken van het eindoordeel over deze middelbare studies. Alhoewel alle secundaire onderwijsinrichtingen theoretisch met hetzelfde programma werken, staan ze toch op zeer verschillend niveau. Indien wij eerst vrijblijvend, nadien misschien verplicht, geheel of gedeeltelijk, tot een nationaal examen zouden komen, zouden wij onze studenten-abituriënten van het secundair onderwijs een bij komende inlichting kunnen geven omtrent de positie die ze innemen in een grote groep, wat hun intellectuele kwaliteiten betreft. Zodoende zouden ze weten met welke middelen zij eventueel aan universitair of hoger onderwijs zouden kunnen beginnen.

Mijnheer de Minister, het is inderdaad niet gemakkelijk. U stelt zich een horizon in de tijd. Ik hoop dat het u mogelijk zal zijn tegen die tijd klaar te komen. Wat ons betreft, wij zullen u geen verwijt maken indien u dit niet zou kunnen, omdat het probleem zó ingewikkeld is. Wij willen u natuurlijk niet aanzetten tot minder snel werken, maar wij zeggen u vooraf dat wij begrip hebben voor de moeilijkheden. Het is al te gemakkelijk van het secundair onderwijs uit de bal toe te spelen naar het hoger onderwijs, en terug. Uiteindelijk zal die bal toch bij u terecht komen. Neem gerust de tijd, want als wij de publikaties raadplegen die thans reeds in de marge van de Technische Commissies links en rechts het licht zien, zien wij precies hoeveel verschillende meningen, allemaal ongetwijfeld voldoende gefundeerd, daaromtrent reeds aanwezig zijn.

Op het einde van de vijftiger jaren had in de Rijksuniversiteit te Gent een studieweek plaats onder impuls van rector Lambrechts over de sociale dimensie van de overgang naar het hoger onderwijs. Een van de referenten heeft toen een historische inleiding gehouden over de wetgeving in verband met de toegang tot de universiteit. Iemand die dat referaat zou

raadplegen, zou merken dat er een pendelbeweging is geweest van een strenge reglementering tot een totale vrijheid. Dat is telkens met periodes van ongeveer 40 jaar over en weer gegaan. Nu bestaat dus het gevaar dat met de thans zeer liberale toegang tot de universiteit en het hoger onderwijs, de pendel op een keerpunt is. Ik weet zeker, Mijnheer de Minister, dat u in deze pendelbeweging er zult voor waken dat aan de democratisering, wat de maatregelen betreft die ter tafel zullen komen, geen afbreuk zal worden gedaan, maar dat u veeleer de democratisering nog zal stimuleren.

In verband met de facultatiteitsraden aan de Rijksuniversiteit Gent hebt u medegedeeld dat zij thans ook zijn samengesteld op basis van meerledige vertegenwoordiging van de verschillende deelgenoten van de universiteit. Wij hebben dat met een zekere vreugde vastgesteld. We zijn echter nogal benieuwd naar de ervaringen die u over enkele jaren zal kunnen mededelen. U weet dat nog niet alle milieus even overtuigd zijn van de zinvolle samenstelling van deze raden.

Wat de financiering en de controle van de universitaire instellingen betreft, hebt u medegedeeld dat een aantal uitvoeringsbesluiten binnen afzienbare tijd zullen verschijnen en dat voor enkele andere nog overleg nodig is. Het is ons bekend welke moeilijkheden de uitvoering van een kaderwet meebrengt. Er is altijd een hele trein koninklijke besluiten die op de kaderwet volgen, waarvan sommige lang op zich kunnen laten wachten vermits heel dikwijls verschillende adviezen moeten ingewonnen worden. Wij willen u aanmoedigen op dat vlak verder te werken en zo mogelijk de zaken die reeds voor publikatie vatbaar zijn zo snel mogelijk te publiceren, omdat in het algemeen het voor de volksvertegenwoordiging zeer moeilijk is de onderwijspolitiek te volgen indien de nodige uitvoeringsbesluiten niet zijn verschenen.

Inzake de statistische gegevens lezen wij dat u een koninklijk besluit zult klaarmaken dat zal aanduiden aan welke normen de gegevens inzake het aantal studenten moeten beantwoorden die aan de Universitaire Stichting worden overgemaakt. Ik heb niet goed de draagwijdte van die mededeling begrepen. Ik ken de jaarlijkse publikatie van de Dienst van Hogeschoolstatistiek, die ik ten zeerste waardeer. Ik hoop dat de aanwijzingen die u zult geven het inzicht in de universitaire statistiek niet zullen beknotten, maar integendeel aanvullen.

Collega Dua heeft een voorstel van decreet ingediend in verband met de universitaire samenwerking. Ondertussen hebben wij in de bevoegde Commissie van de Cultuurraad gehoord dat u ter zake een vrij strak standpunt hebt ingenomen. Het komt ons voor dat dit toch wel voor wijzigingen vatbaar is. Op dat vlak moeten wij durven het gesprek open houden en doorgaan met duidelijk te onderscheiden wat nog aan de nationale wetgever toekomt en wat aan de Cultuurraden kan toegewezen worden.

Het nog onontgonnen terrein, wat precies door de geest en de letter van het voorstel van decreet van de heer Dua wordt bedoeld, komt toe aan de Cultuurraden. Ik hoop dat u in samenwerking met de leden van de bevoegde Commissie erin zult slagen een oplossing voor dat probleem te vinden.

Indien ik uw laatste nota, overgemaakt aan de Commissieleden, goed begrijp, lijkt het mij dat deze weg voorlopig is afgesloten. Ik kan mij niet voorstellen dat dit uw definitieve bedoeling kan zijn.

Reeds herhaalde malen werd hier gezegd — en daar kan ik mij bij aansluiten — dat u de geschiedenis zult ingaan als een beleidsman op nationale opvoeding die een bruggenbouwer is tussen het universitair en het niet-universitair hoger onderwijs. Over deze onderwijsvormen is in uw nota uitvoerig gesproken.

Wij hebben collectief de verplichting op ons genomen de Wet van 7 juli 1970 betreffende de algemene structuur van het hoger onderwijs uit te voeren. Zekere aspecten van die uitvoering lopen niet van een leien dakje.

Vandaar dat de kwestie van het bouwen van bruggen tussen de korte en de lange opleiding onderling en tussen deze vormen en het universitair onderwijs achterblijft omdat het inbouwen van overgangen in structuren die toch moeten worden opgedoekt onnuttig is.

Eén van de fundamentele kenmerken van de Wet van 7 juli 1970 betreffende de algemene structuur van het hoger onderwijs was precies de bedoeling op een soepele wijze deze bruggen te voorzien.

Het feit dat u, Mijnheer de Minister, in uw nota daarvan een aantal voorbeelden geeft bewijst ons dat u daarmee actief bezig is en dat u daaromtrent reeds zekere geconcretiseerde opvattingen hebt.

Het is van mijnentwege misschien een veronderstelling dat u op wetgevend vlak tot op heden deze zaken niet aan de orde hebt kunnen stellen omdat zekere opleidingstypes, ik noem maar alleen de technisch ingenieurs, nog niet konden worden geregeld.

U neemt zich voor, Mijnheer de Minister, die bruggen te bouwen zodanig dat dit probleem van de baan zal geraken. Maar ondertussen moet er nog heel wat worden gepresteerd op gebied van het hoger pedagogisch onderwijs. Zonder echter pessimistisch te zijn, moet men toch zeggen dat wij nog werk hebben voor jaren op het stuk van de uitvoering van de wet betreffende algemene structuur van het hoger onderwijs.

Een moeilijkheid waarmee ik als lid van de Cultuurraad en als lid van het Parlement heb te kampen is het feit dat de onderwijsaangelegenheden, alsook vele andere materies van openbaar belang, worden geregeld door kaderwetten. Dit brengt noodgedwongen mee dat er heel veel open blijft voor de Uitvoerende Macht. In feite loopt men bij de uitvoering van de kaderwetten zoveel jaren achter op de meningsvorming die aan de kaderwetgeving ten

grondslag ligt, zodanig zelfs dat men in een situatie terecht komt waarin de fundamentele ideeën die aan de basis lagen, reeds voorbijgestreefd zijn op het ogenblik van de uitvoering.

Wij zouden allen onderling moeten kunnen afspreken om, op gebied van het wetgevend werk inzake onderwijs, ons zo mogelijk niet te beperken tot een aantal kaderwetten, maar ook de ijver opbrengen, niet alleen van de zijde van de Minister — voor de Minister zou dat niet lastig zijn — maar ook vooral van de zijde van de parlementsleden en de leden van de Cultuurraad, om hieraan bijkomende werkzaamheden te wijden. Ik geloof dat het voor het algemeen belang beter zou zijn dat men op een belangrijker gedeelte van de onderwijswetgeving zich niet uitsluitend zou beperken tot kaderwetten.

De heer W. Calewaert (Minister van Nationale Opvoeding). — Zeer juist!

De heer F. De Bondt. — Mijnheer de Minister, het is ook mijn bedoeling, inzake bruggenbouw, te spreken over het probleem van de industriële ingenieurs en de architecten. Maar ik zie dat ik reeds te lang aan het woord ben.

Wat het probleem van de industriële ingenieurs betreft, hoop ik dat wij nog de gelegenheid zullen hebben hierover van gedachten te wisselen.

Wat de architecten betreft en als indiener van een wetsvoorstel in de Senaat ter zake, moet ik mijn bijzonder genoegen en waardering uitspreken ook tegenover de Minister van Nationale Opvoeding, omdat hij in de Commissie zo positief staat tegenover de ideeën die wij daarin hebben opgenomen en waarvan ik aanneem dat wij getracht hebben het leitmotiv, de basisgedachte van de wetgeving van 7 juli 1970 te vertolken in dit voorstel van wet.

Ik durf hopen dat wij op dat terrein vlug tot een verwezenlijking kunnen komen.

Trouwens de Commissie voor de Nationale Opvoeding van de Senaat heeft een onderdeel van dit voorstel verwezen naar de Bestendige **Schoolpact**-commissie. Deze Commissie heeft daarover reeds een eerste gedachtenwisseling gehad en het is niet onmogelijk dat in een tweede gedachtenwisseling daaromtrent men tot een goede overeenstemming zal komen, zodanig dat de Commissie voor de Nationale Opvoeding van de Senaat duidelijk zal weten wat de mening is van de Bestendige **Schoolpact**-commissie ter zake de rationalisering van de instituten voor architectuuropleiding.

Ten slotte, Mijnheer de Minister, zou ik persoonlijk een woord willen zeggen over het gedeelte van uw beleidsnota dat handelt over het **leerlingen**-vervoer en over datgene wat ik daaromtrent uit het relaas, dat gegeven werd ten gevolge van uw persconferentie over dit onderwerp, heb vernomen.

Zoals men weet komt er in de regeringsverklaring een passus voor inzake het leerlingenvervoer. Aldus behoort het tot uw taak te trachten daaraan

uitvoering te geven. Maar ten persoonlijke titel moet ik toch zeggen dat ik hier de spreekwijze „de berg heeft een muis gebaard” zou willen omkeren. Het komt mij voor dat de muis een berg gebaard heeft. Wat inzake het leerlingenvervoer allemaal op het getouw staat doet mij de haren ten berge rijzen, Mijnheer de Minister. Dat is zó een logge geschiedenis, daar wordt een parastatale A opgezet.

Ik heb ook kennis genomen van een voorontwerp van koninklijk besluit dat dan ook nog eens het kader van deze parastatale gaat aanwijzen. Dat lijkt mij toch een situatie waar ik niet goed bij kan. Ik heb reeds lang — en vanuit dezelfde bekommernis als velen van uw politieke vrienden — belangstelling voor het openbaar vervoer omdat ik vind dat onze interesse, als verkozene des volks, moet uitgaan, ten eerste, naar de marginale groepen en, ten tweede, naar de collectieve investeringen. Welnu, het leerlingenvervoer is toch ook een onderdeel van het openbaar vervoer.

Voor zover mij bekend — en ik wil onmiddellijk mijn woorden terugnemen indien mijn informatie onjuist is — betekent dit opnieuw een gedeelte van het openbaar vervoer ontledigen, daar een belangrijk cliënteel, die de leerlingen en de studenten toch zijn, via een soort nationale dienst zouden worden ondergebracht.

Mijnheer de Minister, hierover moet nog eens worden nagedacht. Dat er een pedagogische bekommernis moet zijn inzake het leerlingenvervoer is vanzelfsprekend. Dat diegenen die professioneel belast zijn met het openbaar vervoer in het verleden daaraan onvoldoende aandacht hebben geschonken, is juist, maar over het feit dat men, ten einde een regeling te treffen inzake het leerlingenvervoer, zó een zware organisatie, parastatale A, met een heel kader moet uitbouwen, moet ik zeggen dat zulks boven mijn petje gaat. Ik zeg dit persoonlijk omdat ik dit nu nog kan zeggen daar de ideeën nog ter bespreking liggen.

De heer W. Calewaert (Minister van Nationale Opvoeding). — Mijnheer De Bondt, deze **vervoerdienst** heeft precies tot doel het publiek vervoer ten **dienste** te stellen van de scholen, wat niet altijd mogelijk is. Maar telkens als het zal mogelijk zijn zal de publieke sector optreden.

De heer F. De Bondt. — Dat is inderdaad de taak, maar mijn vraag is of er, om deze taak tot een goed einde te brengen, zo een heel „batiment” moet worden opgericht. Ik vraag U er nog eens over na te denken of dit niet op een andere wijze kan gebeuren, minder log, wat minder parastatale A, zonder het doel uit het oog te verliezen en zonder een dienst op te richten die structureel gaat los werken van het openbaar vervoer daar deze laatste dienst reeds belangrijke deficiëten heeft. Ik zou niet willen dat in toekomst de mensen, die het openbaar vervoer geen

goed hart toedragen, een bijkomend argument zouden vinden wegens het feit dat een belangrijk cliënteel door een afzonderlijke dienst wordt beheerd waardoor het bestaande openbaar vervoer een gedeelte van zijn cliënteel verliest, zijn openbare functie toch moet blijven vervullen en daardoor nog zwaardere deficiënten zou kennen.

De heer W. Calewaert (Minister van Nationale Opvoeding). — Ik heb u al tweemaal gezegd dat men maximaal het publiek vervoer zal aanwenden. Meer kan ik u niet zeggen. Dat is de essentiële basis van het leerlingvervoer.

De heer F. De Bondt. — Deze doelstelling kan ik met beide handen onderschrijven. Mijn opmerking gaat over het „huis” waar u de mensen gaat onderbrengen die deze doelstelling zullen realiseren. Ik heb u enkel willen waarschuwen uiterst voorzichtig te zijn. Ik wou geen susceptibiliteit wakker schudden.

De heer W. Calewaert (Minister van Nationale Opvoeding). — Het zal een klein station zijn waar heel veel treinen binnenlopen.

De heer F. De Bondt. — Des te beter!

Mijnheer de Minister, ik dank u voor uw geduld en verontschuldig mij wegens het feit dat in het begin van de uiteenzetting wij mekaar niet begrepen hadden, maar, ik blijf wat dat betreft bij mijn standpunt. **(Applaus op de banken van de C. V.P.)**

De Voorzitter. — De heer Coppieters heeft het woord.

De heer M. Coppieters (op het spreekgestoelte). — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, Dames en Heren, om de heer Minister gerust te stellen wil ik zeggen dat ik was ingeschreven bij vier hoofdstukken van zijn beleidsnota, dit evenwel zonder hem op dit gevorderd uur te willen ontmoedigen.

Hoofdstuk III van de beleidsnota handelt over de uitbouw van het vernieuwd secundair onderwijs (blz. 15, 21, en volgende). Dienaangaande wil ik enkele bemerkingen maken.

Eerst en vooral wil ik aanstippen dat ik graag een onderscheid maak tussen de verwachte vernieuwing van het onderwijs in het algemeen en de aan gang zijnde V.S.O.-uitbouw in het Rijksonderwijs. Niet dat deze aan gang zijnde uitbouw geen vernieuwing zou betekenen, maar ik wil verder op duidelijker wijze concluderen. Ik stel voorop dat er een diepgaande vernieuwing mogelijk is zonder revolutionaire structuurveranderingen.

Mijnheer de Minister, het moet ons nog eens van het hart dat het vernieuwd secundair onderwijs in het Rijksonderwijs te ondoordacht, op té grote

schaal en met onvoldoende kennis van de consequenties ervan, werd ingevoerd. Wij zien dan ook dat de moeilijkheden zich opstapelen in een groot deel van de Rijksinstituten die erbij betrokken zijn. Ik citeer bij deze moeilijkheden ondermeer de onzekerheid van de betrekking van tientallen — en volgend jaar honderdtallen — leerkrachten, vooral technische leerkrachten. Ik citeer de moeilijkheden tussen de directies; de onzekerheden namens de toekomstige programma's en leerstof; de onaangepastheid van de gebouwen, enz.

Mijnheer de Minister, wanneer men praat met mensen die met enthousiasme aan de onderwijsvernieuwing denken en werken, komt men tot de bevinding dat een grondige vernieuwing van ons secundair onderwijs wellicht beter had kunnen nagestreefd en bereikt worden met minder ingrijpende structurele wijzigingen. Ik wil nog duidelijker zijn: het Zweeds model werd te slaafs nagevolgd.

Het zal uw diensten en adviseurs toch zeker aanbevelen na te lezen wat er de laatste maanden wordt geschreven over de onvrede in Zweden, vooral bij de ouders en zelfs bij oudere scholieren zelf.

Mijnheer de Minister, ik vrees dat er onvoldoende rekening mee werd gehouden dat onze Belgische onderwijsstructuren, vóór de invoering van het V.S.O., meer gedifferentieerd was dan in Zweden of Engeland het geval was. Mag ik erop wijzen dat een zestal humanioravormen vrije uitweg gaven op de universiteit; dat het beroeps- en technisch onderwijs begon met een oriëntatiejaar en gekenmerkt was door een algemeen vormend en humanistisch programma, zoals in geen enkel van de ons omringende landen. Hier liep de doorstroming naar de Universiteit alleen nog mank inzake de maturiteitsproef.

Ik meen dat hiermee onvoldoende rekening werd gehouden.

In ieder geval, hoe u ook verder doet, de V.S.O.-structuren blijven hier en daar aan kritiek onderhevig. Ondertussen kunnen evenwel vernieuwingsmethoden worden ingevoerd in alle onderwijstypes, zoals bijvoorbeeld de methoden van de groepsdynamica, van het projectleven, van beperkte opties, van de „setting” binnen bepaalde klasgroepen, van een permanente oriëntering in de school zelf en dergelijke meer.

Dit is geen uitnodiging om de V.S.O.-uitbouw stop te zetten. Het is niet meer dan een waarschuwing om, zeker bij de uitbreiding van de onderwijsvernieuwingsmethodes, niet maar zo onmiddellijk op één model af te gaan.

Hetgeen zeker werd onderschat, waren de organisatorische consequenties van het V.S.O., eerst en vooral alles wat de rationalisatie raakt.

Mijnheer de Minister, het is u en al de Collega's duidelijk dat de rationalisatie bij ons niet vlot geraakt. Het is zeker dat men het V.S.O. heeft gecalculeerd uit landen waar onze verhoudingen niet bestonden, waar men zonder schoolstrijd een

regionale indeling van het schoolwezen aanvaardde, de in Engeland bekende „catchment areas”.

Het is duidelijk dat men dit ten onzent heeft onderschat. V.S.O. vraagt een zekerheid van toevoer van leerlingen, vraagt zelfs een toenemende toevoer van oudere leerlingen. Dit vraagt een zekerheid van toevoer die hier niet aanwezig is. Ik zie binnen de schoolnetten nog geen enkele bereidwilligheid voor rationalisatie.

Een tweede probleem, sterk onderschat, betreft de aanpassing van de schoolgebouwen. Het meest recente boek over de scholenbouw is reeds verouderd ten opzichte van de V.S.O.-eisen. Het is duidelijk dat in de landen waarvan het V.S.O. onze hervorming heeft geïnspireerd, de schoolbouw nauw betrokken is bij het onderwijs, in dezelfde diensten, in dezelfde besturen, zodat de bouwvernieuwingen als de flexibele school, de open-plan school, enz., geleid worden in de „educational boards, zelf”, dat wil zeggen nauw verband tussen de architecten, de technische diensten en de onderwijzers.

Mijnheer de Minister, ik heb in Leicester langdurig het hoofd van de schoolgebouwen ontmoet. Ik kan U verzekeren dat die man van pedagogie en van V.S.O. meer op de hoogte was dan menig onderwijzers in ons land.

Een aantal V.S.O. -organisatieproblemen zijn gewoonweg niet op te lossen in de ruimten van de klassieke schoolbouw.

Dan is er het probleem van de school voor allen, dat wil zeggen dat de landen die uitgegaan zijn van de „comprehensive school” niet aanvaarden dat deelgroepen zich zouden afzonderen. Dat was in Zweden en in Engeland geen probleem, evenmin als in de D.D.R., waar het V.S.O. zeer hoge toppen scheert. Dit is bij ons wél het geval. Bij ons scheiden zich wel deelgroepen af op filosofische en ideologische gronden, hetgeen opnieuw te maken heeft met rationalisatie.

In ieder geval, zou ik willen vragen, Mijnheer de Minister, dat zich deelgroepen per geslacht in ieder geval niet zouden afzonderen, m.a.w. dat de co-instructie en de co-educatie wezenlijk zouden verbonden zijn met het V.S.O.

Mijnheer de Minister, een probleem — waar ik op terugkom wanneer ik spreek van de uitbreiding van de leerplicht —, is de middenschool. Deze leek mij in onze situatie, met onze gevarieerde humaniora, met ons gehumaniseerde en zeer gevarieerd technisch onderwijs het kernpunt van heel de vernieuwing te moeten zijn. Dit is het niet geworden. Ik wil bij uwe voorstellen inzake de verlengde leerplicht dan ook pleiten voor een middenschool die ruimer is en die zich gedeeltelijk over andere leeftijden uitstrekt.

Bij hoofdstuk III: Uitbreiding van de leerplicht, ga ik met uw strekking akkoord. Uitbreiding naar beneden en naar boven toe. De doorstroming en de individualisering, als argumenten voor een uit-

breiding van de leerplicht, roepen een meer verregaande ontwikkeling op.

Wij krijgen dan 5 jaar - 16 jaar of 5 jaar - 17 jaar. Ik zal het daar verder over hebben, gestaafd met argumenten.

Om vele redenen geloof ik, Mijnheer de Minister, dat wij binnen de gestelde leertijd — 5 jaar - 16 jaar — de indeling op alle niveau's moeten durven herdenken.

Ik durf denken aan volgend schema : 3-4 jaar: kleuter; 5-10 jaar: lager onderwijs; 10-13/14 jaar: de middenschool die de algemene observatie en oriëntatie verzekert; 14-18 jaar : voortgezet onderwijs, enerzijds op doorstroming, anderzijds op finaliteit gericht.

De heer A. Van Hoorick. — Onze schoolgebouwen zijn daarvoor zeker niet aangepast.

De Heer M. Coppieters. — Dat weet ik.

De heer A. Van Hoorick. — U maakt kritiek van het V.S.O. in verband met de schoolgebouwen, maar dit is een fundamenteel punt.

De heer M. Coppieters. — Het gaat om genuanceerde kritiek. Destijds reeds, toen de heer Vermeulen nog Minister van Nationale Opvoeding was, hebben wij het V.S.O. besproken en ik heb toen op de consequenties inzake schoolgebouwen gewezen. Dat is geen argument wat ik de Minister thans tussen de voeten wil werpen!

In het voortgezet onderwijs stel ik voor een evaluatie-moment, rond 17 jaar, te voorzien in de vorm van een algemeen staatsexamen. Ik spreek hier verder over bij de bedenkingen over de overgang van het secundair onderwijs naar het hoger onderwijs.

Alle kinderen zouden tussen 10 en 14 jaar een observatie en voorlopige oriëntatie op de middenschool moeten krijgen. Ook degenen die het V.S.O. niet nemen zouden, naar mijn oordeel, wel de middenschool moeten aanvaarden, als minimale garantie voor de democratische hervorming van ons onderwijs.

Maar, althans met een gedeelte van de leerlingen zou vanaf 14 jaar een meer definitieve koers moeten worden gevaren. Er dreigt inderdaad een gevaar, Mijnheer de Minister, dat niet aan Uw aandacht mag ontsnappen. Het is duidelijk dat een aantal leerlingen — en dat getal groeit elk jaar met duizenden — vrij laat enige concrete beroeps- of technische opleiding krijgt. Ik redeneer hier zeker niet vanuit het standpunt van de kapitalistische productiemaatschappij. Dat heeft er niets mee te zien.

Het is zeker dat met de verlengde leerplicht tot 17 jaar er een directe band zou moeten zijn omdat het de voortzetting is van de middenschool. Men moet de efficiënte beroepsvaardigheid op het oog houden en tevens de inleiding tot het inoefenen van een maatschappelijk gedrag.

Met andere woorden, ik geloof dat men bij de huidige V.S.O.-regeling in een situatie gaat komen die wel eens heimwee kan doen oproepen naar de vroegere **A3-A2-opleiding** met haar brede algemene vorming én haar stevige technische opleiding. U moet aan dit probleem aandacht schenken indien u in een verlengde leerplicht op zinnige wijze wilt slagen.

Ik kom dan nu tot hoofdstuk V, B. Nationale Opvoeding. In uw beleidsnota lees ik : „De gemengde studiec commissie Universiteit-Secundair Onderwijs werd opgericht in verband met het onderzoek van het bestaande maturiteitsexamen.”

Mijnheer de Minister, ik hoop dat de tekst nauwer is dan uw werkelijke bedoeling. Het gaat immers niet alleen om de maturiteitsproef.

Het gaat om het kernvraagstuk van een brede problematiek die volgende elementen omvat: ten eerste, de finaliteit van het secundair onderwijs, daar moeten de rectoren niet over oordelen.

De heer W. Calewaert (Minister van Nationale Opvoeding). — Het zijn de rectoren niet.

De heer M. Coppieters. — Het is niet tegen uw nota bedoeld, Mijnheer de Minister, maar ik zeg dat het probleem breder is dan alleen maar de **maturiteitsproef**. Ik had liever gelezen dat de studiec commissie belast werd met het onderzoek van de overgang van het secundair naar het hoger onderwijs, want de maturiteitsproef is hiervan, mijns inziens, maar één facet.

Ten tweede, de overgang naar het hoger onderwijs. Ten derde, de noodzakelijke selectie door een totaal nieuwe opvatting van het eerste jaar universitair onderwijs. Zoals Collega Kuijpers het reeds heeft gezegd, is de eerste kandidatuur, zoals die nu bestaat, helemaal ongeschikt om een objectieve selectie te verzekeren.

Deze drie gegevens moeten mijns inziens gezamenlijk worden bestudeerd met het oog op het objectief vaststellen van een maturiteitsgraad en op een democratische preselectie.

En hier zou ik de volle aandacht willen vestigen, voor zover als nodig, op het eerste memorandum van de werkgroep „Universitaire didactiek” over de overgang van het secundair naar het hoger onderwijs, een mijns inziens merkwaardige nota, die eigenlijk een negenpunten-programma inhoudt. Ik pleit, **mét** dat document, in ieder geval voor een onderwijskundige benadering, en niet, zoals sommige rectoren dit probleem hebben benaderd in hun academische redevoeringen bij de opening van dit academiejaar.

De heer Minister zal mij in dit verband willen mededelen, ten eerste, of de opdracht van deze gemengde studiec commissie breed of eng moet worden verstaan.

De heer W. Calewaert (Minister van Nationale Opvoeding). — Breed.

De heer M. Coppieters. — Breed, dank u. Ten tweede, wat het woord „gemengd” hier precies inhoudt.

De heer W. Calewaert (Minister van Nationale Opvoeding). — Behorend tot de verschillende netten.

De heer M. Coppieters. — En ten derde, of het memorandum van de werkgroep „Universitaire didactiek” mede wordt gebruikt als werkdocument in het raam van de werkzaamheden van deze commissie?

Naar mijn bescheiden mening zouden volgende voorstellen kunnen bijdragen tot een volwaardige benadering en verbetering van de overgang secundair naar hoger onderwijs. Het is een **tien-punten-programma**.

Als eerste punt, wil ik stellen dat het pakket „overgang en maturiteit” veel meer omvat dan de overgang van het secundair naar het universitair onderwijs.

Ten tweede, de overgang van de afgestudeerde scholieren en de rijpheid hiertoe vereist speelt zowel in de richting van het hoger onderwijs als in de richting van het beroep; het volstaat dus niet alleen de rijpheid af te wegen voor deelneming aan het hoger onderwijs.

Ten derde, de universiteiten en de hogescholen moeten innig betrokken worden bij het uitwerken van maatregelen, waaronder wellicht een **maturiteitsproef**.

Dit zeg ik, Mijnheer de Minister, met de ervaring uit naburige landen, dat, naarmate men de universiteit verplichtend betreft bij de oplossing van de overgangsvraagstukken, deze universiteit er zich minder gemakkelijk van kan af maken door alleen maar eisen te stellen. De universiteit moet haar diensten, pedagogische instituten en vorsers, positief in dienst gaan stellen van de overgangsproblematiek. Ten vierde, een losstaande maturiteitsproef alleen kan niet volstaan, maar het persoonlijk dossier evenmin.

Ten vijfde, Mijnheer de Minister, heb ik hier wel een paar woorden te zeggen over dat persoonlijk dossier. Vroeger heb ik u daar reeds over geschreven. U hebt destijds — ik meen dat het in een lezing was — de idee gelanceerd of de maturiteitsproef niet moest afgeschaft worden en vervangen door een persoonlijk dossier?

Ik heb mij de moeite getroost, Mijnheer de Minister, dit met heel wat onderwijsmensen te bespreken en wat ik hier zeg is eenvoudig de samenvatting van hun zorg en voorbehoud. Het persoonlijk dossier roept heel wat meer vraagtekens en zelfs voorbehoud op dat u wellicht gedacht had.

Ten eerste, een echt persoonlijk dossier, dat de leerling op de voet volgt bij alle overgangen, is in ons land onbestaande.

Zulk persoonlijk dossier volgt de scholier ook bij de overgangen van lager, naar observatie-, oriëntatie- en determinatiecyclus. Er rijzen bezwaren tegen het feit dat alle „attitudes” van de leerling zouden vermeld worden, op straffe van weerzin op te wekken bij gewetensvolle leerkrachten en scherp verzet bij oudere scholieren. Het is moeilijk te aanvaarden omdat het persoonlijk dossier objectief en op beperkter gebied van buiten uit moet kunnen worden gecorrigeerd.

Ten zesde, een breed en waarachtig **maturiteits**-examen, gericht op al de overgangsnoden en niet alleen op een universitaire preselectie, zou voor alle scholieren kunnen worden ingericht tijdens het voorlaatste jaar van het secundair onderwijs.

Ten zevende, de universiteiten, de hogere scholen en de afgevaardigden van het secundair onderwijs moeten deze proeven opstellen en begeleiden.

Ten achtste, na de maturiteitsproef werkt het laatste jaar hoger secundair onderwijs sterk determinerend door verreichende en meerzijdige opties. Het wordt dan voor deze die doorstromen naar de universiteit een werkelijk voorbereidingsjaar.

Ten negende, de eindexamens van het hoger secundair onderwijs blijven de normale toegangspoort tot het hoger onderwijs.

Punt tien, de eerste kandidatuur hoger onderwijs wordt eigenlijk het tweede overgangsjaar, waar onderwijs en opleiding worden geïndividualiseerd en geactiveerd. De eerste kandidatuur wordt als het ware een „louteringsjaar” van de studiekeuze. De keuze van de leerling of van zijn ouders wordt daar kritisch getest. Dit kan niet met een massaal algemeen examen volgend op massale cursussen. Dit systeem is daar te enen male ongeschikt voor. De conclusie van het memorandum van de „werkgroep Universitaire Didactiek” is eigenlijk ook een programma. Het is niet mijn **tien-punten-programma**. Het is een **negen-punten-programma**. Ik kan het sterk aanbevelen aan uw studietoelatingcommissie.

U schrijft in hetzelfde hoofdstuk, blz. 32; „De vernieuwing van het secundair onderwijs wordt **gradueel** uitgebouwd”. Mijnheer de Minister, een grondige educatieve bespreking is hier nu wel niet op zijn plaats, maar ik moge wel enkele politieke opmerkingen maken.

De twijfels in landen als Zweden, de dikke rapporten over de **comprehensive schools** in Engeland moeten onze aandacht aanscherpen. Allereerst, een V.S.O. met kans op slagen veronderstelt een gewaarborgde ruime toevoer van leerlingen en voldoende bevolkte middenscholen naar de hogere cyclus. Dit aspect heeft hier, te onzent, wel zeer netelige aspecten, met andere woorden, ten minste binnen de bestaande netten zal men per passende omschrijving, — rationalisatiemaatregelen in overweging moeten nemen. Kan dit niet tussen het officieel en het vrij onderwijs, dan moet het toch ten minste binnen de netten mogelijk zijn, **zoniet** is de **noodzakelijke** toevoer naar zeer bevolkte V.S.O.-

scholen naarmate de leerlingen ouder worden, in gevaar.

Ten tweede, door de ietwat overhaaste invoering in het rijksonderwijs werden wel wat kwade geesten opgeroepen. U zult dit en de volgende jaren **heelwat** te maken krijgen met loopbaantragedies. Er zijn de bevoegdheidsconflicten en andere twijfelpunten, er is de begeleiding van de leerkrachten. Met de bij- en omscholing kom ik dan terecht in het aggregaat.

U schrijft in uw nota, Mijnheer de Minister, over een wetsontwerp inzake de hervorming van de aggregaatsstudies. Dit ontwerp bleef beneden de maat omdat het vernieuwd secundair onderwijs wat anders vraagt van de leerkracht dan theoretische condenscursussen over didactiek en psychologie.

Met vreugde heb ik evenwel vernomen dat u in de Kamercommissie is ingegaan op fundamentele amenderingen van meerdere collega's van deze Cultuurraad, voor zover mij bekend zeker van de heren Kuijpers en Monard. Het is goed dat de Regering haar ontwerp verruimt en uitdiept. Het is goed dat ze het meet aan de integratietendensen in de licentiaatsopleiding, onder meer rekening houdend met het baanbrekend werk verricht in de U.I.A. bij wijze van experiment.

Naast de aggregaat-studiën moet het probleem van het normaalonderwijs en de bevoegdheidsakte voor lager secundair onderwijs, ook globaal onder ogen worden genomen.

Ook hier zouden rationalisatie-maatregelen en een pluralistische geestesgesteldheid tot nieuwe centra kunnen leiden.

Zo kom ik ten slotte tot de open gemeenschapsschool.

In de Schoolpactcommissie werd reeds betreurd, en ik doe het hier ook, dat het woord pluralistische school werd aangehouden omdat het een verkeerd woord is. Het gaat inderdaad over de gemeenschapsschool.

Er bestaat drempelvrees voor de open **gemeenschapsschool**. U weet dat onze groep van mening is dat deze drempelvrees moet worden overwonnen. Wij beleven duidelijk tegenstrijdige tendensen. Aan de ene kant is er een groeiende minderheid, in alle netten, van ouders, leerkrachten, directies en oudere scholieren, die eigenlijk naar een open gemeenschapsschool willen. Als zij kansen zouden zien ben ik ervan overtuigd dat talrijke aanvragen in Vlaanderen zouden loskomen.

Dit streven is ingegeven door de wil los te komen uit erfdienstbaarheden van een onmiddellijk verleden en tezelfder tijd door rationalisatiedoelinden. Met andere woorden : er is een geestelijke drang naar een soort bevrijdende didactiek en daarnaast de wil de overlappende scholenconcurrentie achter zich te laten.

Tegenover die, ons inziens gelukkige tendens staat een scherp wantrouwen, zowel in kringen van het katholiek als van het officieel onderwijs,

omdat men in beide kampen meent, of toch zegt te menen, dat de open gemeenschapsschool voor de andere vesting wel eens een paard van Troje zou kunnen worden.

Daarom wil ik bij het hoofdstuk pluralistische school, of beter open gemeenschapsschool, nogmaals politieke verklaringen scheiden van educatieve.

Politiek is het duidelijk dat, over zekere tijd, de open gemeenschapsschool in bepaalde omstandigheden en in welomschreven gebieden moet kunnen beantwoorden aan de vrije keuze van de ouders, die hun door de Grondwet en het Schoolpact als fundamenteel wordt gewaarborgd. Als dat niet zo was zou, tegen alle redelijkheid en rationalisatie in, het pluralistisch onderwijs toch een derde of een vijfde net vormen. Dit kan zeker niet de bedoeling zijn geweest.

Wij kunnen evenwel aanvaarden dat een overgangstijd of een proeftijd wel geraadzaam is.

Wij denken aan een proeftijd van een zestal jaar, (de duur van het nieuwe onderwijspact?) of desnoods een zelfde periode lopende vanaf de wet op de rationalisatie en de programmatie, die hopelijk over korte tijd tot stand zal kunnen komen.

Om te vermijden dat nog een onderwijsnet méér zou ontstaan kan worden gedacht aan een stelsel van keuze gedaan door een bestaande inrichtende macht zodat de aldus ontstane open gemeenschapsschool in de proefperiode kan blijven behoren tot het net waaruit het is ontstaan.

Op het grondgebied of een gedeelte van eenzelfde gemeente zou, na het ontstaan van een lagere open gemeenschapsschool, geen andere vorm van lager onderwijs mogen worden opgericht of uitgebreid tijdens de proefperiode. Dit kan worden overwogen voor een proefperiode.

Op het grondgebied van een bestuurlijk arrondissement dezelfde regel voor het secundair hoger onderwijs. Op het grondgebied van een provincie eenzelfde regel voor het hoger onderwijs.

Het zijn ideeën die misschien richtinggevend kunnen zijn wanneer wij de rationalisatiekoek moeten doorbijten.

De oprichting van een open gemeenschapsschool zou gebonden zijn aan het aanvaarden en toepassen van een statuut dat filosofisch en ideologisch pluralisme waarborgt in hoofde van beheer, bestuur en raden, maar niet automatisch afhankelijk worden gemaakt van de aanwezigheid van een aantal diploma's uit één of ander net. We zouden de leerkrachten door een plechtige en geacteerde verklaring hun trouw en gehechtheid aan de open schoolvorm kunnen of moeten bekend maken. Na de zesjarige proefperiode zou dan de Schoolpactcommissie de open gemeenschapsschool al dan niet bevestigen. Bij bevestiging zou de open gemeenschapsschool binnen haar basiseenheid wellicht definitief de vrije keuze kunnen verzekeren.

De heer Calewaert (Minister van Nationale Opvoeding). — Bij niet-bevestiging na zes jaar!

De heer M. Coppieters. — Het is duidelijk — en de besprekingen in de Schoolpactcommissie wijzen erop — dat er slechts een consensus zal zijn over het inbouwen van pluralistisch onderwijs wanneer de periode beperkt is en de beslissing over het geheel van de periode zou kunnen herzien worden. Vandaar mijn pleidooi dat de gemeenschapsschool aanvankelijk niet zou losgemaakt worden van een bestaande inrichtende macht en dat nadien, na bewijs van deugdelijkheid en uitstraling, een definitieve bevestiging zou volgen.

Het is een politieke benadering, die mogelijk is wanneer men het pluralisme niet bekijkt als een „net” maar als een totaal nieuwe didactische benadering die eigenlijk gelijk welk net vrijwillig zou kunnen aanvaarden.

Zo kom ik tot de opvoedkundige bespreking van de pluralistische school. Ik kan mij niet van de indruk ontdoen dat aard en doel van de open gemeenschapsschool in de politieke teksten mager worden omschreven. Ik hoor zelfs zeggen, amper te onderscheiden van de neutrale school. Welnu, de didactische begronding van een open gemeenschapsschool is totaal anders. Ze wil de uitdrukking zijn van een evoluerend mensbeeld en van een evoluerend vormingsideaal. Op de voorgrond staat de democratische ontmoeting, „ein fiir andere dasein”, en het innerlijk aanvaarden — niet berusten — van een ideologisch pluralistische cultuur, gewetensvorming tot eigen mening en persoonlijke uitdrukking. Van deze tendens valt in het huidige schoolstelsel nauwelijks iets te merken. Wij moeten dan ook bereid zijn van een vertikaal naar een horizontaal pluralisme te evolueren, dit is in de richting van de gemeenschapsschool.

Ik haal in dit verband een citaat aan van Prof. Dr. De Block. In zijn jongste uitgaven van zijn merkwaardige „Algemene Didactiek” : „De school is een functie geworden in de menswording en zoveel is zeker dat de objectieve cultuur ten dode is opgeschreven indien niet wordt gezorgd voor een actief levende subjectieve cultuur. Daartoe is een nieuwe gestalte van de school noodzakelijk.”

Mijnheer de Minister, daar gaat het om. Men is al te zeer om de verscheidenheid van de netten bekommerd geweest en om het objectief overdragen van bepaalde waarden. De gemeenschapsschool staat in het teken van de cultuurdynamiek, van het veranderde mensbeeld, van de gewetensvoorbereiding op dat veranderend mensbeeld.

Het hangt dan van de wijsheid van uw beleid en van de Schoolpactcommissie af daar al de nodige waarborgen, zals statuut, terugkeer naar de vroegere vorm, enz, aan vast te maken. Dit geloof houdt in — in deze zin verheugen wij ons ook over de nieuwe neutraliteitsverklaring — dat de openheid en de ervaringsgerichtheid nagestreefd wordt.

Maar de open gemeenschapsschool gaat verder. Zij waardeert niet alleen de verscheidenheid van inbreng, zij roept op tot beleving, en het is deze beleving die, door een grote mentaliteitsverandering, eindelijk de Vlaamse gemeenschap na 150 jaar Paaps en Geus, tot een echte volksgemeenschap zal omsmeden. (**Applaus op de banken van de Volksunie**)

De Voorzitter. — Mevrouw De Backer-Van Ocken heeft het woord.

Mevrouw H. De Backer-Van Ocken (op het spreekgestoelte). — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, Dames en Heren, wij hadden graag enkele ogenblikken gehandeld over het probleem van de studietoelagen, een punt dat ook in uw beleidsnota voorkomt en dat zeker hoopvolle perspectieven biedt.

Door Nobelprijswinnaar, professor Tinbergen, werd de democratisering van het onderwijs beschouwd als de zekerste weg om op langere termijn tot een socialere inkomenshervreiding en tot een betere vermogensspreiding te komen.

De wet van 19 juli 1971 was een stap vooruit in deze richting, Het stelsel der studietoelagen werd gedemocratiseerd ten opzichte van vroeger, maar er blijven nog knelpunten. Enkele maatregelen zouden echter volstaan om een socialer rendement te bekomen. Een wetswijziging is echt niet nodig.

Hier volgen de knelpunten.

Ten eerste, dit jaar komen alle leerlingen van het secundair onderwijs in aanmerking voor een toelage. Hierover verheugen wij ons ten zeerste. Het oude zeer van de schiftingscommissie is geleden. Maar velen komen slechts in aanmerking voor de voorwaarden van 75% van het normale inkomensplafond, namelijk de leerlingen van het nieuwe regime die voor het eerst een aanvraag ingewilligd krijgen of diegenen die verleden jaar reeds een toelage ontvingen maar aan de voorwaarden van het gehalveerde plafond, omdat zij in 1971-1972 geen toelage hebben gekregen. U ziet, Mijnheer de Minister, dat voor een bepaalde categorie de kwalijke gevolgen van een bepaalde voorlopige maatregel steeds blijven doorwegen.

Wij zouden willen aandringen, Mijnheer de Minister, opdat voor het volgend jaar een gelijkschakeling van rechten zou plaatsvinden voor alle leerlingen van het secundair onderwijs. Hiertoe dient het bedrag van de inkomensplafonds in het secundair onderwijs gelijkgeschakeld te worden met de bedragen in het hoger onderwijs.

De vraag kan zelfs worden gesteld naar éénzelfde barema voor alle leerlingen, dus ook voor die leerlingen die in 1971-1972 een beurs ontvingen, de leerlingen met de zogenaamde verworven rechten. Dit doet niemand onrecht aan en zou de toepassing van de wet op de studietoelagen ten zeerste vereenvoudigen.

Een tweede probleem wordt gevormd door de nog steeds voortdurende discriminaties tussen de universitaire en de andere vormen van hoger onderwijs. Er is reeds gelijkschakeling verwezenlijkt voor universiteiten, technisch ingenieurs en studenten van het hoger onderwijs van het lange type. Het onderscheid tussen deze bevoorrechten en de leerlingen van het korte type, is afgenomen maar bedraagt nog steeds 35%.

In de meeste gevallen blijkt dit onredelijk daar een student in het hoger onderwijs van het korte type dikwijls evenveel of meer kost dan een universiteitsstudent. Daar komt nog bij dat de sociale voordelen voor het niet-universitair hoger onderwijs praktisch niet bestaande zijn. We zouden dus eerder ertoe moeten komen aan het niet-universitair onderwijs studietoelagen te geven die een 10% hoger liggen dan deze voor het universitair hoger onderwijs en dit als compensatie voor het derven van sociale voordelen.

Ook de toestand van het voorbereidend wiskundig jaar voor ingenieurs, blijkt nog steeds niet geregeld. We vragen met aandrang, Mijnheer de Minister, waar het koninklijk besluit blijft dat door de Hoge Raad voor Studietoelagen werd onderzocht en goedgekeurd. Immers bij de uitvoeringsbeluften van de wet ontbreekt een koninklijk besluit om de toestand te regelen van de studenten, die in het universitair onderwijs gestrand zijn en overgaan naar het hoger onderwijs van het korte type. Vroeger, vóór de wet van 1971, bestond de mogelijkheid deze studenten een studietoelage toe te kennen. Het is dringend nodig dat in deze behoefte terug wordt voorzien.

De beursbedragen voor het eerste jaar universitair onderwijs beliepen voor 1972-1973 slechts 80% van hetgeen aan de andere jaars werd toegekend. Ook dit is niet redelijk in het licht van de democratisering van het onderwijs. Men kan zich afvragen of het niet beter zou zijn een extra inspanning te doen bij de aanvang van de studies, als een impuls om de start te bevorderen.

In uw beleidsnota lezen wij dat u het inzicht heeft die toelagen op te trekken tot 90%. Dit verheugt ons, doch wij hadden nog liever een gelijkschakeling gehad.

Een derde knelpunt is het volgende: de studietoelagen zijn niet in staat de reële kosten te dekken. Zo zal een grotere beurs in een minder gegoed gezin, de noden toch omvangrijker laten dan een kleine beurs in een meer vermogend, maar nog rechthebbend gezin.

Daarbij komt nog dat men thans misbruiken inbouwt op basis van de fiscale aangifte. Men moet er rekening mee houden dat de Belgische burger onderworpen is aan een verschillend stelsel van belastingaangifte. Om het even welk eenvormig stelsel van inkomensvoorwaarde blijft steeds degenen bevoordelen die ofwel fiscaal frauderen, ofwel genieten van een fiscale onderschatting. Bij het vaststellen van de

voorwaarden worden deze feitelijkheden ingebouwd. Sociale rechtvaardigheid vraagt dat de **maximabe-**dragen van de inkomens zouden verschillen volgens het stelsel van **belastingaangifte**.

Men moet zich dus baseren op de reële **vermogenstoe-**stand en men mag zich niet tevreden stellen met het bruto-inkomen. De studietoelagen moeten verleend worden op basis van de behoeften. Deze kunnen slechts vastgesteld worden op basis van het inkomen. Het inkomen moet dus op een adequate manier worden vastgesteld. Wij dachten dat hier een belangrijke taak ligt voor de Regering.

Een vierde probleem wordt gesteld door de pedagogische voorwaarden. De wetgever stelt bepaalde voorwaarden en wie er niet aan voldoet heeft geen recht op toelage. Dit klinkt alleszins redelijk. Wij worden echter vaak geconfronteerd met menselijke problemen waaraan de wet geen oplossing geeft. Wij denken bijvoorbeeld aan leerlingen, die omwille van een ernstige ziekte of omwille van sociale moeilijkheden het schooljaar niet met vrucht hebben beëindigd. Zij krijgen geen toelage voor het daarop volgend schooljaar.

Kan er geen mogelijkheid gevonden worden om deze noodgevallen op te vangen en uitzonderingen op het algemeen reglement toe te staan? Men zegt vaak dat deze gevallen zouden kunnen opgevangen worden door het stelsel van de studieleningen. Dit stelsel is echter nog niet uitgewerkt en het is bovendien onlogisch dat zij die de grootste behoeften hebben, verplicht worden de ontvangen gelden later terug te betalen.

Tenslotte, is er nog het belangrijke probleem van de kinderen van gastarbeiders. Het gaat niet op dat voor kinderen van gastarbeiders in België een verschillende regeling geldt als voor de Belgische kinderen in dezelfde omstandigheden. Het Koninklijk Besluit van 4 december 1972 betreffende de toekenning van studietoelagen aan buitenlandse studenten, bepaalt slechts het volgende: studietoelagen worden verleend aan de kinderen die vroeger reeds een studiebeurs kregen, aan de politieke vluchtelingen en aan onderdanen van erkende ontwikkelingslanden. In de andere gevallen kunnen slechts studietoelagen worden toegekend voor zover Belgische onderdanen in het land van herkomst van de kandidaat, hetzelfde voordeel kunnen genieten. Deze reciprociteitsvoorwaarden beletten dat kinderen van gastarbeiders uit landen die niet beschouwd worden als ontwikkelingslanden een toelage kunnen krijgen.

Het is logisch dat de Regering onderhandelt voor het invoeren van deze wederkerigheid en het schijnt dat de reciprociteit voor de studietoelagen voor het secundair onderwijs verwezenlijkt is voor Italië, Spanje en Groot-Brittannië. Maar zouden onder-tussen de reciprociteitsvoorwaarden niet kunnen worden ingetrokken voor deze studenten wier gezin in België sedert geruime tijd beroepsarbeid vervult, bij voorbeeld drie of vijf jaar, en dit alleszins voor het secundair onderwijs? Wij denken vooral aan

Turken en Grieken, wier ouders hier reeds lang gevestigd zijn en die normaal gesproken in de voorwaarden zouden verkeren tot het verkrijgen van studietoelagen.

Indien België voor de welvaart van zijn burgers een beroep doet op vreemde arbeiders, moet ons land ook de consequenties van deze politiek aanvaarden en aan die gezinnen dezelfde rechten toekennen als die welke de Belgische gezinnen genieten. (**Applaus**)

De Voorzitter. — De heer van Waterschoot heeft het woord.

De heer J. van Waterschoot (op het spreekgestoelte)

— Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, Mevrouw, Mijne heren, het is ongetwijfeld het ogenblik om beknopt te zijn. Ik beperk mij dan ook tot enkele beschouwingen over de Open Universiteit.

Ik spreek de waardering van onze groep uit ten aanzien van het feit dat de Minister in zijn beleidsnota dit probleem niet heeft ontweken, maar er een eerste, concrete uitdrukking aan gegeven heeft, daarmede vorm gevend aan de aankondiging die in de jongste twee regeringsverklaringen was gedaan, namelijk dat de Regering het probleem zou bestuderen. Wij vinden in deze beleidsnota een aantal concrete beschouwingen die het mogelijk maken het debat op een behoorlijke basis te voeren. De Open Universiteit is een begrip dat de jongste jaren „in” is. Dat moet niet meer herhaald worden. Ik wil ook niet uitweiden over de factoren die daarbij meespelen, onder meer het verlangen — verre van gerealiseerd trouwens — naar democratisering van het onderwijs en zijn vele weerslagen. Mevrouw De Backer heeft er daar juist nog op gewezen, Professor Tinbergen citerend, zowel academisch als politiek, dat de democratisering van het onderwijs vermoedelijk de zekerste weg is naar een betere inkomensverdeling.

Er is de noodzaak van de permanente vorming, ons opgedrongen door onze noties van zelfontplooiing en ook door het tempo van de economische en technische innovaties van onze tijd. Zowel personalistische als economische motieven spelen hier een rol. Op dat punt kan ik de beleidsnota van de Minister best volgen. Ik sta nochtans enigszins wantrouwig ten aanzien van de derde notie die er aan toegevoegd wordt, de notie van de herscholing.

Niemand twijfelt eraan dat het organiseren van de herscholing een belangrijk aspect is van de onderwijsbehoeften van deze tijd, maar uiteraard lijkt het mij dat dit het beste gebeurt in de verlenging van de bestaande structuren en dat het aangewezen is die behoefte niet te vermengen met het begrip van de Open Universiteit. Door een verlenging van de bestaande structuren ontstaat de nodige binding en kan het totstandbrengen van nieuwe instellingen vermeden worden.

Ik maak van deze gelegenheid gebruik om even aan

te stippen dat in mei van dit jaar enkele collega's en ikzelf een voorstel van decreet hebben ingediend tot oprichting van didactische centra. Wij hopen dat dit voorstel binnenkort aan de beurt zal komen in de bevoegde commissie en dat, in afwachting dat deze belangrijke problematiek in behandeling wordt genomen, — ik twijfel er niet aan dat de Minister daarin ook een bijdrage zal leveren — de Minister bijzondere zorg zal willen opbrengen voor de initiatieven die daaromtrent spontaan gegroeid zijn en die ongetwijfeld aan een belangrijk nood beantwoorden.

Het eigene van de open universiteit is ons inziens dat zij enerzijds open en anderzijds universitair is.

Open, dit wil zeggen zonder muren, universiteit aan huis besteld, wat betekent zonder de permanente aanwezigheid van de student. Dat werd ook tot uitdrukking gebracht in de titel van het wetsvoorstel, bij de Senaat neergelegd in september 1970, door de Voorzitter van onze vergadering en dat ongetwijfeld een katalyserende rol heeft vervuld. Dat voorstel droeg als titel : „Over de inrichting en de werking van een Universiteit met niet-permanent onderwijs”. Dit wetsvoorstel impliceert trouwens een beroep op alle moderne middelen van het gesproken en het geschreven woord, middelen die dank zij de technische vooruitgang vandaag, en morgen nog meer, op zulke doeltreffende wijze kunnen vermenigvuldigd worden. Open universiteit, maar met de mogelijkheid van alle graden, waarbij de begeleiding essentieel is, die nu ontbreekt in ons systeem van centrale examencommissie, ook in het gedecentraliseerd systeem zoals dat sinds enkele jaren in voege trad.

Anderzijds gaat het om een universiteit met alle vereisten tot het handhaven van de kwaliteit. Deze eis zal ongetwijfeld niet zo gemakkelijk te verwezenlijken zijn. Men kan trouwens het begrip universiteit verbreden, **onzes** inziens evenwel in een tweede stadium, tot volksuniversiteit.

In sommige experimenten in het buitenland is trouwens dit begrip van verbreiding zeer sterk aanwezig. Sommigen onder ons zijn jaar en dag vertrouwd geweest met de problemen van een volkshogeschool, om Mijnheer Vanhaegendoren maar te noemen. Maar me dunkt dat, willen wij realistisch te werk gaan, het goed zou zijn deze twee stadia te scheiden. Het ene sluit het ander niet uit.

Op dit ogenblik bestaan eigenlijk maar twee belangrijke precedents : een eerste met de langste traditie wordt belichaamd door de universiteit te Pretoria in Zuid-Afrika, die vorig jaar haar **100e** verjaardag vierde. Deze universiteit telt 30 000 studenten waaronder ook bantoes en ettelijke duizenden studenten uit het buitenland. Alle graden kunnen daar behaald worden, ook doctoraten. Natuurlijk was deze universiteit in het verleden vooral gebaseerd op schriftelijk onderwijs, terwijl men thans meer en meer beroep doet op meer moderne middelen. Essentieel is dat deze universiteit steeds beroep heeft gedaan

op een systeem van **periodische** residentiële seminaries.

Dichter bij ons en meer recent vermelden we het belangrijk experiment van de Open University in Groot-Brittannië, gestart in 1970 met, na allerlei selecties, een 20 000 kandidaten. De **eksamenuitslagen** van het eerste jaar waren verrassend goed, wat niet zo verwonderlijk is voor diegenen die het hoger avondonderwijs in ons land volgen. Na enkele jaren stellen zich echter wel vraagtekens en problemen, ondermeer door het groot aantal vrije studenten. Nogal verrassend is nochtans de kleinere doorbraak op het stuk van democratisering dan men zou verwachten. Wij moeten dit feit objectief vaststellen. Dat bewijst hoe sterk de handicaps zijn, Mevrouw De **Backer**, die een verdere democratisering van het onderwijs in de weg staan. Als men een instelling opzet die als eerste doel deze democratisering nastreeft, komt men achteraf bij het onderzoek van de resultaten toch tot de vaststelling dat men dit oogmerk niet zo behoorlijk gerealiseerd heeft als men vooraf hoopte. Zulks moet niet ontmoedigen maar wel aanzetten tot het zoeken naar de oorzaken van deze situatie.

Ik blijf niet stilstaan bij de experimenten zowat overal in buitenland en binnenland. Ik wou namens onze groep verklaren dat de beleidsnota van de heer Minister verscheidene verdiensten heeft, ondermeer omdat ze op zoek gaat naar een eigen typisch Belgische formule, die wij zouden kunnen noemen een typische formule „sui **generis**”, die wil voortbouwen op wat bestaat. Ongetwijfeld is de gedecentraliseerde examencommissie die sinds 1970 in ons land bestaat, een basis die een eerste aanpak **mogelijk** maakt.

Dat de Minister zich ook heeft geïnspireerd op suggesties en studies met diverse richtingen, beschouwen wij eveneens als een verdienste. Hij zal het begrijpelijk vinden dat wij met genoegen hebben vastgesteld dat het katalyserende voorstel **Vandekerckhove-Leynen** van 1970 ongetwijfeld een nuttige inspiratiebron is geweest bij de korte, waardevolle tekst die ons werd voorgelegd.

Mijnheer de Minister, er zijn natuurlijk ook kritische bedenkingen.

Enerzijds, vrezen wij verwarring met de idee van de recyclage waar wij veel liever de verlenging in zien van de bestaande structuren. Wij vrezen ook een zekere verwarring tussen de open universiteit en het begrip permanente vorming en culturele vorming in het algemeen. Als men teveel hooi op de vork neemt, zeker in een eerste stadium, zouden de gestelde doeleinden van de open universiteit soms niet duidelijk kunnen naar voren treden. Wij zouden het wel goed vinden dat bij verdere discussies duidelijk wordt gepreciseerd wat de verschillende begrippen — open universiteit, vorming, recyclage, — inhouden, zodanig dat objectieve scheidingslijnen kunnen getrokken worden.

In deze optiek komt in de tekst in de beleidsnota

opgenomen, de mogelijke autonomie van een open universiteit misschien niet voldoende aan haar trekken. Ongetwijfeld zal bij een verdere uitbreiding van de tekst hieraan verholpen worden en zullen preciseringen gegeven worden, die ons op dat punt voldoende zullen schenken.

Onze groep beschouwt de concrete suggesties in de beleidsnota naar voren gebracht als een voldoende basis voor discussie. Wij willen de Minister aanmoedigen een ontwerp van decreet neer te leggen, zodanig dat de discussie in de Cultuurraad op gang wordt gebracht en dat de bevoegde commissie hieraan haar aandacht kan besteden. Wellicht kan een formule van hearings toegepast worden en kunnen wij ervoor zorgen dat zoveel mogelijk onderwijs- en cultuurkringen daarbij betrokken worden. Wij denken hierbij ook aan de studiegroepen, die reeds op verschillende plaatsen het probleem hebben onderzocht.

Het is natuurlijk duidelijk dat wij de algemene context van een dergelijk ontwerp van decreet zouden willen zien in het raam van de Nederlandse culturele integratie, in een actieve samenwerking met Nederland, zonder ons gevangen te maken voor de realisatie van de open universiteit van eventuele afwijkende of te stugge houdingen van onze taal- en cultuurgenoten in het noorden. Onze groep dringt op een dergelijke voorbereiding aan.

Wij wijzen er nochtans op dat die voorbereiding niet overhaast moet gebeuren en rekening moet worden gehouden met de vele aspecten die aan deze nieuwe vorm van universiteit zijn verbonden. Hier denk ik aan de didactisch-pedagogische aspecten.

Elkeen verzucht naar een nieuw type van universiteit. Wij menen dat het ogenblik is gekomen, bij de voorbereiding van een open universiteit, deze verzuchtingen te onderzoeken en zo mogelijk gestalte te geven. Er is ook een belangrijk aspect van universitaire samenwerking. Deze open universiteit kan een nieuw en belangrijk concreet werkterrein zijn voor samenwerking tussen de Vlaamse universiteiten. Last but not least zijn er de financiële aspecten. De Minister zal ongetwijfeld een kostenraming willen voegen bij een mogelijk ontwerp van decreet. Mijn vraag is of niet een werkelijk technisch opgevat marktonderzoek zou nodig zijn om te weten welke omvang van de behoeften bestaat en in welke sectoren deze behoeften het meest reëel voorkomen.

De heer W. Calewaert (Minister van Nationale Opvoeding). — Mijnheer van Waterschoot, dat is juist bij de bezinning over een open universiteit. Komt men tot de middelen: schriftelijk onderwijs, radio, televisie, enz. **Wanneer** men dan nagaat welke de behoeften zijn die in dit land bestaan, behoeften onder meer aan permanente vorming van leerkrachten, recyclage, enzovoort, dan is daarbij de recyclage — en u hebt gelijk — een beetje bevreemdend in de tekst. Daarbij komt dat al wie zich aan open universiteit, niet in de enge, maar in de brede bete-

kenis van universiteit, zoals wij deze kennen, gaat hechten moet zich ergens vragen beginnen te stellen over: gaan wij daar niet een structuur in het leven roepen om te voldoen aan bepaalde behoeften, dan wanneer er daarnaast meer ernstige en meer onmiddellijke behoeften bestaan? Ik wil dit enkel zeggen om duidelijk de keuze te stellen voor **dewelke** wij ons, ook op financieel vlak, bevinden.

De heer J. van Waterschoot. — Mijnheer de Minister, dat voel ik wel aan. Maar ik geloof dat voor de duidelijkheid, vooreerst van de discussie en achteraf van de realisaties, wij een goed onderscheid moeten maken tussen open universiteit in de betekenis van universiteit en de zeer grote behoefte aan permanente vorming, aan culturele promotie en vorming die ongetwijfeld bestaan.

Wanneer wij spreken over permanente vorming willen wij in feite zeggen dat eenieder die daarvoor de neiging en de behoefte gevoelt, op ieder ogenblik in zijn leven de kans moet krijgen om zijn vorming te verbeteren. Dit is een ruim begrip. Het is wel goed dat wij de begrippen preciseren.

Men sprak natuurlijk over de velen die zouden kunnen beroep doen op een open universiteit. Het moet mogelijk zijn op een vrij behoorlijke manier door een onderzoek te ramen wat deze behoeften zijn op korte en op langere termijn en in welke sectoren zij het grootst zijn.

Ik maak een duidelijk onderscheid tussen omschakeling en recyclage. Het is duidelijk dat hij die een bepaald diploma heeft en graag een ander universitair diploma wil bereiken, een aangewezen recruit betekent voor de open universiteit.

Ik geloof niet dat wij diegene die in zijn functie moet gerecycleerd worden op de rug van de open universiteit moeten schuiven.

In ieder geval, een ontwerp van decreet, aangevuld met de resultaten van diverse studies, eventueel van de „hearings”, bezorgt ons de procedure om deze inspirerende gedachte van een open universiteit langzaam maar zeker gestalte te geven, daarbij beroep doende op de mogelijkheden van de media die ons thans en in de toekomst ter beschikking staan.

Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, sta mij toe, aanvullend nog een woord te zeggen over het Collegium Trilingue, namelijk het decreet dat in mei jonstleden unaniem door deze Cultuurraad werd goedgekeurd.

Moesten wij nog in het paternalistisch tijdperk leven toen men zo graag sprak met enige tremolo in de stem — en ik gebruik hier een politiek citaat - : „La Flandre a besoin de se sentir aimée”, dan zou het typerend zijn te stellen hoe weinig belangstelling de franstalige pers, op één gelukkige uitzondering na, Mijnheer de Minister, — en ik moet eerlijk toegeven dat die uit uw geestesrichting kwam — heeft opgebracht voor dit initiatief van onze Cultuurraad, initiatief dus om de drie grote internationale talen

in Vlaanderen te bevorderen, in tegenstelling met de tornado die opgestoken is rond het decreet van juli, het zogenaamde „Septemberdecreet”.

Gezien het belang van dit initiatief, zowel om de openheid van de Vlamingen in de wereld concreet te demonstreren, als de didactische vernieuwing van het taalonderwijs in de hand te werken en een concrete universitaire samenwerking te bevorderen, durf ik de hoop uitspreken dat u weldra maatregelen zal aankondigen om dit decreet van mei 1973 in werkelijkheid om te zetten.

Dan nog een laatste bemerking, maar zeer kort : in de beleidsnota bladzijde 24 wordt aangekondigd dat een wetsontwerp zal worden neergelegd om de weddeschalen van het onderwijzend personeel van de vrije universiteiten gelijk te stellen met die van de Rijksuniversiteiten. Dit lijkt niet spectaculair in de beleidsnota maar ik ben er toch van overtuigd dat dit een belangrijke stap is om thans of in de toekomst scheefftrekkingen te vermijden. (**Applaus op verschillende banken**)

De Voorzitter. — De heer Kerpel heeft het woord.

De heer P. Kerpel (op het spreekgestoelte). — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, Dames en Heren, in de onderwijs- en maatschappijterminologie is het woord „open” zeer „in” en daarom, Mijnheer de Minister, zou ik lapidair uw algemene beleidsnota „een open venster op de wereld van morgen” willen betitelen. Ze is voor de eigentijdse onderwijsproblemen een waardevol en dienend kompas voor de toekomst.

In de fundamentele doelstellingen van uw echt modern democratisch onderwijs- en opvoedingsbeleid is het pregnant dat de permanente beroepsvorming geënt zou dienen te zijn op de persoonlijkheidsvorming die zich ontwikkelt en aanpast in functie van de gemeenschap waartoe de leerling of de student behoort.

Uit deze nota blijkt ook dat bij de uitbouw van de democratisering van het onderwijs en de verhoging van het algemeen ontwikkelingspeil van de bevolking de marginale groepen niet langer zullen vergeten worden, wijl zij zich op deugdelijke wijze volwaardig kunnen inschakelen in de gemeenschap waartoe zij behoren. Ik moge u verzoeken dit precies voorwerp van uw bekommernis daadwerkelijk te concretiseren nu een enorme inspanning op budgettair vlak zal gedaan worden.

In dezelfde gedachtenorde hebt u terecht de middelen tot democratisering aangewezen en hierbij duidelijk geponeerd : „Vooral de psychische geborgenheid en de taalontwikkeling zijn primordiaal voor de verdere ontwikkelingskansen.” en hebt u bovendien het groot belang onderstreept van de individuele mogelijkheden van elk kind en van de sociale back-ground (leefmilieu-gezinsmogelijkheden).

Het staat derhalve buiten kijf dat de maatregelen die in de verschillende onderwijsniveaus noodzakelijkerwijze zullen getroffen worden een waaier van

nieuwe structuren en mogelijkheden zal in het leven roepen die uiteindelijk de ganse gemeenschap zal ten goede komen.

Wij zijn op weg voor een grondige vernieuwing van het lager onderwijs zodat de evaluatie van het eindrapport van de begeleidingsgroep betreffende het experiment van de tijdens dit schooljaar georganiseerde aanpassingsklassen de definitieve oriëntatie zal bepalen.

Voor het complex probleem van de schoolkinderen van vreemdelingen die zich in Belgisch staatsverband moeten integreren, moeten specifieke opvangmogelijkheden worden voorzien. Het is evident, zoals de Heer Minister schrijft: „dat de moeilijkheden hier op taalgebied liggen”. En ik citeer verder pagina 18 sub c : „De taalaanpassingscursussen zoals die nu worden georganiseerd, blijken geen voldoening te schenken. Vanaf volgend schooljaar zal worden gestart met de taalopvangklassen die een intensief aanleren van de onderwijstaal zullen combineren met het integreren van de kinderen van gastarbeiders in het gewone groepsverband.”

Overigens twijfel ik er niet aan, Mijnheer de Minister, dat u als Minister van Nationale Opvoeding voor de Nederlandse Sector niet ongevoelig blijft voor de schoolproblematiek van de niet-Franssprekende bevolking van Brussel. Inderdaad met de invoering van de vrijheid van het gezinshoofd waren alle problemen van voorschools en naschools onder-richt en onderwijs zeker niet opgelost voor de Nederlandssprekenden.

Ik wil meteen ook antwoorden op de opmerking dat dit probleem in de Cultuurraad niet zou thuishoren. Ik meen dat zulks voldoende blijkt uit het betoog dat door fractieleider Blanckaert werd gehouden. In de eerste plaats zijn er in verschillende streken van ons land vreemde kinderen aanwezig. De problemen die de integratie van de vreemdelingen meebrengen, zijn in Brussel dezelfde als die in Wallonië of in Limburg.

U zal mij als Brusselaar dan ook toelaten mijn voorbeelden uit deze streek of dit gewest te halen.

In de tweede plaats bepaalt paragraaf 2 van artikel 59bis van de herziene Grondwet dat de Cultuurraden weliswaar, ieder wat hem betreft, de samenwerking tussen de cultuurgemeenschappen regelen. Mij lijkt het dat de problemen die samenhangen met de massa aanwezigheid van vreemdelingen te Brussel onze cultuurgemeenschappen zeker niet onverschillig kunnen of mogen laten.

Ik zal u, Mijnheer de Minister, op het einde van mijn tussenkomst dan ook concrete voorstellen doen deze materie te brengen voor de verenigde commissies voor samenwerking van de cultuurraden.

Sta mij toe het probleem vanuit Brussel te benaderen.

Het laat zich immers ter dege verantwoorden dat in gevolge het sociologisch „Brussels feit” het leeuwendeel van de kinderen van de vreemdelingen, die in verschillende gemeenten meer dan tien procent

van de lokale bevolking uitmaken, uiteraard naar Franse scholen gaan met al de gevolgen vandien.

Deze gang van zaken weerspiegelt zich ten overvloede in de meest bevolkte gemeente van het land, want op circa 120 000 inwoners telt Schaarbeek 28 000 vreemdelingen waaronder meer dan 4 500 Noordafrikanen, 3 500 Spanjaarden, ongeveer evenveel Italianen en meer dan 2 000 Aziaten, voor het merendeel Turken. Numeriek zijn deze vreemdelingen, die meestal niet in Schaarbeek, maar in de omgeving van Vilvoorde of in Antwerpen of in Brussel werken, vaak als grote gezinnen **tesamen** in Schaarbeek woonachtig, voor de gemeenteoverheid belangrijker dan de Vlamingen.

Zo zijn sommige klassen en scholen uitsluitend of vrijwel uitsluitend in feite bevolkt door vreemde schoolkinderen. In de Noordwijk bijvoorbeeld lopen 700 leerlingen school in de lagere school waarvan 13 Belgen. Godsdienstleer in de Islam werd in sommige scholen ingevoerd. In deze optiek vraagt het Gemeentelijk Raadgevend Orgaan van de Vreemdelingen een speciaal onderwijs voor hun kinderen aan te bevelen met klassen die hun zouden voorbehouden worden en maar telkens 12 tot 15 leerlingen omvatten.

Het gestelde probleem is des te acuter gezien een wetsontwerp tot versoepeling van de voorwaarden tot het verkrijgen van de Belgische nationaliteit hangend is voor de Subcommissie van Justitie, zodat de elementaire kennis en begeleiding op taalgebied in Brussel-Hoofdstad zich **pedagogisch-didactisch** en **psychologisch** met des te meer reden ernstig gaat stellen. Met het oog op de integratie van de kinderen van gastarbeiders in groepsverband, in het tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad waar de twee cultuurgemeenschappen zich harmonisch dienen te ontplooiën, veroorloof ik mij de Minister te verzoeken de nogal summiere beginselverklaring van pag. 18, zo mogelijk, nader te willen toelichten op het stuk van de voorzieningen voor de kinderen van de gastarbeiders.

Sta mij dan ook toe, tot slot, de zaken even ruimer te stellen. Uit gedeeltelijke inlichtingen en uit het stadsbeeld te Brussel weten wij dat vooral de jongste jaren het aantal inwoners van vreemde nationaliteit gevoelig is toegenomen. Uit ervaring weet ik dat in bepaalde wijken bijna geen Belgen meer wonen. Hier is een soort volksverhuizing bezig waarvan het belang wordt onderschat. Het wordt dan ook de hoogste tijd dat een grondige studie zou worden ondernomen om enkel maar betrouwbare statistieken te leveren. Dat moet ons dan ook op lange termijn toelaten een echt beleid voor de gemeenschap op te bouwen. Of is het zo normaal dat alle immigranten te Brussel door de Franstaligen worden opgeslorpt? Brussel is een tweetalig gebied waar iedere gemeenschap gelijke ontwikkelingskansen moet hebben.

Maar, vandaag benaderen wij de problemen uit het oogpunt van de nationale opvoeding. Mijnheer de

Minister, ik wil mijn tussenkomst met een concreet voorstel beëindigen.

Het is naar mijn mening, wenselijk, in het kader van de verenigde commissies voor samenwerking van de cultuurraden, een **interdepartementele** werkgroep van nationale opvoeding op te richten waar al de inrichtende machten bij betrokken worden namelijk het Rijk, de vrije scholen, de gemeenten, de provincie Brabant en de verenigde commissies voor de cultuur van de Brusselse agglomeratie.

Die werkgroep zou, in het kader van de verenigde commissies voor samenwerking van de cultuurraden belast worden met de studie en de uitbouw van deze taalopvangklassen in de scholen van de hoofdstad Brussel. De werkgroep moet ook trachten een oplossing uit te dokteren voor de bevordering van de nationale talenkennis te Brussel voor deze vreemde kinderen die zich waarschijnlijk definitief zullen integreren in het Brussels gewest. (**Applaus op de banken van de C. V.P.**)

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De Voorzitter. — Dames en Heren, de algemene bespreking is gesloten. Wij willen de heer Minister danken voor de uitvoerige en belangrijke nota. Dat het debat concreter is verlopen komt uiteraard voort uit de kortere bewoordingen waarmee het is uiteengezet.

Wij besluiten hier dus onze werkzaamheden voor vandaag.

De volgende openbare vergadering heeft plaats op dinsdag 18 december 1973 om 14 uur.

Zoals overeengekomen zullen aan de orde zijn :

- de beraadslaging en de stemmingen over het ontwerp van decreet houdende de voorlopige kredieten ;
- de voortzetting van het debat betreffende de **Medeling** van de Regering over het algemeen beleid inzake onderwijs en meer bepaald het antwoord van de Minister en de replieken van de leden.
- De vergadering wordt om 18.50 u. gesloten.

VRAGEN (Rgl. art. 51)

Schriftelijke vragen en antwoorden

Schriftelijke vragen worden ingediend door de heren J. Bascour, A. Bogaerts, W. Kuijpers.

RECHTZETTINGEN

Handelingen nr. 2 van 20 november 1973.

In de **Handelingen** nr. 2 van 20 november 1973, pagina 52, rechterkolom, 6e alinea, leze men vanaf

de negende regel als volgt : — Terloops, op bladzijde 63 staat „het gedeelte Cultuurraad” ; dit lijkt mij een drukfout, het moet blijkbaar „het gedeelte Parlement” zijn —. Dit zijn dus de kredieten waarvoor de Cultuurraad wel bevoegd is en die niet tot de zogenaamde „onaantastbare kredieten” behoren, waarvoor het Parlement uitsluitend bevoegd blijft.

Op pagina 53, linkerkolom, 4e alinea, leze men de achttiende en de negentiende regel als volgt :
Doch wie regelt binnen dat kader de begroting?

Op pagina 53, rechterkolom, leze men de tweede alinea, vanaf de elfde regel als volgt:
de verordenende wetten en koninklijke besluiten, die betrekking hebben op het Schoolpact, de onderwijsstructuren, de leerplicht, de diploma's, de toelagen, de wedden, de schoolbevolkingsnormen en de andere reglementen met butgettaire weerslag”.

Op pagina 54, linkerkolom, eerste alinea, leze men de vier laatste regels als volgt :
In de plaats van „verordenende wetten en besluiten” die aan de bevoegdheid van de Cultuurraad worden onttrokken, wordt nu gezegd „wat betrekking heeft op die materies “.

Op pagina 54, linkerkolom, tweede alinea, leze men de dertiende, veertiende en vijftiende regel als volgt :
De culturele aangelegenheden, in de betekenis van dit voorstel waren, wat het onderwijs betreft, het kleuter-, het lager, het middelbaar onderwijs, enz.

Op pagina 54, linkerkolom, derde alinea, leze men de laatste regel als volgt :
Van bevoegdheidsbeknopping inzake begrotingen is daar nergens sprake.

Op pagina 54, rechterkolom, derde alinea, leze men de eerste twee regels als volgt :
Wacht even, Mijnheer de Minister. Het is de tekst die volgens het officiële commissiestuk door de heer Van Hoeylandt werd voorgesteld.

Op pagina 55, linkerkolom, leze men de eerste vijf regels als volgt :
Zesennegentig procent van de begroting van Nationale Opvoeding wordt aan de Cultuurraden ontnomen, daar waar volgens de letter en de geest van de Grondwet alleen de Cultuurraden over deze hele begroting bevoegd zijn.